

Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem ——— 2023

Česká národní banka — Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem — 2023

Úvodní slovo

Vážení čtenáři,

dovolte mi, abych Vám představil pravidelnou Zprávu o výkonu dohledu nad finančním trhem, ve které veřejnost informujeme o tom, jak ČNB v minulém kalendářním roce naplňovala svůj zákonný mandát v oblasti dohledu nad finančními institucemi působícími v České republice.

Ve zprávě Vám představíme hlavní dohledová a regulatorní opatření a další aktivity, které ČNB realizovala v roce 2023. Informujeme také o aktivitách souvisejících s ochranou spotřebitele, o licenčních, schvalovacích a povolovacích činnostech, o doporučeních pro dohlížené subjekty, o stanovování nápravných opatření či o uplatňování sankcí. Ve zprávě naleznete rovněž informace o mezinárodní spolupráci ČNB se zahraničními orgány regulace a dohledu nad finančním trhem a také přehled významných změn české a evropské legislativy regulující finanční trh. Právě v oblasti regulace nás v příštích letech čeká řada výzev, ať již jde o nová pravidla týkající se finančních inovací a udržitelného financování či o novou právní úpravu v oblasti bankovníctví a pojišťovnictví.

V minulých letech jsme se vyrovnávali s vysokou úrovní nejistoty a s působením negativních externích vlivů nejprve v důsledku pandemie koronaviru, později pak ruské invaze na Ukrajině. Obě tyto události vedly k narušení globálního obchodu, energetické krizi a zejména inflaci. Stejně jako celá ekonomika i finanční instituce se v uplynulém roce musely s těmito výzvami vypořádat a přizpůsobovat se měnícím se podmínkám.

Hlavním cílem činnosti ČNB jako orgánu dohledu zůstává bezpečně a efektivně fungující finanční trh a péče o finanční stabilitu jeho institucí, které musí obezřetně řídit svá rizika, aby byly trvale schopny podporovat naši otevřenou ekonomiku, a to v dobrých i horších časech. S potěšením mohu konstatovat, že společným úsilím se nám daří tento cíl naplňovat, a náš tuzemský finanční sektor proto zůstává odolný, zdravý, dostatečně likvidní a kapitálově vybavený.

Na neustálý hospodářský, technologický a regulatorní vývoj a na nové požadavky musí vedle dohlížených subjektů reagovat rovněž ČNB, aby byla nadále schopna ve své dohledové činnosti adekvátně zohledňovat změny na finančním trhu a nově se objevující rizika. I proto bankovní rada dne 29. června 2023 rozhodla o organizačních změnách pro lepší uspořádání a zajištění ještě větší efektivnosti výkonu dohledu. Jejich hlavním cílem je zlepšení pružnosti dohledu a další zrychlení procesů včetně licenčních a sankčních správních řízení. Provedené změny, účinné od října loňského roku, by se díky zeštíhlení organizační struktury a snadnějšímu a účinnějšímu sdílení informací uvnitř ČNB měly pozitivně promítnout v úspoře času i nákladů dohlížených subjektů. ČNB tak očekává, že nový přístup, spočívající rovněž v lepší prioritizaci či využití pokročilých technologických nástrojů, přinese řadu pozitivních výsledků. V této souvislosti lze zmínit i nedávno úspěšně dokončená první licenční řízení pro poskytovatele služby crowdfundingu dle nedávno nově přijaté evropské regulace. I o tom se dočtete v předkládané zprávě.

Závěrem bych Vás rád ujistil, že stejně jako v uplynulém roce bude ČNB i nadále pokračovat v maximálně odpovědném výkonu dohledu založeném na rizikově orientovaném přístupu s cílem zajistit finanční stabilitu a bezpečné fungování tuzemského finančního trhu.

Jménem České národní banky

Jan Procházka

člen bankovní rady

Obsah

ÚVODNÍ SLOVO	3
PŘEHLED KLÍČOVÝCH AKTIVIT DOHLEDU V ROCE 2023	6
ČÁST A — DOHLED NAD FINANČNÍM TRHEM	9
I. STRUČNÝ PŘEHLED VÝVOJE FINANČNÍHO TRHU V ROCE 2023	10
II. VÝVOJ REGULATORNÍHO RÁMCE	15
II.1 Vybrané regulatorní změny v EU v roce 2023	15
II.2 Vybrané regulatorní změny v ČR v roce 2023	18
BOX 1: Nový zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla	19
II.3 Vybrané vyhlášky, úřední a jiná sdělení ČNB v oblasti dohledu	20
III. DOHLED NAD FINANČNÍM TRHEM	23
III.1 Dohled nad úvěrovými institucemi	23
BOX 2: Insolvenční řízení se Sberbank CZ směřuje ke zdárnému konci	24
BOX 3: Dohledové aktivity ČNB související s poskytováním cizoměnových úvěrů bankami	25
BOX 4: Platební a identifikační služby – vývoj, rizika a činnost dohledu v roce 2023	27
III.2 Dohled nad pojišťovnami	28
III.3 Dohled nad penzijními společnostmi a fondy	30
III.4 Dohled nad obchodníky s cennými papíry	31
BOX 5: Nová regulace sektoru poskytovatelů služeb skupinového financování (crowdfunding)	33
III.5 Dohled nad investičními společnostmi a fondy	33
III.6 Emise cenných papírů a regulované trhy	34
III.7 Dohled nad poskytovateli platebních služeb a vydavateli elektronických peněz	35
BOX 6: Ochrana peněžních prostředků klientů nebankovních poskytovatelů platebních služeb v praxi	36
III.8 Dohled nad poskytovateli spotřebitelského úvěru	38
III.9 Dohled nad distributory finančních produktů a akreditovanými osobami	39
III.10 Dohled nad směnárny	41
III.11 Dohled v oblasti oběhu bankovek a mincí	42
III.12 Přeshraniční poskytování služeb	42
IV. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE	43
IV.1 Spolupráce v rámci evropských orgánů dohledu	43
IV.2 Spolupráce v rámci kolegií orgánů dohledu	45
IV.3 Spolupráce v oblasti mezinárodních standardů regulace a dohledu nad finančním trhem	46

ČÁST B — STATISTICKÁ ČÁST	47
I. ÚVĚROVÉ INSTITUCE	48
II. POJIŠŤOVNY	53
III. PENZIJNÍ SPOLEČNOSTI A FONDY	56
IV. OBCHODNÍCI S CENNÝMI PAPÍRY	58
V. INVESTIČNÍ SPOLEČNOSTI A FONDY	59
VI. POČTY OSTATNÍCH SUBJEKTŮ FINANČNÍHO TRHU	61
VII. EMISE CENNÝCH PAPÍRŮ A REGULOVANÉ TRHY	63
VIII. SOUHRNNÉ INFORMACE O DOHLEDU	64
IX. REGULATORNÍ AKTIVITY ČNB V ROCE 2023	67
SEZNAM TABULEK	68
SEZNAM GRAFŮ	70
SEZNAM ZKRATEK	71

PŘEHLED KLÍČOVÝCH AKTIVIT DOHLEDU V ROCE 2023

ČNB plní na základě zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance (dále „zákon o ČNB“), úlohu integrovaného orgánu dohledu nad finančním trhem v České republice. V této roli zajišťovala v uplynulém roce kromě vlastního výkonu dohledu také další aktivity, jako jsou licenční, schvalovací a povolovací činnosti, ukládání sankcí nebo stanovování opatření k nápravě zjištěných nedostatků, a aktivně působila též v oblasti regulace a mezinárodní spolupráce. Mezi **klíčové činnosti v roce 2023** patřily zejména následující aktivity:

- Při výkonu **dohledu nad úvěrovými institucemi** se ČNB u jednotlivých bank a družstevních záložen soustředila především na kvalitu jejich úvěrových portfolií, a to zejména v souvislosti s dopady inflace a vyšších úrokových sazeb na jejich klienty, dále na udržování dostatečné úrovně kapitálu a opravných položek ke krytí případných ztrát, na řízení rizik souvisejících s poskytováním cizoměnových úvěrů a na ziskovost a životaschopnost obchodních modelů jednotlivých institucí. Upozornit lze rovněž na udělení bankovní licence společnosti Partners Banka, a.s. (od 13. září 2023).
- S nárůstem digitalizace platebních a bankovních služeb a při zohlednění rizikově orientovaného přístupu k dohledu se ČNB dále zaměřila na kybernetická rizika. Při kontrolách na místě v oblasti řízení rizik informačních systémů a technologií (IS/IT) prioritně prověřovala **kybernetickou odolnost dohlížených institucí**. V souvislosti s tím se v roce 2023 uskutečnila druhá společná kontrola ČNB a Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost (NÚKIB) v systémově významné finanční instituci, která podléhá společnému dohledu obou orgánů. Při dohledu v oblasti řízení rizik IS/IT u úvěrových institucí kladla ČNB důraz na využívání bezpečných technologií, které předchází možnostem podvodů nebo je omezují.
- Pokud jde o **odbornou péči a ochranu spotřebitele u úvěrových institucí**, zabývala se ČNB kontrolou plnění povinností spojených především s vedením platebních účtů. Stěžejní aktivitu představovalo prověřování informací, které vyplývaly z přijatých podání a které upozorňovaly na případy podvodů v platebním styku. Analyzována přitom byla též preventivní či následná opatření dohlížených subjektů, jejichž cílem bylo omezení dopadů podvodného jednání, zejména možnost učinit kdykoliv oznámení o zneužití platebního prostředku (nejen platebních karet, ale i internetového či mobilního bankovníctví) a postupy úvěrových institucí při jeho navazující blokaci. ČNB také prověřovala a s úvěrovými institucemi blíže komunikovala implementaci novely zákona o platebním styku, jež zpřesňuje provádění změn úrokových sazeb na platebních účtech v návaznosti na referenční sazby. ČNB se dále věnovala postupům bank v oblasti snižování rizik v souvislosti s přístupem k finančním službám (tzv. de-riskingu), u nichž byly vlivem zpřisňujících se opatření v boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (AML/CFT), hrozcících sankcí či rizik rozvázání obchodních vztahů s korespondenčními partnery zaznamenány případy omezování přístupu určitých skupin klientů k platebním službám. U investičních služeb se ČNB věnovala rovněž informování veřejnosti o souvisejících transakčních nákladech a poplatcích a ochraně investičních nástrojů v majetku zákazníků.
- V rámci výkonu dohledu v **pojistném sektoru** se ČNB dále soustředila na vyhodnocení rizikového profilu a jeho změn u dohlížených pojišťoven a posuzovala jejich finanční a solventnostní situaci. Věnovala se rovněž plnění požadavků na řídicí a kontrolní systém a oblasti řízení rizik IS/IT pojišťoven z pohledu kybernetické bezpečnosti. Svou pozornost zaměřila také na plnění regulatorních požadavků na výkaznictví a uveřejňování informací. ČNB rovněž detailně posuzovala dopady aktuálních makroekonomických rizik na pojistný sektor, především pak dopady inflace na vývoj hospodářských výsledků a kapitálových a solventnostních potřeb pojišťoven včetně jejich možné zranitelnosti vyplývající z existujícího obchodního modelu.
- Při dohledu **odborné péče a ochrany spotřebitele v pojišťovnictví** se ČNB zaměřila na tržní vývoj, jenž byl mimo jiné ovlivněn regulatorními změnami, a také na oblast technologických inovací. Trend digitalizace má potenciál ovlivnit kvalitu služeb poskytovaných spotřebitelům a klade na straně pojišťoven zvýšené nároky na řízení a snižování rizik právě i v oblasti odborné péče a ochrany spotřebitele. Výzvou

je i samotná digitalizace státní správy, např. v podobě technického napojení na základní registry za účelem jejich řádného využívání. ČNB se v rámci své dohledové činnosti zabývala rovněž prohlubujícími se požadavky na produktové řízení a taktéž problematikou převádění starých pojistných smluv na nové produkty. Výkon dohledu ČNB v oblastech ochrany spotřebitele, produktového řízení a udržitelnosti podstatně ovlivnily také aktivity zastřešované evropským orgánem dohledu EIOPA, zejm. v oblasti tzv. produktového řízení.

- Pokud jde o výkon dohledu nad **penzijními společnostmi a fondy**, posuzovala ČNB v rámci monitorování dodržování zákonných požadavků především kapitálovou pozici a řízení kapitálu penzijních společností. Ve spojitosti s tím zejména hodnotila vliv vývoje úrokových sazeb na kapitálovou vybavenost, ziskovost a jejich celkovou činnost. Zaměřila se rovněž na systém řízení rizika likvidity ve fondech penzijních společností.
- Při výkonu dohledu nad **obchodníky s cennými papíry** se ČNB zaměřila na oblasti řízení rizik a hodnocení přiměřenosti vnitřně stanoveného kapitálu, přičemž cílem bylo ověřit implementaci nových požadavků zákona o podnikání na kapitálovém trhu vyplývajících z transpozice směrnice IFD. Řízení rizik bylo zohledněno v rámci procesu dohledu a hodnocení (SREP) a ČNB po předchozích úpravách tohoto procesu prvně stanovila obchodníkům s cennými papíry dodatečné kapitálové požadavky zohledňující významná rizika, která plynou z jejich činnosti. V oblasti pravidel jednání se zákazníky ČNB provedla tematická šetření týkající se poskytování investičních služeb českými obchodníky v zahraničí a plnění požadavků souvisejících s problematikou udržitelných financí. ČNB se rovněž účastnila společného šetření evropského orgánu dohledu ESMA, jež bylo zaměřeno na oblast propagačních sdělení.
- V sektoru **investičních společností a fondů** ČNB i nadále pokračovala v kontrolách nebankovních depozitářů investičních fondů a standardizaci způsobů plnění jejich kontrolních povinností. Dále se soustředila zejména na oblast zveřejňování informací souvisejících s udržitelností v odvětví finančních služeb a na oblast vykazování finančních nástrojů a informování o nich dle mezinárodních účetních standardů IFRS. Kontrolní činnost byla zaměřena také na opatření v oblasti AML/CFT. V průběhu roku ČNB participovala na společném dohledovém šetření ESMA, jež bylo zaměřeno na zveřejňování informací souvisejících s udržitelností.
- Při výkonu dohledu nad **emitenty cenných papírů** přijatých k obchodování na regulovaném trhu se ČNB zaměřila především na obsahové náležitosti výročních finančních zpráv, a to zejména na nefinanční informace, na správné používání mezinárodních účetních standardů IFRS a v neposlední řadě na konzistentnost uváděných informací.
- V sektoru **nebankovních poskytovatelů platebních služeb** ČNB prováděla šetření orientované na prověření důvěryhodnosti vedoucích osob a osob s kvalifikovanou účastí u poskytovatelů platebních služeb a vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu. V rámci kontrol na místě se pak ČNB zaměřila zejména na plnění povinností v oblasti AML/CFT a na způsob informování uživatelů platebních služeb. Další dohledové aktivity se soustředily zejména na řízení provozních a bezpečnostních rizik souvisejících s narůstajícím využíváním informačních a komunikačních technologií.
- ČNB uskutečnila rozsáhlé dohledové šetření u **nebankovních poskytovatelů spotřebitelského úvěru** zaměřené na prokázání plnění podmínek odborné způsobilosti u jejich pracovníků a pracovníků jejich obchodních partnerů. Kontrolované osoby, u nichž byla zjištěna pochybení, následně ukončily spolupráci s pracovníky, kteří nesplňovali zákonné požadavky. ČNB rovněž iniciovala rozšíření kontrol ze strany poskytovatelů cílených na průběžné plnění požadavků jejich pracovníky v budoucnu.
- ČNB vykonávala dohled na dálku nad činností **distributorů finančních produktů** a podnikla i řadu kontrol na místě. Nadále využívala data vykázaná zprostředkovateli finančních služeb pro řadu navazujících individuálních i tematických šetření. ČNB rovněž uspořádala setkání s asociacemi distributorů za účelem sdílení aktuálních dohledových poznatků a nejčastějších zjištění z kontrol. ČNB

vydala dohledové sdělení vztahující se k vyžadování a vyhodnocování informací při poskytování investičních služeb obcím a krajům.

- V rámci výkonu dohledu nad činností **akreditovaných osob** se ČNB nadále zaměřovala na plnění požadavků pro konání odborných zkoušek ve všech oblastech distribuce finančních produktů a na pořádání programů následného vzdělávání v oblasti distribuce pojištění.
- Ve **směnárenském sektoru** se díky aktivnímu přístupu ČNB a častějším kontrolám v uplynulých letech výrazně zlepšila situace v oblasti odborné péče, především ve vztahu k poskytování informací zákazníkům. Zvýšenou pozornost proto věnovala ČNB v rámci výkonu dohledu ověřování plnění preventivních opatření v oblasti AML/CFT.
- **Dohledová činnost ČNB v oblasti AML/CFT** byla v roce 2023 významně ovlivněna nově účinným sankčním zákonem a stále také mezinárodními sankcemi vůči Rusku a Bělorusku. ČNB se prioritně soustředila na účinnou implementaci sankčních opatření ze strany dohlížených finančních institucí. Na národní úrovni byla spolupráce v oblasti AML/CFT posílena podpisem dohody o spolupráci mezi ČNB a Finančním analytickým úřadem (FAÚ) v říjnu 2023. Současně ČNB zahájila spolupráci i s orgány daňové správy. ČNB též uveřejnila svou dohledovou strategii v oblasti AML/CFT pro roky 2023 až 2026.

Část A — Dohled nad finančním trhem

I. STRUČNÝ PŘEHLED VÝVOJE FINANČNÍHO TRHU V ROCE 2023¹

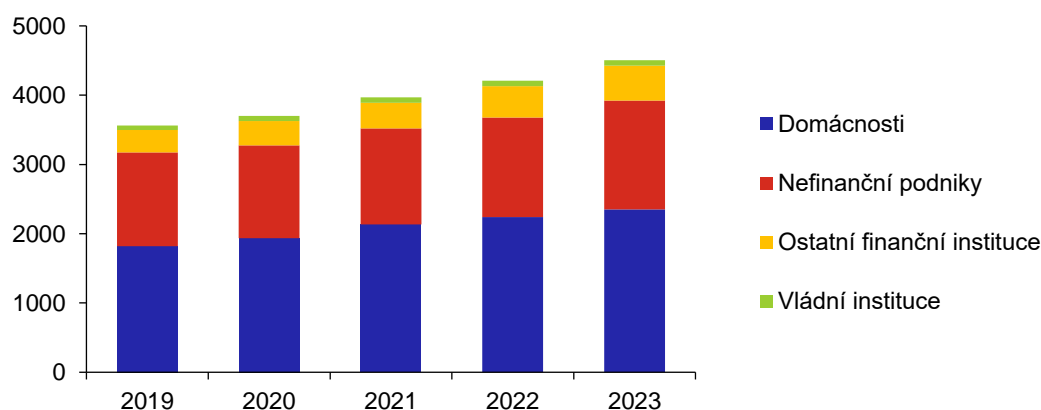
Nárůst klientských úvěrů byl tažen především segmentem nefinančních podniků

Bilanční suma bankovního sektoru ke konci roku 2023 činila 9 889,3 mld. Kč, což odpovídalo meziročnímu navýšení o 11 %. Na zvýšení bilanční sumy měl největší vliv růst úvěrů a pohledávek v naběhlé hodnotě (očištěné o opravné položky) o 786,3 mld. Kč na 7 083,1 mld. Kč. Meziročně vzrostl rovněž objem dluhových cenných papírů v naběhlé hodnotě, který se navýšil celkem o 261,7 mld. Kč na 1 704,0 mld. Kč.

Celkový stav klientských úvěrů² meziročně vzrostl o 7,1 % na hodnotu 4 507 mld. Kč. K nárůstu přispěl zejména segment nefinančních podniků, kde stav úvěrů vzrostl o 130,2 mld. Kč (9 %) na 1 571,3 mld. Kč. Sektor domácností zaznamenal mírnější nárůst (5 %), přičemž celková hodnota úvěrů poskytnutých tomuto segmentu se meziročně navýšila o 112,1 mld. Kč na stavovou hodnotu 2 350,3 mld. Kč. Objem úvěrů poskytnutých ostatním finančním institucím zaznamenal relativně nejvyšší meziroční přírůstek (11,7 %), ovšem v absolutní hodnotě tento nárůst činil 52,6 mld. Kč.

Graf A.1 Vybrané klientské úvěrové agregáty

(v mld. Kč, stav ke konci roku)

Podíl nevykonných úvěrů se přitom dále snížil

Ke konci minulého roku dosáhl podíl nevykonných úvěrů na celkových klientských úvěrech hodnoty 1,7 %, což představovalo meziroční pokles o 0,27 p. b. V absolutním vyjádření (tj. bez započítání opravných položek) se jednalo o snížení celkového objemu o 8,1 % na 76,3 mld. Kč. U úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům došlo k celkovému poklesu podílu nevykonných úvěrů o 0,9 p. b. na 2,6 %, zatímco u úvěrů poskytnutých domácnostem zůstal poměr na 1,3 %. Celková hodnota finančních nástrojů zařazených do druhého úvěrového stupně³ vzrostla o 4 % na 697,5 mld. Kč.

Objem vkladů se zvyšoval jak u běžných, tak zejména u termínovaných účtů

Klientské vklady⁴, které dlouhodobě tvoří největší položku závazků tuzemského bankovního sektoru, stouply meziročně o 14,9 % a dosáhly celkového objemu 6 927,8 mld. Kč. K největšímu nárůstu došlo na termínovaných účtech, a to o 383,6 mld. Kč (32,3 %) na úroveň 1 572,2 mld. Kč, zatímco vklady na běžných účtech vzrostly o 240,6 mld. Kč (5,9 %). Z hlediska sektoru jsou největší skupinou vkladatelů domácnosti, které měly na konci roku na účtech uloženo celkem 3 935,7 mld. Kč (meziročně o 7,9 %, resp. o 286,7 mld. Kč více), přičemž nefinanční podniky držely vklady v hodnotě 1 634,7 mld. Kč, což v této druhé největší skupině

¹ Zdrojem údajů pro sektor bank, pojišťoven, penzijních společností a fondového investování jsou data z dohledových výkazů, dostupných na základě platných vyhlášek ČNB o předkládání výkazů pro relevantní finanční sektory. Údaje jsou veřejnosti přístupné v databázi [ARAD](#) v části „Základní ukazatele o finančním trhu“. Zdrojem pro údaje ze sektoru trhů s cennými papíry jsou statistiky Burzy cenných papírů Praha, a.s., a RM-Systému, a.s.

² Klientské úvěry představují poskytnuté úvěry a pohledávky vůči vládním institucím, domácnostem, nefinančním podnikům a ostatním finančním institucím.

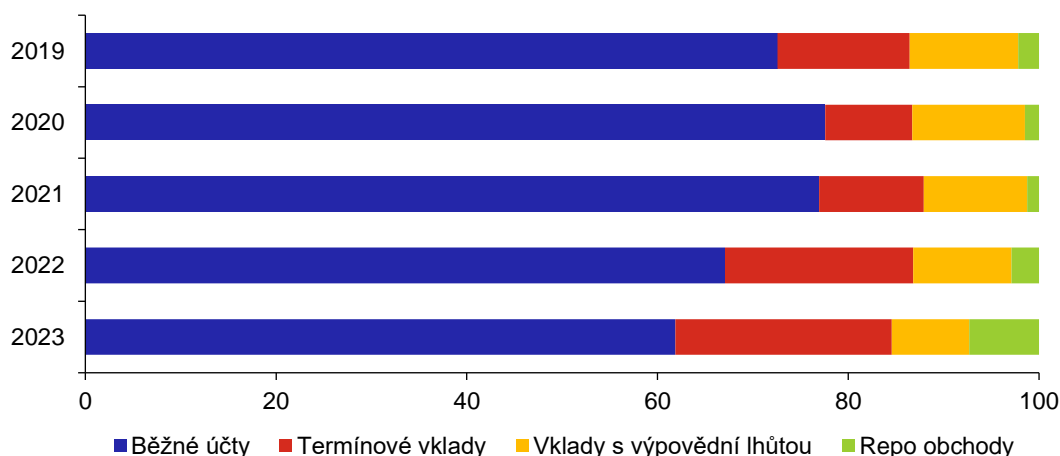
³ Nástroje s podstatným zvýšením úvěrového rizika od prvotního zaúčtování, které však nejsou úvěrově znehodnoceny.

⁴ Klientské vklady představují vklady přijaté od vládních institucí, domácností, nefinančních podniků a ostatních finančních institucí.

vkladatelů znamenalo meziroční nárůst o 8,5 %, resp. o 128 mld. Kč. Agregovaná hodnota vlastního kapitálu bankovního sektoru na konci roku 2023 činila 772,8 mld. Kč, tj. o 9,6 % více oproti roku 2022.

Graf A.2 Struktura klientských vkladů

(v %)

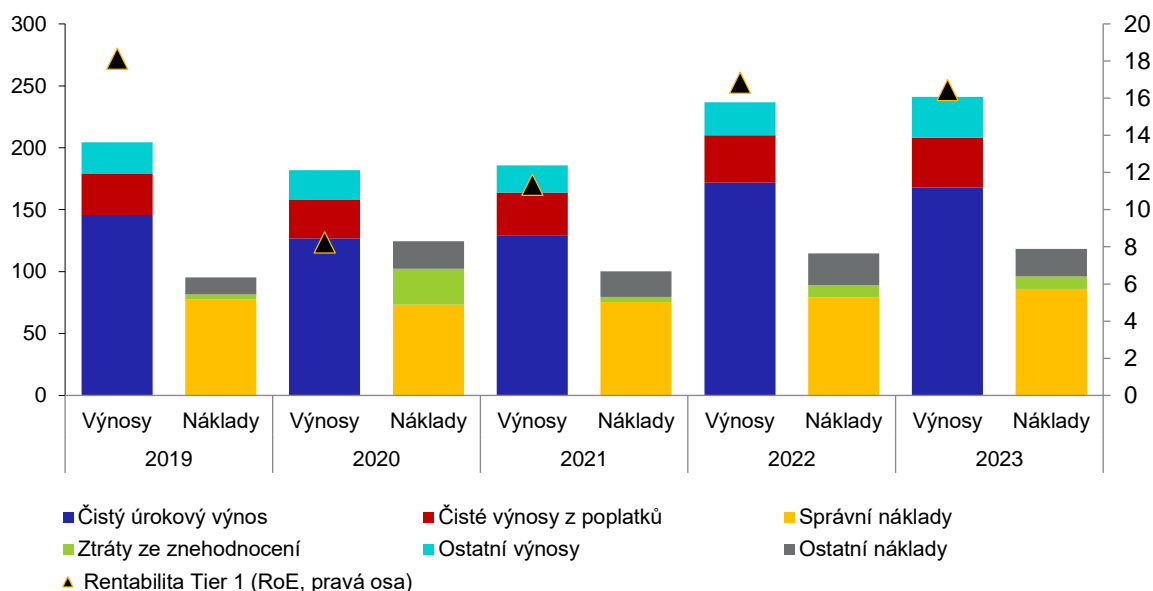

Čistý zisk bank se mírně zvýšil navzdory meziročnímu snížení čisté úrokové marže

Čistý zisk bankovního sektoru se za rok 2023 meziročně mírně zvýšil (růst o 2 %) a dosáhl rekordní úrovně 104,3 mld. Kč. Čistá úroková marže se přitom snížila o 0,14 p. b. na 1,81 %, což koresponduje s meziročním poklesem úrokového zisku o 4 mld. Kč na 167,9 mld. Kč. K nárůstu zisku naopak přispělo zvýšení zisku z finančního přecenění o 4,7 mld. Kč, výnosů z dividend o 2,2 mld. Kč a zisku z poplatků a provizí o 2 mld. Kč.

Graf A.3 Struktura výnosů a nákladů

(levá osa v mld. Kč, pravá osa v %)

Správní náklady, které jsou dlouhodobě nejvýznamnější položkou provozních nákladů, se meziročně navýšily o 8,7 % a dosáhly hodnoty 86 mld. Kč. Ztráty ze znehodnocení se meziročně téměř nezměnily, narostly o nepatrných 0,6 % na 10 mld. Kč.

Poměrové ukazatele ziskovosti zůstaly bez významnějších meziročních změn, přičemž rentabilita aktiv (RoA) poklesla o 0,03 p. b. na 1,06 % a rentabilita kapitálu Tier 1 činila ke konci roku 16,4 % (pokles o 0,4 p. b.).

Likviditní pozice bankovního sektoru se dále vylepšila

Bankovní sektor zůstal i v roce 2023 robustní vůči případným likviditním šokům. Agregovaná hodnota ukazatele krytí likvidity (LCR) bank meziročně stoupla o 13,6 p. b. na 208,3 %, přičemž všechny subjekty splňovaly v dostatečné míře hodnoty stanovené regulačním rámcem Basel III. Pozitivní vývoj zaznamenal i podíl rychle likvidních aktiv na celkové bilanční sumě sektoru, který meziročně vzrostl o 3,7 p. b. na 42,3 %. Podíl celkových klientských vkladů na celkových klientských úvěrech činil ke konci roku 153,7 %, tj. o 10,5 p. b. více než v předchozím roce.

Kapitálové poměry domácích bank se mírně zvýšily, neboť růst regulačního kapitálu převýšil růst rizikových expozic

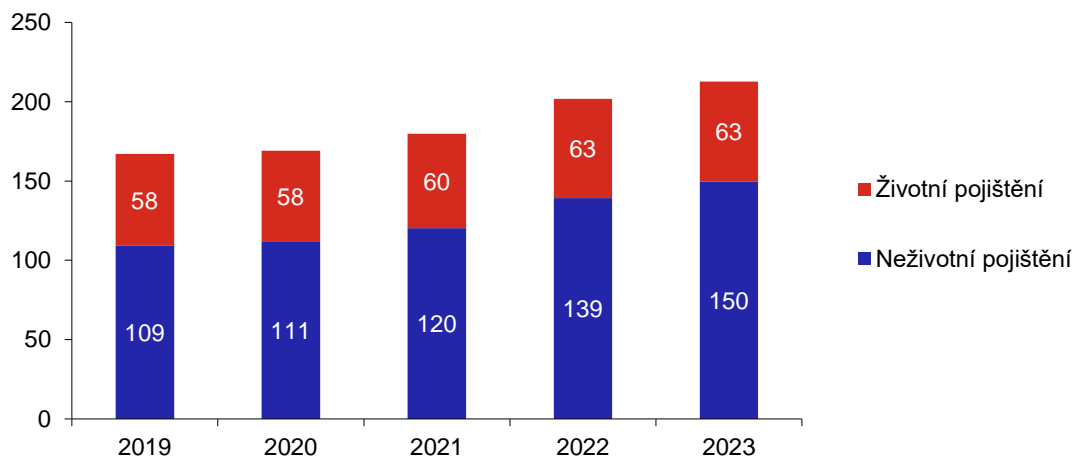
Hodnota regulačního kapitálu domácího bankovního sektoru⁵ činila 687,3 mld. Kč, přičemž podíl nejkvalitnějšího kmenového Tier 1 kapitálu představoval celkem 94,7 %. Celkový kapitálový poměr⁶ se meziročně zvýšil o 0,6 p. b. na 22,9 %, což potvrzuje dlouhodobě silnou kapitálovou pozici tuzemského bankovního sektoru. Zvýšení kapitálového poměru bylo zapříčiněno větším nárůstem hodnoty regulačního kapitálu (7,9 %) vůči nárůstu hodnoty celkových expozic (5,2 %). Pákový poměr vyjádřený jako podíl kapitálu Tier 1 na celkových úvěrech a pohledávkách dosáhl na konci roku 2023 hodnoty 6,6 %, což bylo meziročně o 0,5 p. b. méně.

V pojistném sektoru rostlo hrubé předepsané pojistné sedmým rokem v řadě

Ke konci roku 2023 dosáhlo hrubé předepsané pojistné hodnoty 212,7 mld. Kč, což představuje meziroční nárůst ve výši 5,4 %. Významnější předpis hrubého předepsaného pojistného byl vykázan v neživotním pojištění, kde meziročně vzrostl o 7,5 %, oproti tomu předpis v životním pojištění meziročně stoupl pouze o 0,8 %. Podíl předepsaného pojistného v neživotním pojištění na celkovém předepsaném pojistném se tak zvýšil na 70,3 %.

Graf A.4 Hrubé předepsané pojistné

(zaokrouhлено na mld. Kč, pojistné předepsané tuzemskými pojišťovnami a pobočkami zahraničních pojišťoven)

Celková výše investic a hotovosti pojišťoven mírně stoupla

Hodnota celkových investic a hotovosti pojišťoven v roce 2023 mírně vzrostla (o 4,1 %) na 302,2 mld. Kč. Nejvýznamnější složkou zůstaly dluhové cenné papíry, které se na celkových investicích podílely 70,9 %. Druhou nejvýznamnější složkou byly majetkové účasti (10 %), následované hotovostí a bankovními depozity (6,9 %) a akciemi a ostatními cennými papíry s proměnlivým výnosem (6,2 %). V rámci struktury investic došlo meziročně k nárůstu významu hotovosti a bankovních depozit.

⁵ V tomto případě jsou z českého bankovního sektoru vyloučeny pobočky zahraničních bank působících v tuzemsku, jelikož rizika jejich podnikatelské činnosti jsou kryta regulačním kapitálem jejich ústředí. Vyhodnocení kapitálové přiměřenosti je přítom v působnosti příslušného zahraničního orgánu dohledu.

⁶ Kapitálový poměr je definován jako podíl příslušného kapitálu a celkových rizikových expozic v procentech.

Investiční výsledky se pozitivně promítly do hospodářského výsledku pojišťoven

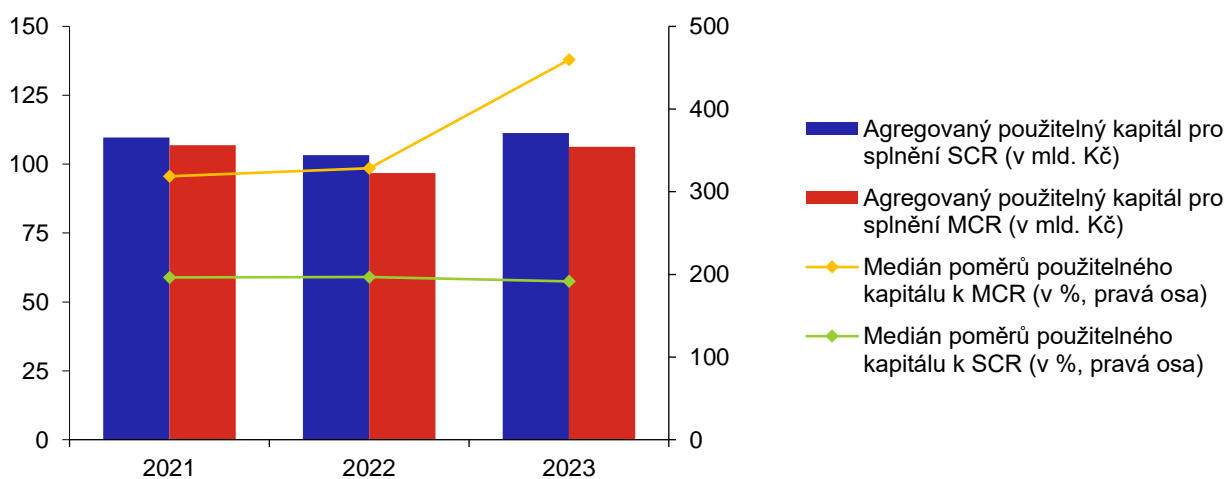
Ke konci roku 2023 činil čistý zisk tuzemských pojišťoven 19,5 mld. Kč, rentabilita vlastního kapitálu (RoE) dosáhla hodnoty 19,7 % a rentabilita aktiv (RoA) 4,2 %.⁷ Škodní poměr v neživotním pojištění se meziročně mírně zhoršil na 54 % (nárůst o 1,9 p. b.). Nad zhoršeným škodním poměrem však převážil investiční výsledek pojišťoven, na nějž měly příznivý vliv vývoj úrokových sazeb a situace na akciových trzích. Investiční výsledek byl rovněž hlavní složkou, která pozitivně ovlivnila výsledek technického účtu k životnímu pojištění.

Kapitálová vybavenost pojistného sektoru byla dostačující

V průběhu roku 2023 držely tuzemské pojišťovny silné kapitálové pozice a pojistný sektor jako celek s dostatečnou rezervou plnil kapitálové požadavky stanovené evropským rámcem Solventnost II. Žádná z dohlížených tuzemských pojišťoven nevykázala poměr použitelného kapitálu k solventnostnímu kapitálovému požadavku (SCR) nižší než 100 %. Ke konci roku činil medián poměrů použitelného kapitálu ve vztahu k SCR 192 %, což představuje meziroční pokles o 5,3 p. b.

Graf A.5 Kapitál a plnění kapitálových požadavků podle Solventnosti II

(levá osa v mld. Kč, pravá osa v %, stav ke konci roku)

Vyplacené prostředky III. penzijního pilíře překročily výši přijatých příspěvků, počet účastníků se pozvolně snižuje

Penzijní společnosti ke konci roku 2023 spravovaly ve svých fondech aktiva v hodnotě 618,1 mld. Kč. K celkovému 3% meziročnímu nárůstu aktiv došlo i navzdory tomu, že vyplacené příspěvky (99,4 mld. Kč) meziročně převážily nad přijatými příspěvků (86,1 mld. Kč), což bylo ovlivněno zejm. nárůstem jednorázových vyrovnání, která meziročně narostla o 87,6 % na celkem 62,2 mld. Kč. Vývoj počtu účastníků III. pilíře pokračoval pozvolným poklesem, neboť úbytek 333,1 tis. účastníků penzijního připojištění byl jen částečně kompenzován nárůstem účastníků doplňkového penzijního spoření o 167,8 tis. účastníků. Celkový počet účastníků III. pilíře tak klesl o 165,3 tis. na 4,23 mil. účastníků. Čistý zisk penzijních společností za rok 2023 dosáhl celkem 3,1 mld. Kč, tj. o 1 mld. Kč víc než v předchozím roce. Poměr celkového kapitálu ke stanoveným kapitálovým požadavkům zaznamenal meziroční nárůst o 41 p. b. na 309,1 %.

V portfoliích penzijních fondů poklesl podíl dluhových cenných papírů

Vlivem snížení počtu účastníků penzijního připojištění klesl meziročně podíl aktiv spravovaných v transformovaných fondech o 7 p. b. na 72,6 %. Aktiva transformovaných fondů byla umístěna do státních dluhopisů (78,3 %), pohledávek vůči bankám (14,8 %), ostatních dluhopisů (5,9 %) a ostatních aktiv (1 %). Prostředky účastnických fondů byly investovány rovněž především do státních dluhopisů (38,6 %), dále do pohledávek vůči bankám (22,5 %), akcií (15,9 %), podílových listů (15,2 %), ostatních dluhopisů (6,8 %) a ostatních aktiv (1 %). V portfoliích penzijních fondů stoupl meziročně zastoupení bankovních vkladů

⁷ S ohledem na skutečnost, že od 1. ledna 2023 došlo ke změně účetní metodiky u dvou tuzemských pojišťoven, není uvedeno meziroční porovnání hospodářských výsledků.

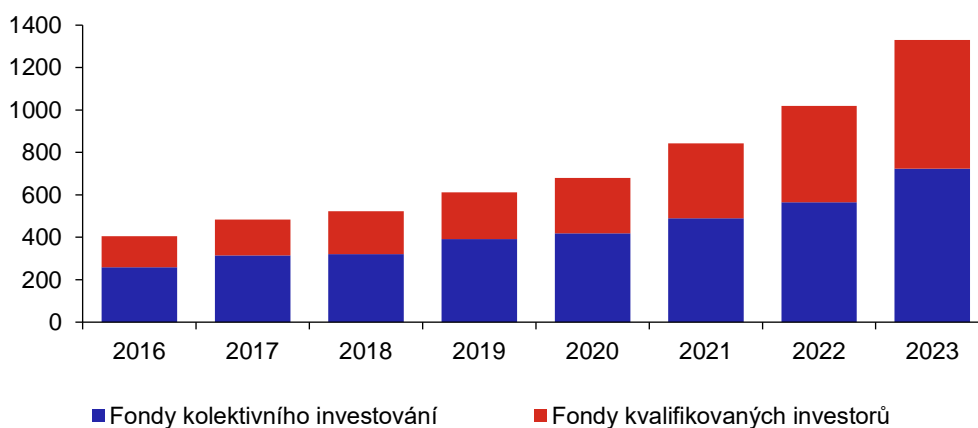
o 3,2 p. b. na 16,9 % a majetkových cenných papírů (akcie a podílové listy) o 3 p. b. na 8,6 %. Naopak zastoupení dluhových cenných papírů meziročně pokleslo o 5,7 p. b. na 73,6 %.

Tuzemské fondy kolektivního investování zaznamenaly zhodnocení i nárůst čistých prodejů

Investiční společnosti spravovaly ve svých fondech kolektivního investování aktiva v celkové výši 724 mld. Kč (meziroční nárůst o 28,2 %), přičemž čistá hodnota aktiv, tj. hodnota aktiv očištěná o závazky (NAV), činila 713 mld. Kč. Přibližně dvě třetiny nárůstu aktiv byly způsobeny čistými prodeji fondů, které dosáhly 101,4 mld. Kč. Spravované prostředky fondů byly alokovány do dluhopisů (26,4 %), akcií a podílů (21,7 %), ostatních finančních nástrojů (18,9 %), podílových listů (11,9 %) a vkladů (11,2 %). V menší míře pak byly v portfoliích zastoupeny úvěry a pohledávky (5,8 %), burzovně obchodovatelné fondy (3,3 %) a nefinanční aktiva (0,5 %). Nárůst aktiv (meziročně o 33,4 %) si připsaly rovněž fondy kvalifikovaných investorů, ve kterých bylo koncem roku 2023 spravováno celkem 606,8 mld. Kč. Čistý zisk po zdanění investičních společností se meziročně zvýšil o 14,3 %, a souhrnně tak dosáhl 2,1 mld. Kč.

Graf A.6 Aktiva tuzemských investičních fondů

(v mld. Kč., stav ke konci roku)

Tržní kapitalizace BCPP narostla navzdory snížené obchodní aktivitě

Akcie pražské burzy zaznamenaly v roce 2023 příznivý vývoj a hodnota PX indexu meziročně vzrostla o 17,3 % na hodnotu 1 414 bodů. Nejhlubší denní propad zaznamenal PX index 15. března, kdy odepsal 3,2 %, zatímco největší denní růst dosáhl index 29. března posílením o 1,8 %. Cenový přírůstek PX indexu se projevil meziročním zvýšením tržní kapitalizace akcií trhu Prime o 22,6 % na 1 205,6 mld. Kč. Poměr celkové tržní kapitalizace BCPP vyjma trhu Free, sestávajícího ze zahraničních emisí nabízených formou duální kotace, vůči nominálnímu HDP se tak ke konci roku zvýšil o 1,7 p. b. na 17,1 %. Objem obchodů s cennými papíry se na BCPP meziročně snížil o 25,7 % na hodnotu 123,45 mld. Kč s převládajícím podílem zobchodovaného objemu na trhu Prime (97,6 %). Zbýlý objem obchodů byl zrealizován na trzích Standard (1,7 %), START (0,4 %) a Free (0,3 %). Významný pokles obchodní aktivity zaznamenal i RM-Systém, jehož zobchodovaný objem meziročně klesl o 30,6 % na 4,2 mld. Kč.

II. VÝVOJ REGULATORNÍHO RÁMCE

II.1 VYBRANÉ REGULATORNÍ ZMĚNY V EU V ROCE 2023

Obdobně jako v předchozích letech i v roce 2023 vznikaly na úrovni EU nové předpisy týkající se regulace finančního trhu, a to zejména směrnice a nařízení Evropského parlamentu a Rady EU spolu s prováděcími nařízeními Evropské komise (Komise). Při projednávání legislativních návrhů ČNB úzce spolupracovala zejména s Ministerstvem financí na formulaci rámcových pozic ČR a instrukcí pro představitele ČR na jednání pracovních skupin Rady EU. Zástupci ČNB se také aktivně účastnili regulačních aktivit evropských orgánů dohledu.

Významné legislativní změny v EU v roce 2023

Nařízení o evropských fondech dlouhodobých investic

V březnu 2023 bylo zveřejněno nařízení (EU) 2023/606, kterým se mění nařízení (EU) 2015/760 o evropských fondech dlouhodobých investic (ELTIF). Komise návrh na změnu zmíněného nařízení předložila již v listopadu 2021 v rámci souboru legislativních návrhů k unii kapitálových trhů s cílem zatraktivnění fondů ELTIF, které vzhledem k dosavadním poměrně restriktivním pravidlům a přísným překážkám vstupu pro neprofesionální investory nebyly příliš využívány. Účinnost nařízení je od 10. ledna 2024.

Nařízení o informacích doprovázejících převody prostředků a některých kryptoaktiv

V červnu 2023 bylo v Úředním věstníku EU vyhlášeno nařízení (EU) 2023/1113 o informacích doprovázejících převody prostředků a některých kryptoaktiv (TFR). Nařízení rozšiřuje dosavadní informační povinnosti při převodu peněžních prostředků i na zprostředkované transakce s kryptoaktivy a v této souvislosti stanovuje povinnosti poskytovatelům platebních služeb a služeb spojených s kryptoaktivy. Nařízení bude účinné od 30. prosince 2024.

Nařízení o trzích s kryptoaktivy

V červnu 2023 bylo publikováno nařízení (EU) 2023/1114 o trzích s kryptoaktivy (MiCA). Nařízení stanovuje pravidla pro poskytovatele služeb souvisejících s kryptoaktivy a pro vydavatele kryptoaktiv týkající se mj. povolení k poskytování služeb souvisejících s kryptoaktivy, zveřejňování informací, systému řízení a správy či kapitálových požadavků. Nařízení bude plně účinné od 30. prosince 2024.

Směrnice o spotřebitelských úvěrech

V říjnu 2023 byla vydána směrnice (EU) 2023/2225 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice 2008/48/ES. Cílem této směrnice je modernizovat a posílit ochranu spotřebitele na evropské úrovni a rovněž reagovat na digitalizaci ve finančních službách. Působnost směrnice je rozšířena (dopadá nově např. i na bezúplatný úvěr nebo na úvěr, jehož celková výše je nižší než 200 EUR), zpřísňují se v ní některá pravidla poskytování a zprostředkování spotřebitelských úvěrů (např. v oblasti reklamy, informačních povinností či posuzování úvěruschopnosti) a zavádějí se zcela nové instituty (např. povinnost členských států zavést opatření proti nepřiměřeně vysokým cenám úvěru nebo povinnost členských států zpřístupnit služby dluhového poradenství).

Nařízení o zelených dluhopisech

V listopadu 2023 bylo zveřejněno nařízení (EU) 2023/2631 o evropských zelených dluhopisech a o volitelném zveřejňování informací o dluhopisech nabízených jako environmentálně udržitelné a informací o dluhopisech vázaných na udržitelnost. Nařízení stanovuje jednotné požadavky pro užívání dobrovolného označení „evropský zelený dluhopis“ (EuGB), reguluje emitenty a externí posuzovatele těchto dluhopisů a zakládá dohled ESMA v této oblasti. Emitentem evropských zelených dluhopisů může být jakákoli právnická osoba včetně svrchovaných subjektů. Peněžní prostředky získané prostřednictvím vydání dluhopisů mohou být použity jen na financování hospodářských činností s dlouhodobě pozitivním dopadem na životní prostředí dle nařízení o taxonomii. Nařízení se použije od 21. prosince 2024.

Směrnice o smlouvách o finančních službách uzavíraných na dálku

V listopadu 2023 byla publikována směrnice (EU) 2023/2673, kterou se mění směrnice 2011/83/EU, pokud jde o smlouvy o finančních službách uzavřené na dálku, a zrušuje směrnice 2002/65/ES. Úprava je aktualizována po 20 letech od jejího přijetí tak, aby reflektovala od té doby zavedenou evropskou legislativu i technologický pokrok. Pravidla i nadále slouží pouze jako pojistka pro případy, kdy zvláštní sektorové předpisy nepokrývají nově vznikající finanční produkty a inovativní způsoby jejich distribuce spotřebitelům. Mění se režim harmonizace z minimální na plnou. Základem úpravy zůstávají předsmmluvní informační povinnosti poskytovatele a právo spotřebitele na odstoupení od smlouvy. Z novinek v úpravě lze zmínit např. opatření proti tzv. temným vzorcům v online rozhraních obchodníků (dark patterns), povinnost zavést funkci pro odstoupení od smlouvy v online rozhraních obchodníků či povinnost náležitého vysvětlení finanční služby nabízené obchodníkem.

Jednotné evropské přístupové místo (ESAP)

V prosinci 2023 bylo vydáno nařízení (EU) 2023/2859, kterým se zřizuje jednotné evropské přístupové místo poskytující centralizovaný přístup k veřejně dostupným informacím o finančních službách, kapitálových trzích a udržitelnosti (tzv. European Single Access Point, ESAP). ESAP by měl být zřízen orgánem ESMA. Nařízení nemá přinášet žádné nové informační povinnosti z hlediska obsahu, centralizuje však umístění a sjednocuje formát již zveřejňovaných údajů. Dále obsahuje možnost uveřejnit v rámci ESAP i více relevantních informací na základě dobrovolného rozhodnutí jednotlivých subjektů.

Vybrané směrnice a nařízení připravované v EU v roce 2023**Revize evropského obezřetnostního rámce CRD/CRR („bankovní balíček 2021“)**

V průběhu roku 2023 pokračovalo projednávání návrhu bankovního balíčku 2021, jehož součástí jsou mj. nová pravidla pro banky a další úvěrové instituce v oblasti měření úvěrového, tržního a operačního rizika, a to v rámci implementace tzv. standardu Basel III. Jde o návrhy novel směrnice 2013/36/EU a nařízení (EU) 575/2013, které jsou označovány jako CRD VI a CRR III a které Komise vydala v říjnu 2021. Návrhy mají posílit finanční stabilitu a přitom zachovat plynulé financování ekonomiky. Dne 6. prosince 2023 balíček schválil COREPER a postoupil jej Evropskému parlamentu k zahájení procesu formálního schválení. Publikace v Úředním věstníku EU se očekává v roce 2024. Účinnost CRR III se předpokládá od roku 2025, i když některá ustanovení nabydou účinnosti postupně. Směrnici CRD VI budou členské státy povinny transponovat do národního práva ve lhůtě 18 měsíců od data, kdy vstoupí v platnost.

Revize evropského regulačního rámce Solventnost II

I v roce 2023 pokračovalo projednávání návrhu směrnice, kterou se mění směrnice 2009/138/ES o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II). Revize se týká všech tří pilířů, tj. kvantitativních a kvalitativních požadavků, výkaznictví a zveřejňování informací. Cílem je zejména zlepšit proporcionalitu, opatření týkající se dlouhodobých záruk a otázky přeshraničního dohledu a vytvořit makrobezpečnostní nástroje pro oblast pojišťovnictví. Politická jednání v rámci dialogu byla završena v prosinci 2023.

Návrh rámce pro ozdravné postupy a řešení krize pojišťoven a zajišťoven

Diskuse probíhala rovněž o návrhu směrnice, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize pojišťoven a zajišťoven (IRRD), jež Komise předložila v září 2021. Jeho cílem je zajistit lepší přípravu dohlížených subjektů a příslušných orgánů na řešení případných selhání pojišťoven a zajišťoven a zmírnit jejich následky. Konceptně přitom vychází z analogické regulace pro řešení krizí v bankovním sektoru, zohledňuje však specifika segmentu pojišťovnictví. Politického kompromisu mezi Radou a Evropským parlamentem na znění návrhu bylo dosaženo v prosinci 2023.

Novela SEPA nařízení a nařízení o přeshraničních platbách

V roce 2023 pokračovalo jednání o návrhu nařízení, který Komise uveřejnila v říjnu 2022 a kterým se mění SEPA nařízení a nařízení o přeshraničních platbách v Unii, pokud jde o okamžité úhrady v eurech. Návrh obsahuje povinnost bank, které poskytují úhrady v eurech, nabízet také okamžité úhrady v eurech. Dále zavádí cenovou regulaci, podle níž cena okamžitých plateb v eurech nesmí být vyšší než cena běžných plateb v eurech, a požadavky na zvýšení důvěry (ověřování jména příjemce plátcem před autorizací transakce).

Cílem návrhu je rovněž odstranění překážek zpracování okamžitých plateb v eurech zjednodušením sankčního screeningu. Poskytovatelé platebních služeb mimo eurozónu budou mít stanovenu delší lhůtu pro implementaci okamžitých plateb v eurech. V listopadu 2023 dosáhly Rada a Evropský parlament předběžné dohody na kompromisním znění návrhu. Jeho součástí bude i novela směrnice o neodvolatelnosti zúčtování (SFD), která umožní nebankovním poskytovatelům platebních služeb přístup do platebních systémů s neodvolatelností zúčtování.

Legislativní balíček revidující předcházení praní peněz a financování terorismu (AML/CFT)

V průběhu roku 2023 pokračovalo také projednávání legislativního balíčku jedné směrnice a tří nařízení, které upravují problematiku AML/CFT. Legislativní proces byl ukončen u nařízení TFR, jež rozšiřuje informační povinnosti při převodu peněžních prostředků i na transakce s kryptoaktivy (viz výše). Na konci roku 2023 bylo rovněž dosaženo věcné shody mezi unijními zákonodárci nad zněním nařízení o zřízení unijního orgánu dohledu v AML oblasti (AMLA). AMLA bude vykonávat dohled nad vybranými přeshraničně působícími úvěrovými a finančními institucemi, které vykazují vyšší rizikovost v oblasti AML/CFT.

Návrhy v oblasti kotovaných emitentů

V roce 2023 probíhalo projednávání návrhů změn legislativy v oblasti kotovaných emitentů, tzv. listing act, které Komise uveřejnila v prosinci 2022. Konkrétně jde o změnu směrnice o trzích finančních nástrojů (MiFID II), změnu nařízení o prospektu a nařízení o zneužití trhu (MAR). Součástí je dále návrh směrnice o akcích s vícenásobným hlasovacím právem. Cílem předložených návrhů je zjednodušit vstup (hlavně malých a středních) podniků na kapitálový trh a podpořit jejich setrvání na daném trhu.

Návrh směrnice o náležitě péči společností v oblasti udržitelnosti

Komise v únoru 2022 předložila legislativní návrh týkající se náležitě péče společností v oblasti udržitelnosti (CSDDD). Návrh směrnice ukládá velkým společnostem povinnost postupovat v této oblasti s náležitou péčí, tj. zvažovat skutečné i potenciální nepříznivé dopady v oblasti lidských práv a životního prostředí, které způsobuje jejich vlastní činnost, činnost jejich dceřiných společností a obchodních partnerů z dodavatelského řetězce. V prosinci 2023 dosáhly Rada a Evropský parlament kompromis stran znění návrhu.

Revize nařízení o tržní infrastruktuře

V prosinci 2022 uveřejnila Komise návrh balíčku k revizi nařízení o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů (EMIR), jehož cílem má být zvýšení atraktivity a odolnosti clearingových služeb ústředních protistran v EU, podpora otevřené strategické autonomie EU a zachování finanční stability. Návrh má přispět ke snížení regulatorní zátěže, zejména pro ústřední protistrany. Návrhem dochází k úpravě celé řady nařízení a směrnic na finančním trhu.

Revize rámce EU pro řešení krizí a pojištění vkladů

V dubnu 2023 uveřejnila Komise návrh na úpravu stávajícího rámce EU pro řešení krizí a pojištění vkladů (balíček „CMDI“), který se týká zejména selhávajících bank. Součástí předkládaného balíčku je návrh revize směrnice o ozdravných postupech a řešení krizí bank (BRRD), směrnice o systémech pojištění vkladů (DGSD) a nařízení o jednotném mechanismu pro řešení krizí (SRMR). Návrh si klade za cíl zefektivnit rámec pro řešení úpadku bank v EU a dále zajistit větší ochranu vkladatelům. Části navržených revizí směrnice BRRD a nařízení SRMR, kterými se upravují určité aspekty nepřímého upisování interního MREL, byly za účelem prioritního schválení vyčleněny do zvláštní směrnice (tzv. „Daisy Chains“). Politické dohody ohledně návrhu Daisy Chains bylo dosaženo v prosinci 2023. Projednávání ostatních návrhů dosud pokračuje.

Pravidla pro ochranu retailových investorů (tzv. retail investment package)

Komise v květnu 2023 zveřejnila návrh legislativního balíčku k pravidlům na ochranu retailových investorů, jehož cílem je zvýšení poptávky evropských retailových investorů po investičních službách a zefektivnění ochrany investorů v době narůstající míry digitalizace a závazků týkajících se udržitelného rozvoje ekonomik EU. Navrhovaná právní úprava zejména pokrývá přípustné způsoby odměňování zprostředkovatelů (částecný zákaz provizí), produktové řízení (koncept „value for money“ a využití benchmarků), pravidla jednání s investory (informační povinnosti, pravidla pro reklamu na investice, testy vhodnosti a přiměřenosti), standardy odbornosti distributorů investic, kategorizaci investorů, posílení pravomocí při výkonu dohledu nebo podporu finančního vzdělávání investorů.

Návrh nařízení o ESG ratingích

V červnu 2023 přijala Komise v rámci balíčku opatření pro udržitelné financování návrh nařízení o transparentnosti a integritě činností v oblasti environmentálního, sociálního a správního (ESG) ratingu. Tento návrh má regulovat poskytovatele ESG ratingů (pravidla pro vydávání povolení poskytovat služby, organizační požadavky na poskytovatele aj.) a ESG ratingy (zveřejňování určitého minima informací o metodikách a cílech ratingů pro širokou veřejnost a poskytování komplexnějších informací pro odběratele ESG ratingů a hodnocené společnosti). Orgánem dohledu nad poskytovateli ESG ratingů má být ESMA.

Legislativní balíček k platebním službám a přístupu k finančním datům

V červnu 2023 uveřejnila Komise návrh legislativního balíčku k platebním službám a přístupu k finančním datům. Balíček obsahuje revizi evropských pravidel týkajících se platebních služeb v podobě návrhu směrnice o platebních službách a službách elektronických peněz na vnitřním trhu (PSD3) a návrhu nařízení o platebních službách na vnitřním trhu (PSR). Tyto návrhy společně revidují druhou směrnici o platebních službách (PSD2) a nahrazují druhou směrnici o elektronických penězích (EMD2). Balíček dále obsahuje návrh nařízení o rámci pro přístup k finančním údajům (FIDA). Návrhy vycházejí z vývoje na evropském trhu platebních služeb a dle Komise mají zejména zajistit zlepšení boje proti platebním podvodům a zmírnění jejich dopadu, posílení práv spotřebitelů, další narovnání podmínek mezi bankami a nebankovními subjekty, zlepšení fungování otevřeného bankovníctví, usnadnění dostupnosti hotovosti v obchodech a prostřednictvím bankomatů a zlepšení harmonizace a prosazování práva. Návrh FIDA stanoví práva a povinnosti při sdílení údajů o zákaznících ve finančním sektoru nad rámec platebních účtů.

Legislativní balíček k digitálnímu euru

V červnu 2023 uveřejnila Komise návrh legislativního balíčku k jednotné měně, který vytváří právní rámec pro případné zavedení digitálního eura, pokud by se pro tento krok Rada guvernérů ECB v budoucnu rozhodla. Aktuálně zahájil Eurosystem v návaznosti na ukončenou dvouletou výzkumnou fázi projektu digitálního eura dne 1. listopadu 2023 dvouletou přípravnou fázi projektu. Legislativní návrh stanoví základní parametry digitálního eura založeného na konceptu digitální obdoby hotovosti.

II.2 VYBRANÉ REGULATORNÍ ZMĚNY V ČR V ROCE 2023

ČNB se podílela (zejm. formou připomínkování jednotlivých návrhů) na přípravě legislativy finančního trhu v České republice, která vycházela primárně z implementace právních předpisů EU. ČNB v legislativní oblasti spolupracovala s Ministerstvem financí a dalšími orgány státní správy. Sama pak na základě zákonného zmocnění vydávala vyhlášky a uveřejňovala výkladová a metodická stanoviska k aplikaci regulace na subjekty finančního trhu. V této kapitole jsou zmíněny nejvýznamnější změny legislativy upravující finanční trh schválené či připravované v uplynulém roce.

Významné legislativní změny v ČR v roce 2023

Změny zákonů v souvislosti s rozvojem finančního trhu

Pod č. 462/2023 Sb. byl vydán zákon, kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozvojem finančního trhu a s podporou zajištění na stáří. Zavedl tzv. dlouhodobý investiční produkt, který má být další daňově podporovanou formou zabezpečení na stáří, a ve III. pilíři tzv. alternativní účastnický fond, jenž doplní stávající fondy s dynamickou strategií a který může investovat do fondů soukromého kapitálu, nemovitostí, start-upů apod. Zákon též novelizuje zákon o spotřebitelském úvěru v části týkající se předčasného splacení spotřebitelského úvěru na bydlení, kde stanoví nová pravidla pro výpočet účelně vynaložených nákladů. Rovněž provádí některé parametrické změny III. penzijního pilíře tak, aby byl atraktivnější, mj. mění výpočet státního příspěvku či umožňuje paralelní účasti v penzijním připojištění a doplňkovém penzijním spoření. V neposlední řadě obsahuje několik změn v zákoně o dluhopisech (vyšší transparence podlimitních dluhopisů) nebo v pravidlech pro nahrávání hovorů při poskytování investičních služeb. Zákon je účinný od 1. ledna 2024.

Zákon, kterým se mění některé zákony v souvislosti s konsolidací veřejných rozpočtů

Částí třicátou pátou zákona č. 349/2023 Sb. byl mj. novelizován zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Tím je do českého právního řádu částečně transponována směrnice (EU) 2022/2464 o podávání zpráv podniků o udržitelnosti (směrnice CSRD). Touto směrnicí se do účetní směrnice doplňuje zejména povinnost

uveřejňovat zprávu o udržitelnosti nebo konsolidovanou zprávu o udržitelnosti, a to s některými výjimkami a osvobozeními. Transpozice směrnice CSRD byla provedena ve vztahu k subjektům, které budou povinny zprávu o udržitelnosti nebo konsolidovanou zprávu o udržitelnosti uveřejnit již za účetní období začínající 1. lednem 2024 nebo později.

Významné legislativní předpisy ČR připravované v roce 2023

Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla

V roce 2023 byla dokončena příprava nového zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Ten nahrazuje zákon č. 168/1999 Sb. a obsahuje nejen ustanovení transponující novelu směrnice 2009/103/ES o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontrole povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění, ale i novou komplexní úpravu této oblasti finančních služeb (blíže viz box 1 níže).

BOX 1: Nový zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla

Vzhledem k rozsahu změn, které přináší směrnice (EU) 2021/2118 ze dne 24. listopadu 2021, kterou se mění směrnice 2009/103/ES o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontrole povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění (tzv. motorová směrnice), bylo pro její transpozici rozhodnuto vytvořit **zcela nový zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla**, jenž nahradil mnohokrát novelizovaný původní zákon.

Nový zákon č. 30/2024 Sb., jenž vstoupil v platnost na začátku roku 2024 a jehož účinnost byla stanovena na 1. dubna 2024, přináší změny obsažené v nové evropské úpravě, ale reaguje též na domácí zkušenosti s aplikací dosavadní právní úpravy. Jedná se především o **změnu definice vozidla**, která je založena na obecných vlastnostech vozidla, zejména jeho maximální konstrukční rychlosti a jeho čisté hmotnosti. Pro účely nové právní úpravy budou přitom relevantní pouze vozidla, která jsou motorovými vozidly výhradně s mechanickým pohonem pro pohyb po zemi. Pojištění se tak nebude vztahovat na drážní vozidla či vznášedla, ale ani na elektrokola či vozidla, která se pohybují s použitím lidské nebo zvířecí síly. Pojištění odpovědnosti se bude vztahovat na ty škodní události, které byly způsobeny provozem vozidla v době, kdy bylo použito jako dopravní prostředek sloužící k přepravě osob, zvířat nebo věcí, a to bez ohledu na vlastnosti vozidla a terén jeho provozování. Transpozicí novely motorové směrnice tak dojde k **rozšíření rozsahu pojištění odpovědnosti z provozu vozidla o provoz dosud neregistrovaných vozidel**. Pojištění se tedy nově bude týkat např. i elektrokoloběžek nebo vozítek typu segway.

Nový zákon dále **zvysuje limity pojistného plnění v případě újmy na zdraví nebo usmrcení** z 35 mil. Kč na 50 mil. Kč na každého zraněného nebo usmrceného. Limit pojistného plnění při věcné škodě je rovněž stanoven minimální částkou 50 mil. Kč, avšak bez ohledu na počet poškozených. **Povinnost sjednat pojištění** odpovědnosti z provozu vozidla nově **přechází z vlastníka na provozovatele vozidla**. Zákon dále **ruší zelenou kartu** pro prokazování pojištění odpovědnosti z provozu vozidla na území České republiky, kde evidence pojištění bude vedena již pouze prostřednictvím digitální platformy. Papírově či elektronicky bude zelená karta sloužit již jen jako mezinárodní doklad o pojištění při cestách v zahraničí. Obecně platí, že **zákon přináší ve větší míře přechod na digitalizaci výměny informací o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla zejména mezi pojistiteli a Českou kanceláří pojistitelů (ČKP)**.

Nový zákon zachovává propojení některých oblastí s právní úpravou zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, zejm. co se týče vybraných aspektů činnosti ČKP včetně jejich podřízení dohledu ČNB. Rovněž zůstává zachován požadavek na stanovení výše pojistného pojistiteli tak, aby byla zabezpečena trvalá splnitelnost povinností vzniklých provozováním pojištění odpovědnosti z provozu vozidla a placení členských příspěvků ČKP. Zákon nadále ponechává systém slev a přírážek (systém bonus nebo malus) využívaný pojišťovnami pro motivaci řidičů k jízdě bez nehod, avšak nově s tím, že škodní průběh se zohlední nejméně za období 5 let a nejvýše za 20 let. Došlo rovněž k podstatnému rozšíření přestupků za porušení zákona, jichž se může dopustit jak fyzická osoba (např. nepojistí-li svou odpovědnost za škodu způsobenou provozem vozidla), tak také ČKP či pojišťovna, u nichž bude zejména možné sankcionovat neodůvodněné průtahy při likvidaci pojistné události nebo nedostatky v komunikaci (např. nesdělení důvodů, pro které není možné šetření ukončit).

Zákon o digitálních financích

Návrh zákona o digitálních financích adaptuje český právní řád na nařízení o digitální provozní odolnosti finančního sektoru (DORA) a nařízení MiCA. Spolu s tímto zákonem byl do legislativního procesu předložen i změnový zákon, který obsahuje další úpravy celkem patnácti zákonů navazující na tato dvě nařízení a adaptaci na nařízení o evropských zelených dluhopisech.

Zákon o trhu s nevykonnými úvěry

Návrh zákona má transponovat do českého právního řádu směrnici (EU) 2021/2167 o správcích úvěru a obchodnících s úvěry (směrnice NPL). Směrnice vytváří harmonizovaný rámec pro činnost obchodníků s úvěry i správců úvěrů ve vztahu k úvěrům poskytnutým úvěrovými institucemi, které nejsou řádně spláceny.

Zákon o Národní rozvojové bance (NRB)

Ministerstvo financí zahájilo přípravu zákona o NRB, a to na základě usnesení vlády č. 909 ze dne 29. listopadu 2023 k návrhu na zahájení integračního procesu NRB, a.s., a České exportní banky, a.s., kterým vláda uložila ministru financí předložit do 29. února 2024 návrh zákona o NRB. Cílem návrhu zákona je stanovit základní právní rámec upravující výkon činnosti NRB a dohled nad ní po jejím vyjmutí z působnosti směrnice CRD. Cílem je rovněž zakotvení státní záruky za dluhy NRB tak, aby se usnadnilo získávání cizích zdrojů pro její další činnost.

Novela zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (AML zákon)

Pokračovaly práce na dílčí technické novele AML zákona, jež především implementuje opatření obsažená v Akčním plánu ke Zprávě o druhém kole národního hodnocení rizik praní peněz a financování terorismu a odstraňuje vybrané nedostatky identifikované v rámci hodnocení MONEYVAL a také nedostatky zákona, které se projevily při jeho aplikaci v praxi.

Zákon o kritické infrastruktuře

Ministerstvo vnitra zahájilo v roce 2023 práce na přípravě zákona o kritické infrastruktuře, který má transponovat do českého právního řádu směrnici (EU) 2022/2557 o odolnosti kritických subjektů (směrnice CER). Směrnice stanovuje minimální harmonizovaná pravidla a specializovaná opatření pro podporu a dohled v oblasti posilování odolnosti subjektů poskytujících na vnitřním trhu základní služby v klíčových odvětvích proti všem nebezpečím s výjimkou kybernetických hrozeb. Směrnice vymezuje celkem jedenáct klíčových odvětví, mezi nimi i odvětví bankovníctví a infrastruktury finančního trhu.

II.3 VYBRANÉ VYHLÁŠKY, ÚŘEDNÍ A JINÁ SDĚLENÍ ČNB V OBLASTI DOHLEDU

Na svých internetových stránkách ČNB publikovala jí vydané vyhlášky, úřední sdělení a řadu výkladových stanovisek, dohledových benchmarků a dalších informací v oblasti dohledu. Výběr nejvýznamnějších regulačních dokumentů vydaných ČNB v roce 2023 je uveden níže⁸.

(a) Vybrané vyhlášky

Vyhláška č. 56/2023 Sb., kterou se mění vyhláška č. 355/2020 Sb., o žádostech a některých informacích podle zákona o bankách a zákona o spořitelních a úvěrních družstvech

Vyhláška byla zpracována v návaznosti na vydání přímo použitelných předpisů EU obsahujících licenční požadavky, které částečně nahradily úpravu ve vyhlášce, avšak nestanovují podrobnosti některých žádostí. Licenční vyhláška tak musela zachovat národní úpravu pro žádosti o souhlas k nabytí či zvýšení kvalifikované účasti na bance, resp. družstevní záložně. Novela licenční vyhlášky dále obsahuje dílčí legislativně-technické změny zohledňující konečnou podobu předpisů Evropské unie a reagující na novelu zákona o bankách. Vyhláška je účinná od 1. dubna 2024.

(b) Významná výkladová stanoviska k regulaci finančního trhu

K přístupu k platebním účtům u úvěrových institucí pro účely poskytování platebních služeb

Dne 16. března 2023 zveřejnila ČNB stanovisko k výkladu § 255 zákona o platebním styku, který stanoví úvěrovým institucím povinnost uzavřít s poskytovateli platebních služeb uvedenými v tomto ustanovení na jejich žádost smlouvu o platebním účtu. Stanovisko se zabývá bližším vymezením povinností úvěrových institucí při uzavírání smlouvy o platebním účtu a při neuzavření smluvního vztahu či povinnosti úvěrové instituce informovat o neuzavření, resp. ukončení smlouvy o platebním účtu ČNB a dotčeného poskytovatele platebních služeb. Ve stanovisku jsou také konkretizovány objektivní, nediskriminační a přiměřené podmínky,

⁸ Přehled všech vydaných vyhlášek ČNB a vybraných výkladových a obdobných dokumentů je uveden v části B, kapitole IX. Regulační aktivity ČNB v roce 2023. Všechny dokumenty jsou dostupné na internetových stránkách ČNB.

za kterých musí úvěrová instituce uzavřít smlouvu o vedení platebního účtu, a podmínky, za nichž může přistoupit k neuzavření či k ukončení takové smlouvy.

K obchodním slevám poskytovaným zákazníkovi při distribuci pojištění

Dne 27. července 2023 zveřejnila ČNB stanovisko, ve kterém shrnuje podmínky poskytování obchodních slev na pojistném při distribuci pojištění. Tyto slevy, definované jako individuální, se považují za dovolené, přičemž musí být transparentní, musí být nastaveny na základě kritérií, která umožní prokázat, že byly dodrženy požadavky právních předpisů, a nesmí nahrazovat plnění jiných povinností, např. zjišťování požadavků a potřeb zákazníka. Nesmí se rovněž jednat o tzv. price-walking, tj. slevy poskytované za účelem pozdějšího navýšení pojistného nad rámec ceny, která byla slevou snížena. Obchodní slevy jsou ve stanovisku zhodnoceny také z hlediska zákona o ochraně spotřebitele a požadavků na zákaz diskriminace.

Ke správě pohledávek ze smlouvy o spotřebitelském úvěru osobou, které zaniklo oprávnění k poskytování spotřebitelského úvěru

Dne 28. července 2023 zveřejnila ČNB stanovisko, ve kterém zodpovídá otázku, zda se za regulovanou činnost podle zákona o spotřebitelském úvěru považuje činnost směřující již pouze k ukončení dříve licencovaných aktivit v oblasti poskytování spotřebitelských úvěrů. Stanovisko uvádí, že činnost osoby, které zaniklo oprávnění k poskytování spotřebitelského úvěru, směřující již pouze k ukončení dřívějších aktivit v oblasti poskytování spotřebitelských úvěrů a spočívající v přijímání splátek úvěru a vymáhání splatných pohledávek z úvěru v rozsahu zasílání upomínek či soudního vymáhání nevyžaduje povolení podle zákona o spotřebitelském úvěru.

K otázce, zda lze zvýšit odloženou variabilní odměnu o inflaci v případě osoby s rizikovým vlivem v úvěrové instituci, na niž se vztahuje povinnost odkladu části variabilní odměny

Dne 30. srpna 2023 zveřejnila ČNB odpověď na otázku, zda je v souladu se směrnicí 2013/36/EU, resp. transpozičními právními předpisy České republiky, a obecnými pokyny Evropského orgánu pro bankovníctví, pokud úvěrová instituce, na niž se vztahuje povinnost odkladu části variabilní odměny tzv. osoby s rizikovým vlivem, zvýší odloženou variabilní odměnu, která byla udělena v peněžních prostředcích, o růst spotřebitelských cen od okamžiku přiznání této variabilní odměny do okamžiku jejího vyplacení. Odpověď konstatuje, že indexace odložené variabilní odměny osoby s rizikovým vlivem o inflaci není v souladu s právním rámcem odměňování.

K některým otázkám ohledně prokazování odborných znalostí a dovedností pro distribuci pojištění

Dne 6. října 2023 zveřejnila ČNB stanovisko, ve kterém zodpovídá praktické otázky, které mohou vyvstat akreditovaným osobám, zaměstnavatelům či zastoupeným, ale také pracovníkům či pojišťovacími zprostředkovatelům v souvislosti s plněním zákonných požadavků ohledně prokazování odbornosti. Stanovisko se zabývá např. konkrétními povinnostmi akreditovaných osob při vydávání osvědčení o absolvování následného vzdělávání, nastiňuje postup, jaký má dodržet osoba, která v daném roce neabsolvovala ze závažného důvodu povinné vzdělávání, nebo uvádí, kdy musí povinné osoby v souladu se zákonem znovu absolvovat odbornou zkoušku.

K možnosti zohlednění majetku/aktiv v rámci posouzení úvěruschopnosti spotřebitele podle zákona o spotřebitelském úvěru

Dne 22. listopadu 2023 zveřejnila ČNB stanovisko, ve kterém shrnuje, za jakých podmínek je možné zohlednit majetek/aktiva spotřebitele v rámci posouzení jeho úvěruschopnosti (zejména schopnosti úvěr splatit) podle zákona o spotřebitelském úvěru. Stanovisko se zabývá možností částečného nebo úplného splacení spotřebitelského úvěru výnosem z prodeje majetku spotřebitele, nikoli pravidelnými splátkami, a případy, kdy z finanční situace spotřebitele vyplývá, že bude schopen splácet spotřebitelský úvěr bez ohledu na své příjmy. V této souvislosti stanovisko též odpovídá na otázku, zda existuje možnost neposuzovat příjmy a výdaje spotřebitele.

K povaze některých závazků zahrnujících uvolnění kapitálu prodejem nemovitosti spotřebitele s právem spotřebitele následně nemovitost užívat a za určitých podmínek nabýt zpět do vlastnictví

Dne 30. listopadu 2023 ČNB zveřejnila stanovisko, ve kterém konstatuje, že jiné uvolnění kapitálu prodejem nemovitosti než definované v předchozím stanovisku ČNB „Jaký je základní právní rámec pro podnikatelské poskytování zpětné hypotéky a obdobných produktů spotřebitelům?“ z 26. března 2020 vyžaduje posouzení

z pohledu možné působnosti zákona o spotřebitelském úvěru. Stanovisko dále v reakci na položený dotaz uvádí, že v případech, kdy poskytovatel spotřebitelského úvěru nejprve poptávaný úvěr neposkytne, například z důvodu negativního výsledku posouzení úvěruschopnosti spotřebitele, ale přesto spotřebitele následně financuje (sám nebo prostřednictvím třetí osoby) odkupem jeho nemovitosti zahrnujícím právo spotřebitele k užívání této nemovitosti a právo nabýt nemovitost zpět do vlastnictví, by mohlo jít o poskytování spotřebitelského úvěru ve smyslu zákona o spotřebitelském úvěru. Poskytovatel spotřebitelského úvěru i třetí strana by v rámci takového jednání mohli porušovat zákon o spotřebitelském úvěru, případně i jiné právní předpisy.

(c) Významná dohledová sdělení

K vyžadování a vyhodnocování informací při poskytování investičních služeb obcím a krajům

Dne 21. února 2023 ČNB zveřejnila na svých internetových stránkách dohledové sdělení č. 1/2023, jehož účelem bylo vymezit základní dohledová očekávání při plnění povinnosti poskytovatelů investičních služeb vyžádat si od zákazníka a vyhodnotit relevantní informace o jeho odborných znalostech a zkušenostech v oblasti investic, příp. o jeho investičních cílech (včetně tolerance k riziku) a finančním zázemí (včetně schopnosti nést ztrátu) v případě, kdy je zákazníkem obec nebo kraj. ČNB při jeho přípravě vycházela z dosavadních dohledových poznatků v této oblasti, v níž opakovaně identifikovala nedostatky.

K dohledové strategii sekce dohledu nad finančním trhem v oblasti AML/CFT pro roky 2023–2026

Dne 20. listopadu 2023 ČNB zveřejnila na svých webových stránkách dohledovou strategii sekce dohledu nad finančním trhem v oblasti AML/CFT pro roky 2023–2026. Ve strategii ČNB vymezuje prioritní oblasti dohledové činnosti a nástroje pro účelné využití dostupných zdrojů a maximalizaci efektivity dohledu v oblasti AML/CFT.

K poskytování cizoměnových úvěrů úvěrovými institucemi a řízení rizika likvidity a financování v cizích měnách

Dne 18. prosince 2023 ČNB zveřejnila na svých internetových stránkách dohledové sdělení č. 2/2023, jehož účelem bylo poskytnout úvěrovým institucím základní dohledová očekávání ČNB při plnění povinností v oblastech poskytování cizoměnových úvěrů nefinančním podnikům a domácnostem a řízení souvisejících rizik. Dohledové sdělení blíže specifikuje očekávání ČNB v oblasti řízení úvěrového rizika a v oblasti řízení rizika likvidity a financování v cizích měnách.

(d) Významné dohledové benchmarky

K provádění kontroly klienta prostřednictvím systému k monitoringu transakcí

Dne 3. července 2023 zveřejnila ČNB na svých internetových stránkách dohledový benchmark č. 2/2023, který reaguje na opakovaná kontrolní zjištění v oblasti provádění průběžné kontroly klienta prostřednictvím monitoringu transakcí (tzv. AML monitoring). Efektivní provádění kontroly klienta je klíčovým předpokladem pro odhalování a šetření podezřelých obchodů i pro celkovou účinnost a efektivnost opatření v oblasti AML/CFT. Tento benchmark se mj. zabývá také otázkou využití umělé inteligence (AI) při detekci podezřelých transakcí.

III. DOHLED NAD FINANČNÍM TRHEM

Dohledová činnost ČNB vychází z rizikově orientovaného přístupu, který identifikuje nejvýznamnější současná i budoucí rizika vyplývající z rizikového profilu jednotlivých subjektů a z analýzy míry jejich systémové významnosti.⁹ ČNB přitom bere do úvahy kvalitu systémů vnitřní kontroly a procesů řízení rizik a připravenost subjektů na nepředvídané události. Rovněž vyhodnocuje, zda nastavení kontroly a řízení rizik v jednotlivých institucích odpovídá jejich rizikovým profilům a obchodním modelům. Systém dohledu aplikovaný ze strany ČNB vede k exaktní dohledové kategorizaci subjektů, která umožňuje efektivní alokaci dohledových zdrojů ČNB a přizpůsobení intenzity dohledu jednotlivým oblastem i konkrétním institucím s ohledem na možné dopady na český finanční systém.

Výkon dohledu ČNB v sobě zahrnuje plnění řady různých základních funkcí, spočívajících zejména v posuzování dodržování povinností, pravidel, standardů a řádných postupů vyplývajících z právních předpisů v oblasti obezřetnosti, odborné péče a AML/CFT.¹⁰ Dále se jedná o schvalovací řízení, jako jsou udělení povolení k činnosti, licencování, registrace apod. ČNB přitom zajišťuje, že na finanční trh vstoupí jen subjekty, které splňují předpoklady poskytování finančních služeb způsobem neohrožujícím stabilitu finančního trhu a současně způsobem vyhovujícím legitimním potřebám jejich uživatelů. K základním dohledovým činnostem náleží také ukládání správních trestů (především pokut) a opatření k nápravě, případně odejmutí povolení k činnosti, licence či jiného souhlasu nebo zrušení registrace.¹¹

K dosažení cílů dohledu ČNB využívá různé nástroje, které zahrnují kontroly na místě, průběžný dohled na dálku, pravidelná setkání s institucemi, sledování klíčových ukazatelů a rozvoje podnikání subjektů, prověřování zpráv, veřejných i důvěrných informací a regulatorních výkazů či provádění zátěžových testů. Činnost dohledu je přitom systematicky plánována a vykonávána v souladu s interními postupy zabezpečujícími její konzistentnost. K zajištění silného, hladce a bezpečně fungujícího finančního sektoru ovšem musí kromě ČNB svým dílem přispívat i samy subjekty finančního trhu, jimž je při naplňování tohoto poslání ČNB připravena svým výkonem dohledu účinně napomáhat.

III.1 DOHLED NAD ÚVĚROVÝMI INSTITUCEMI

ČNB ke konci roku 2023 vykonávala dohled nad 22 tuzemskými bankami (včetně pěti stavebních spořitelien) a šesti družstevními záložnami. V omezeném rozsahu též dohlížela 22 poboček bank ze zemí EU, resp. EHP, tj. o jednu pobočku více než v roce 2022. V ČR nadále působily dvě pobočky bank ze třetí země, konkrétně z Čínské lidové republiky. ČNB v průběhu roku 2023 udělila bankovní licenci společnosti Partners Banka, a.s., která je součástí skupiny Partners, do níž patří i další subjekty, nad nimiž ČNB vykonává dohled. V roce 2023 ČNB rozhodla o 12 žádostech o souhlas s nabytím kvalifikované účasti na bance. Ke konci roku ČNB schválila tři finanční holdingové osoby a rozhodla o udělení jedné výjimky z povinnosti schválení finanční holdingové osoby.

Situace v sektoru úvěrových institucí byla v roce 2023 stabilní. Po třech letech, které byly ovlivněny nejprve koronavirovou pandemií a následně nejistotami ohledně dopadů války na Ukrajině včetně odnětí licence Sberbank CZ, a.s., probíhal v roce 2023 výkon dohledu ve standardním režimu. Pozornost ČNB se soustředila zejména na vývoj kvality úvěrových portfolií v souvislosti s dopady zvýšené inflace a úrokových sazeb na úvěrované klienty a na udržování dostatečnosti kapitálu a opravných položek ke krytí případných ztrát. Dále se zaměřovala také na adekvátnost řízení úrokového rizika v prostředí zvýšených úrokových sazeb, řízení rizik IS/IT v souvislosti s narůstajícími počty kybernetických útoků či řízení AML rizik včetně schopnosti zajistit požadavky vyplývající z mezinárodních sankčních opatření. Za účelem ověření odolnosti jednotlivých bank proběhlo v roce 2023 další kolo dohledových zátěžových testů, jejichž metodologie vychází z pravidel EBA pro zátěžové testy bank v EU. Výsledky těchto testů opětovně potvrdily, že tuzemské banky disponují dostatečným kapitálem ke krytí případných ztrát spojených s dopady výrazně nepříznivých scénářů ekonomického vývoje.¹²

⁹ Seznamy všech regulovaných a registrovaných dohlížených subjektů ČNB uveřejňuje [na svých webových stránkách](#).

¹⁰ Další relevantní informace ve vztahu k výkonu dohledu jsou prezentovány [na webových stránkách ČNB](#).

¹¹ ČNB přitom na svých webových stránkách taková rozhodnutí zveřejní, pokud jí to umožňuje příslušný sektorový zákon.

¹² [Výsledky dohledových zátěžových testů bank](#) byly zveřejněny v srpnu 2023.

BOX 2: Insolvenční řízení se Sberbank CZ směřuje ke zdárnému konci

V roce 2023 pokračovalo insolvenční řízení v případě Sberbank CZ, které ČNB v dubnu 2022 odebrala bankovní licenci. Banka vstoupila do likvidace počátkem května 2022 a Městský soud v Praze prohlásil 26. srpna 2022 na Sberbank CZ konkurs. Soud jmenoval insolvenční správkyň JUDr. Jiřinu Lužovou.

Insolvenční správkyň prodala úvěrové portfolio Sberbank CZ České spořitelně, přičemž převod úvěrových klientů byl úspěšně dokončen ke konci dubna 2023. Insolvenční správkyň se v průběhu roku podařilo úspěšně prodat také další majetek banky (pohledávky z nevykonných úvěrů, korporátní dluhopisy atp.). Počátkem listopadu předložila správkyň soudu návrh na povolení výplaty věřitelů formou částečného rozvrhu v poměrné výši 95 % všech zjištěných pohledávek. Insolvenční soud částečný rozvrh výtěžku zpeněžení majetkové podstaty povolil. Tyto pohledávky měly být vyplaceny ve lhůtě 60 dnů od rozhodnutí insolvenčního soudu. Odvolání jednoho věřitele, společnosti LitFin SPV 9, nicméně zahájení výplaty částečného rozvrhu oddálilo až do roku 2024. Poté, co Vrchní soud v Praze v únoru 2024 odvolání zamítl a výplatu věřitelů Sberbank CZ formou částečného rozvrhu potvrdil, byla 18. března 2024 výplata pohledávek přihlášených věřitelů zahájena. Garanční systém finančního trhu, municipality a další věřitelé se tak v historicky krátké době dostali ke svým prostředkům.

Z pozice členství ve věřitelském výboru se ČNB snažila pomoci zabezpečit transparentní proces likvidace banky, což pro ni představovalo důležitý úkol z hlediska péče o finanční stabilitu a o bezpečné fungování finančního systému v České republice. Insolvenční řízení s bankou směřuje ke svému zdárnému konci jakožto historicky nejúspěšnější případ insolvence banky. Posledním krokem je vyplacení všech zbylých pohledávek klientům a završení likvidace banky.

Uvedená rizika byla rovněž v uplynulém roce akcentována v rámci **procesu přezkumu a vyhodnocení (SREP)**.¹³ V kontextu hodnocení úvěrového rizika byla větší pozornost věnována taktéž míře krytí tohoto rizika ze strany jednotlivých bank prostřednictvím opravných položek. V souvislosti s pokračujícím růstem cizoměnových úvěrů ČNB realizovala plošné dohledové šetření, jehož cílem bylo posoudit praxi jednotlivých bank při řízení rizik spojených s poskytováním úvěrů v cizí měně a identifikovat případné neobezřetné postupy. Na základě poznatků z tohoto šetření ČNB vydala dohledové sdělení k poskytování cizoměnových úvěrů úvěrovými institucemi a řízení rizika likvidity a financování v cizích měnách (blíže viz kapitola II.3 a box 3). V rámci hodnocení úrokového rizika byla nadále zohledňována potenciálně nižší spolehlivost depozitních modelů bank s ohledem na změnu chování klientů v prostředí zvýšených úrokových sazeb, ve kterém dochází k přesunům depozit z běžných účtů na termínované vklady a spořicí účty včetně jejich přesunů do bank nabízejících vyšší úročení.

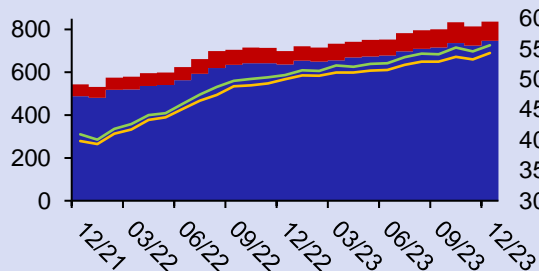
¹³ [Souhrnné výsledky procesu přezkumu a vyhodnocení provedeného v roce 2023](#) byly zveřejněny v lednu 2024.

BOX 3: Dohledové aktivity ČNB související s poskytováním cizoměnových úvěrů bankami

Celkový stav cizoměnových úvěrů poskytnutých tuzemským bankovním sektorem (bez poboček bank z EU) dosáhl k poslednímu dni uplynulého roku 752 mld. Kč, což v meziočném srovnání znamenalo nárůst o 17,3 % (mezi roky 2022 a 2021 byl nárůst 30,5 %). Z toho na nefinanční podniky připadl objem 747 mld. Kč (představující 54% podíl na úvěrech poskytnutých tomuto segmentu), zatímco zbývajících 5 mld. Kč čerpaly domácnosti. Z celkového objemu jim poskytnutých úvěrů činily cizoměnové úvěry zanedbatelný podíl 0,2 %.

Graf 1 (BOX)**Cizoměnové úvěry poskytnuté nefinančním podnikům**

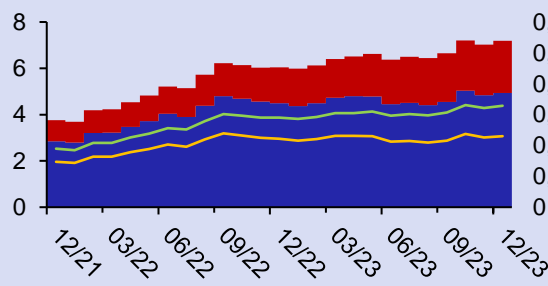
(z objemu úvěrů danému sektoru; levá osa v mld. Kč, pravá osa v %)

- Objem cizoměnových úvěrů (pobočky z EU)
- Objem cizoměnových úvěrů (bez poboček z EU)
- Podíl cizoměnových úvěrů (včetně poboček z EU, pravá osa)
- Podíl cizoměnových úvěrů (bez poboček z EU, pravá osa)

Graf 2 (BOX)**Cizoměnové úvěry poskytnuté domácnostem**

(z objemu úvěrů danému sektoru; levá osa v mld. Kč, pravá osa v %)

- Objem cizoměnových úvěrů (pobočky z EU)
- Objem cizoměnových úvěrů (bez poboček z EU)
- Podíl cizoměnových úvěrů (včetně poboček z EU, pravá osa)
- Podíl cizoměnových úvěrů (bez poboček z EU, pravá osa)

V souvislosti se zvyšujícím se podílem cizoměnových úvěrů v úvěrových portfoliích bank ČNB provedla **dohledové šetření, jehož cílem bylo posoudit nastavené postupy a pravidla v rámci procesu poskytování cizoměnových úvěrů** bankami. Z šetření vyplynulo, že cizoměnové úvěry jsou poskytovány zejména těm klientům, kteří disponují přirozeným či smluvním zajištěním. Objem měnově nezajištěných úvěrů ze strany klienta dosahoval nízkých hodnot. **V postupech bank při řízení úvěrových rizik cizoměnových úvěrů nebyly zjištěny systémové problémy.** Zjištěné nedostatky vykazovaly nižší až střední míru závažnosti a banky v jejich odstraňování vesměs postupují v souladu s odsouhlasenými harmonogramy nápravných opatření.

ČNB se v rámci svého šetření k cizoměnovým úvěrům rovněž zaměřila na oblast řízení rizika likvidity a financování v cizích měnách. **Výsledek šetření ukázal na určité rozdíly ve vnímání regulatorních požadavků v této oblasti.** V některých případech banky držely nedostatečné rezervy likvidity v eurech a předpokládaly, že budou za zátěžových podmínek schopny plně zajistit požadované objemy cizích měn konverzí korunových aktiv. Takový postup však zvyšoval riziko nedostatečných obnov cizoměnových zdrojů financování (rollover risk), a proto byly příslušné banky vyzvány k přijetí nápravných opatření.

V návaznosti na dohledové šetření ČNB vydala na konci roku 2023 dohledové sdělení, ve kterém formulovala základní očekávání v oblasti řízení úvěrového rizika a řízení rizika likvidity a financování v cizích měnách. Úvěrové instituce by zejména měly zavést limity v hlavních měnách pro interní i regulatorní ukazatele rizika likvidity a financování a mít vhodně nastaveny plány financování v hlavních měnách.

Zásadní celosvětovou událostí pro oblast rizika likvidity a financování byl pád globálně systémově významné banky Credit Suisse a dalších bank na jaře roku 2023. Dynamika selhání těchto bank byla obecně pro orgány dohledu důrazným upozorněním, že je v rámci dohledové činnosti nutné věnovat zvýšenou pozornost procesům řízení rizika financování a likvidity. Mimo jiné se ukázalo, že samotné regulatorní ukazatele rizika likvidity (LCR) a financování (NSFR) nemusí vždy vhodně zachycovat veškerá související rizika. **V roce 2024 proto ČNB provede plošné dohledové šetření, v němž ověří systémy řízení rizika financování tuzemských úvěrových institucí,** zejména se zaměřením na metody identifikace stabilních zdrojů financování a jejich alokace na dlouhodobá aktiva.

Výkon dohledu v oblasti rizik IS/IT byl ve sledovaném období ovlivněn zintenzivněním příprav na zavedení nového evropského rámce pro efektivní a komplexní řízení digitálních rizik na finančních trzích, který nabyde účinnosti v lednu 2025 (nařízení DORA). Klíčovým dohledovým tématem byla rizika spojená s kybernetickými

útoky na systémy finančních institucí. Zejména pokračovala spolupráce ČNB s NÚKIB formou vzájemné koordinace při analýze a řešení kybernetických incidentů. Oba orgány provedly společnou kontrolu zaměřenou na ověření kybernetické odolnosti systémově významné finanční instituce. Obecně lze konstatovat, že ačkoli došlo k několika kybernetickým incidentům u úvěrových institucí, jejich dopady z hlediska sektoru jako celku byly minimální.

Zaměření dohledové činnosti ČNB **v oblasti AML/CFT a provádění mezinárodních sankcí** bylo podstatně ovlivněno nově přijímanými přísnějšími opatřeními EU v reakci na přetrvávající válečný konflikt na Ukrajině a také nabytím účinnosti nového sankčního zákona¹⁴ od počátku roku 2023. Při kontrolní činnosti věnovala ČNB zvýšenou pozornost zohlednění mezinárodních sankcí při činnosti úvěrových institucí. ČNB za tímto účelem mj. provedla kontroly na místě včetně tzv. komplexních kontrol na místě pokrývajících celou oblast AML/CFT. ČNB nadále úzce kooperovala s FAÚ, především formou sdílení poznatků a výměny informací vycházejících z dohledové činnosti v oblasti AML/CFT a provádění mezinárodních sankcí. Spolupráce probíhala i při přípravě výkladových stanovisek a metodických pokynů.

ČNB rovněž pokračovala v rozšiřování okruhu uplatňovaných nástrojů dohledu na dálku v oblasti AML/CFT. Proběhla revize AML/CFT dotazníků zasílaných úvěrovým institucím v rámci každoročního reportingu, které byly obohaceny o nové zkušenosti a poznatky v této oblasti. Byl také aktualizován model vyhodnocování rizik v oblasti AML/CFT („risk scoring“) bank a družstevních záložen, který slouží ke kalibraci dohledových nástrojů. ČNB již druhým rokem vyhodnocovala výsledky ověření řídicího a kontrolního systému vybraných úvěrových institucí v oblasti AML/CFT ze strany externího auditora. V návaznosti na tyto zprávy s bankami bilaterálně diskutovala navazující nápravná opatření.

V rámci výkonu **dohledu odborné péče a ochrany spotřebitele u úvěrových institucí** se ČNB v roce 2023 věnovala plnění informačních povinností vůči klientům, plnění povinností spojených s vedením platebních účtů a produktovému řízení a řízení rizik v relevantních oblastech včetně souvisejícího nastavení odpovídajících postupů ve vnitřních předpisech. Nedílnou součástí výkonu dohledu na dálku nad úvěrovými institucemi byl též dohled nad dodržováním povinností vyplývajících z národní i evropské legislativy při poskytování služeb depozitáře investičních a penzijních fondů, jež představuje významný prvek ochrany investora na kapitálovém trhu. Vedle prověřování vybraných podání veřejnosti se ČNB blíže věnovala problematice podvodů v platebním styku (preventivní opatření i navazující opatření pro minimalizaci dopadů podvodného jednání na klienty), implementaci regulatorních změn ze strany úvěrových institucí a problematice de-riskingu. ČNB provedla také řadu tematických šetření, jimiž systematicky prověřovala zejména (i) oblast blokad platebních prostředků (platební karty, ale i internetové a mobilní bankovníctví), (ii) nabízení předschválených úvěrů, (iii) mechanismy provádění změn úrokových sazeb na platebních účtech v návaznosti na referenční sazby, (iv) plnění informačních povinností dle nařízení o přeshraničních platbách (tzv. nařízení CBPR2), (v) vyřizování reklamací a stížností, (vi) informování zákazníků o nákladech a poplatcích spojených s investicemi, (vii) propagaci investičních nástrojů se zřetelem ke greenwashingu a (viii) opatření přijatá bankami k ochraně investičních nástrojů v majetku zákazníků.

Za rok 2023 ČNB přijala celkem 984 podání veřejnosti směřujících na činnost úvěrových institucí (poskytování platebních, investičních nebo vkladových služeb, směnárenské činnosti i poskytování spotřebitelského úvěru). Celkový počet podání je oproti předcházejícímu roku nižší, nicméně v roce 2022 byl údaj značně ovlivněn počtem stížností souvisejících se selháním Sberbank CZ, a.s. V dlouhodobém horizontu vykazuje počet podání setrvale rostoucí trend. Z věcného hlediska se většina podání týkala především platebních účtů a služeb s nimi spojených, komunikace s klienty a vyřizování jejich stížností, reklamací či ukončování smluvních vztahů a neprovedení platebních transakcí z AML/CFT důvodů. Podání rovněž směřovala do oblasti podvodů ve finančních službách, digitalizace služeb z pohledu IT gramotnosti uživatelů a také poskytování předschválených spotřebitelských úvěrů. V rámci investičních služeb se pak podání týkala poskytování zavádějících nebo neúplných informací a vyřizování reklamací a stížností zákazníků.

¹⁴ Zákon č. 1/2023 Sb., o omezujících opatřeních proti některým závažným jednáním uplatňovaných v mezinárodních vztazích.

BOX 4: Platební a identifikační služby – vývoj, rizika a činnost dohledu v roce 2023

Mezi důsledky pokračujícího **trendu v digitalizaci finančních služeb** v roce 2023 patřilo nejen zvýšení dostupnosti a uživatelské přívětivosti služeb pro klienty finančních institucí, ale zároveň i **zvýšení požadavků na účinné řízení rizik**, která finančním institucím v souvislosti s poskytováním finančních služeb vznikala.

Při provádění tuzemských platebních příkazů měli zákazníci již standardně možnost provádět **okamžité platby** a od listopadu 2023 mohli klienti šesti bank využívat u tuzemských plateb do 5 tis. Kč službu **tzv. platby na kontakt**, u níž k provedení platby postačuje znát telefonní číslo účastníka, který se do služby aktivně přihlásil a spároval své telefonní číslo s bankovním účtem. Bankovní identitu jako digitální metodu ověření totožnosti uživatele pro přístup ke službám veřejného a soukromého sektoru poskytovalo svým klientům 10 největších bank na trhu a **počet zřízených bankovních identit přesáhl v prvním pololetí roku 2023 hranici 8 mil.** Velká část populace ČR tak má v tuto chvíli možnost on-line přístupu ke službám veřejného a soukromého sektoru.

Technologický vývoj byl však **doprovázen také zdokonalováním podvodných technik**, kterými se podvodníci – mj. s využitím umělé inteligence – pokoušeli zmanipulovat klienty ke sdělení svých osobních bezpečnostních prvků (často vícefázově), např. prostřednictvím **napodobení telefonního čísla infolinky banky apod. (tzv. spoofing)**, či k tomu, aby klienti sami neúmyslně autorizovali podvodné transakce, načerpali úvěr či vložili peněžní prostředky do kryptobankomatu.

Přestože cílem útočníků byli nejčastěji klienti samotní, čelily banky v roce 2023 též útokům na elektronické bankovníctví, a to zejm. prostřednictvím **útoků vykonávaných rozsáhlou sítí útočником ovládaných zařízení (tzv. DDoS útoky)**. Podvody na finančním trhu přitom působily materiální škody klientům, zvyšovaly bankám procesní a systémovou zátěž při provádění platebních transakcí a mohly zvyšovat reputační riziko a negativně působit na důvěru klientů v bezpečnost platebního styku. Za účelem minimalizace zmíněných rizik banky průběžně zdokonalují své detekční systémy na odhalování podvodných transakcí v reálném čase, informují a vydávají poučení pro klienty o hrozbách podvodů a činí další preventivní opatření.

Rovněž ČNB adekvátně reagovala na rizika plynoucí z uvedeného technologického vývoje a **problematiku bezpečnosti provádění platebního styku a řádného nastavení řídicího a kontrolního systému úvěrových institucí** považuje za svou **dohledovou prioritu**. V oblasti elektronického bankovníctví ČNB kontroluje řádné nastavení vícefaktorového ověření platebních transakcí, které technologicky významně snižuje rizika podvodů, včetně posunu k bezpečnějším ověřovacím technologiím na bázi mobilních aplikací využívajících biometriku nebo šifrovací klíče.

V oblasti odborné péče ČNB považuje za klíčové **informování klientů o aktuálních hrozbách** podvodů, o bezpečnostních zásadách při provádění platebních transakcí a o skutečnostech, které mají vliv na další postup klientů. V případě dokonání podvodu pak nadále platí, že je nezbytné zajistit minimalizaci škod. Zejména jde o **možnost, aby klient mohl vhodným způsobem a kdykoliv blokovat internetové a mobilní bankovníctví a platební karty**. Stěžejním prvkem i nadále zůstává spolupráce úvěrových institucí navzájem, využívání k tomu určené platformy spolupráce v rámci České bankovní asociace a poskytování součinnosti orgánům činným v trestním řízení tak, aby mohlo dojít k následnému zajištění podvodně získaných peněžních prostředků.

ČNB i nadále věnuje prevenci podvodů zvýšenou dohledovou pozornost a podporuje **vzdělávací aktivity finančních institucí i profesních organizací** v této oblasti. ČNB sama aktivně vystupuje na podporu finanční gramotnosti veřejnosti a informuje veřejnost o důležitosti preventivních opatření proti podvodům (viz např. tisková konference „Podvody v platebním styku a role České národní banky“). Jako referenční zdroj nezávislých praktických informací pro základní orientaci ve světě osobních financí včetně finančních podvodů lze připomenout vzdělávací portál ČNB www.penizenauteku.cz.

Pro dohledovou činnost jsou podání veřejnosti velice přínosným zdrojem informací, jelikož poskytují zpětnou vazbu o praxi na finančním trhu a o jednání jednotlivých institucí vůči zákazníkům. Na jejich základě se podle identifikovaných oblastí a s využitím interních či externích informací provádějí dohledová šetření, případně ČNB příslušné informace využívá jako indikaci pro kontroly na místě.

V rámci dohledu odborné péče ČNB v roce 2023 prostřednictvím dohledových výzev zahájila u úvěrových institucí celkem 390 dohledových šetření, během nichž identifikovala v činnosti dohlížených subjektů vyšší desítky zjištění různé závažnosti. Následně vydala 36 upozornění na nedostatky s tím, že ve většině případů dotčené subjekty dobrovolně přijaly adekvátní opatření k nápravě. Některé z případů však ČNB nadále prověřuje.

V roce 2023 zahájila ČNB v sektoru úvěrových institucí osm sankčních řízení. Právní moci nabylo sedm rozhodnutí. V šesti případech byla uložena pokuta a v jednom případě bylo řízení zastaveno. Nejvyšší pokuta ve výši 8 000 000 Kč byla uložena společnosti PRIVATE ACTIVE INVESTOR a.s. za činnost tzv. černé banky, tedy za neoprávněné přijímání vkladů od veřejnosti. Vedle toho byla v roce 2023 v sektoru úvěrových institucí z důvodu porušení AML zákona zahájena dvě nová sankční řízení. V této specifické oblasti byla celkem tři řízení pravomocně ukončena uložením pokuty, a to v totožné výši 5 mil. Kč. Celková výše uložených pokut v sektoru úvěrových institucí dosáhla 24,7 mil. Kč.

III.2 DOHLED NAD POJIŠŤOVNAMI

Ke konci roku 2023 vykonávala ČNB dohled nad 23 tuzemskými pojišťovnami¹⁵ a jednou zajišťovnou. V omezeném rozsahu též dohlížela na činnost 18 poboček zahraničních pojišťoven, jež měly sídlo v některé z členských zemí EHP, a dále na přeshraniční nabízení pojištění spotřebitelům na území ČR zahraničními pojišťovnami na základě svobody dočasně poskytovat služby. Mezi nejvýznamnější řízení v sektoru pojišťoven patřilo schválení převodu pojistného kmene Servisní pojišťovny a.s. na Hasičskou vzájemnou pojišťovnu, a.s.

ČNB se v roce 2023 v rámci **procesu přezkumu a kontroly pojišťoven (tzv. SRP¹⁶)** zaměřila na analýzy rizikového profilu pojišťoven, monitorování jejich výkonnosti a finanční situace, hodnocení kapitálové a solventnostní pozice a dodržování pravidel odborné péče a ochrany spotřebitele. Dále při SRP posuzovala nastavení a kvalitu řídicího a kontrolního systému pojišťoven, a to se zaměřením na robustní nastavení systémů řízení rizik a kapitálu. Mezi standardní dohledové nástroje rovněž patřila analýza zpráv, ve kterých pojišťovny předkládaly ČNB svá vlastní posouzení rizik a kapitálu (tzv. ORSA¹⁷).

V roce 2023 se uskutečnilo další (dvanácté) kolo zátěžových testů vybraných pojišťoven. Agregované výsledky zátěžových testů opět potvrdily dostatečnou odolnost sektoru vůči případnému negativnímu vývoji makroekonomického a finančního prostředí a realizaci některých pojistných rizik. Sektor jako celek by byl schopen absorbovat relativně významné změny rizikových faktorů a zůstal by dostatečně kapitálově vybaven.

V reakci na vývoj makroekonomického prostředí věnovala ČNB nadále zvýšenou pozornost problematice vyhodnocování dopadů těchto faktorů na bilanci pojišťoven včetně vlivu na kapitálové pozice. V průběhu roku 2023 se tak dohledové aktivity ČNB zaměřovaly zejména na monitorování a vyhodnocování dopadů vývoje inflace a základních úrokových sazeb včetně posouzení případných rizikových expozic pojišťoven a dále též na pojistná odvětví, která jsou zmíněnými makroekonomickými externími vlivy více dotčena. S ohledem na zhoršující se dostupnost zajištění (omezení nabízeného rozsahu zajistného krytí a zvyšování cen zajistného) v důsledku nepříznivého vývoje globálních externích faktorů v minulých letech (zejména nedávná pandemie, vývoj makroekonomické i geopolitické situace v Evropě a projevy klimatických změn způsobující zvýšený výskyt přírodních katastrof) se ČNB rovněž zaměřila na posuzování rizik spojených s vývojem situace v oblasti zajištění včetně hodnocení adekvátnosti a efektivity sjednaných zajistných programů.

ČNB také dále průběžně sledovala organizační změny v pojišťovnách a vyhodnocovala jejich dopad do řídicího a kontrolního systému. Monitorovala vývoj relevantní soudní rozhodovací praxe a způsob řízení právního rizika v pojišťovnách v rámci nastavení řídicího a kontrolního systému včetně reflexe judikatury. V souvislosti se vzrůstající snahou pojišťoven o využívání synergií v rámci finančních skupin za účelem zefektivňování procesů a snižování nákladů, která se promítá do delegování více činností pojišťoven na externí poskytovatele či skupinové servisní společnosti, kladla ČNB důraz zejména na zachování strategického rozhodování v pojišťovně, jasné vymezení odpovědností v rámci zúčastněných společností a nastavení odpovídajících kontrol kvality poskytovaných služeb. ČNB se rovněž dlouhodobě věnuje monitorování rizik souvisejících s kvalitou řízení souladu aktiv a závazků v pojišťovnách.

ČNB v roce 2023 posilovala dohledové aktivity vůči pojišťovnám poskytujícím pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Zaměřovala se zejména na dohled nad **řízením postačitelnosti pojistného tohoto**

¹⁵ Mezi pojišťovny pro účely tohoto textu zahrnujeme i Českou kancelář pojistitelů a Exportní a garanční pojišťovací společnost, které jsou dohlíženy ve vymezeném rozsahu.

¹⁶ Supervisory Review Process, přezkum orgánem dohledu podle čl. 36 směrnice Solventnost II.

¹⁷ Jedná se o vlastní posouzení rizik a kapitálu (Own Risk and Solvency Assessment), které pojišťovny a zajišťovny musí provádět v rámci druhého pilíře Solventnosti II.

produktu, a to především s ohledem na rizika vyplývající z vývoje inflace a škodní frekvence. Předmětem analýz byly i informace týkající se naplňování požadavků na účinný systém řízení postačitelnosti pojistného, který má zajistit trvalou splnitelnost závazků plynoucích z tohoto druhu pojištění. Výsledky analýz se staly klíčovým vstupem pro plánování a realizaci relevantních dohledových kroků, a to jak ve vztahu k jednotlivým pojišťovnám, tak i na úrovni daného pojistného segmentu. Z hlediska interních systémů řízení postačitelnosti pojistného dochází k postupným úpravám a zefektivnění vnitřních řídicích a kontrolních procesů pojišťoven, které reagují na dohledová zjištění a uložená opatření k nápravě. Za zásadní v této oblasti považuje ČNB odpovídající reflektování veškerých relevantních skutečností v cenotvorbě tohoto typu pojištění, zejména dostatečné zohledňování významného nárůstu škodní inflace. Sledování vývoje situace zůstává pro ČNB jednou z dohledových priorit také pro další období.

V oblasti dohledu IS/IT rizik ČNB v roce 2023 navázala na posouzení úrovně rizik u nejvýznamnějších pojišťoven provedené v předešlém roce a rozšířila je i na další pojišťovny. Vzhledem ke zvyšujícímu se riziku kybernetických útoků v důsledku strukturálních změn fungování pojišťoven a jejich klientů (např. vyšší míra online procesů) a rovněž v důsledku geopolitické situace se ČNB soustředila na ověření kybernetické odolnosti pojišťoven, celkovou kvalitu řídicího a kontrolního systému v oblasti IS/IT a rizika vyplývající z významných projektů pojišťoven, jako jsou zejména digitalizace či zavádění nových technologií včetně prvních kroků k využívání prvků umělé inteligence.

V oblasti AML/CFT proběhla revize dotazníků zasílaných životním pojišťovnám poskytujícím životní pojištění v rámci každoročního reportingu. Dotazníky byly obohaceny o nové zkušenosti a poznatky v této oblasti. ČNB zároveň připravovala sektorové hodnocení AML/CFT rizik při poskytování životního pojištění.

V oblasti **odborné péče a ochrany spotřebitele** poukázaly provedená dohledová šetření, analýza každoročně sbíraných informací a průběžný monitoring veřejně dostupných zdrojů (včetně webových stránek pojišťoven) na prohlubování již dříve započatých trendů s možným dopadem na zákazníka. Mezi tyto trendy patří (i) delegace řady činností pojišťoven na externí poskytovatele včetně skupinových, (ii) řetězení činnosti poskytovatelů, které je spojeno s riziky obtížnější kontroly a nižší transparentnosti, (iii) zavádění automatizace do jednotlivých procesů pojišťoven, při níž pojišťovny též využívají prvky umělé inteligence¹⁸. Dohled ČNB se dále zaměřil na plošné převádění starších portfolií do nových pojistných produktů u vybraných pojišťoven, které postupuje jednotlivými pojistnými odvětvími (motorovým pojištěním, životním pojištěním, úrazovým pojištěním a pojištěním nemoci). Tyto převody byly prováděny zejména formou uzavření nových smluv nebo dodatků ke stávajícím pojistným smlouvám s tím, že stávajícím klientům bylo poskytováno pojištění za podmínek, které pojišťovny aktuálně nabízely nově přichozím klientům.

Souběžně ČNB k ověření aktuální praxe na pojistném trhu prováděla řadu **tematických šetření** vycházejících z dohledových poznatků, podání veřejnosti, iniciativ EIOPA a nové evropské regulace. Nosným tématem byla oblast tzv. produktového řízení, konkrétně ověřování souladu nastavení procesů a postupů v rámci pojišťoven s regulatorními požadavky. V oblasti udržitelných financí se ČNB zaměřila na povinnosti plynoucí z legislativy o udržitelných financích ve vztahu k produktům s investiční složkou včetně dohledu nad procesem hodnocení zákaznických preferencí udržitelnosti při distribuci produktů s investiční složkou a začlenění udržitelnosti do produktového řízení. ČNB nadále pokračovala ve sledování oblasti distribuce pojištění prostřednictvím pojistníků, kteří nabízejí jiným osobám možnost stát se pojištěnými (tzv. flotilové pojištění), přičemž tyto dohledové poznatky sdílela s Ministerstvem financí v rámci diskuse k návrhu legislativní úpravy flotilového pojištění připravované v návaznosti na rozhodnutí Soudního dvora EU¹⁹. ČNB se také zabývala vyplácením pojistného plnění z životního pojištění obmyšleným osobám, které si mnohdy nemusí být vědomy toho, že je pojistník určil jako osobu oprávněnou k pojistnému plnění v případě jeho smrti. S tímto tématem úzce souvisí i samotná vědomost pojišťoven o úmrtí pojistníka / pojištěné osoby, čemuž by měl nově napomoci přístup

¹⁸ Zvýšenému monitoringu jsou též podrobeny procesy automatizace při likvidaci pojistných událostí, kdy potlačení individuálního přístupu oproti automatickému zpracování může rovněž vést k oslabení práv zákazníků (např. prohlídka vozidla technikem vs. automatické zpracování fotodokumentace).

¹⁹ Viz [rozsudek Soudního dvora Evropské Unie ve věci C-633/20](#) (TC Medical Air Ambulance Agency) ze dne 29. září 2022, kterým podává výklad směrnice IDD upravující distribuci pojištění pojišťovnami a pojišťovacími zprostředkovateli, resp. předchozí právní úpravu obsaženou ve směrnici IMD.

pojišťoven do základních registrů provozovaných veřejnou správou. ČNB dále prověřovala změny učiněné tuzemskými pojišťovnami po publikování varování EIOPA ze dne 30. září 2023 týkajícího se bankopojištění. ČNB rovněž reagovala na novelu zákona o pobytu cizinců²⁰, díky níž po dvou letech skončil monopol Pojišťovny VZP v oblasti komplexního zdravotního pojištění cizinců. Ti si teď mohou vybrat kteroukoli pojišťovnu, která bude produkt komplexního zdravotního pojištění nabízet.

V sektoru pojišťovnictví přijala ČNB v roce 2023 celkem 510 podání veřejnosti. Dlouhodobě mají významné zastoupení podání týkající se pojištění odpovědnosti z provozu vozidla následovaná životním pojištěním. Podání veřejnosti se týkala nejvíce likvidace pojistných událostí, dále pak sjednávání, správy a ukončování pojištění a vyřizování stížností zákazníků. ČNB rovněž využívá údaje o vývoji stavu stížností přijatých jednotlivými pojišťovnami, které jsou součástí každoročního sběru informací o spotřebitelských trendech.

V uplynulém roce ČNB provedla celkem 122 šetření, z nichž 52 bylo individuálních²¹. V návaznosti na provedená šetření bylo odesláno 51 upozornění na nedostatky, v nichž byly řešeny nižší stovky nedostatků ve snaze docílit dobrovolné nápravy. Další významná část poznatků vyplývajících z podání veřejnosti byla využita při kontrolách na místě²², popř. pro účely zaměření tematických šetření.

V roce 2023 bylo v rámci dohledu nad pojišťovnami zahájeno jedno sankční řízení, pravomocně ukončeno pak bylo rovněž jedno řízení, ve kterém byla Pillow pojišťovně, a.s., uložena pokuta ve výši 500 tis. Kč za porušení povinnosti provozovat pojišťovací činnost v povoleném rozsahu.

III.3 DOHLED NAD PENZIJNÍMI SPOLEČNOSTMI A FONDY

Ke konci roku 2023 vykonávala ČNB dohled nad devíti penzijními společnostmi, 36 účastnickými fondy a osmi transformovanými fondy. V roce 2023 ČNB udělila souhlas společnosti Conseq Group, a.s., k nabytí kvalifikované účasti na společnosti Conseq penzijní společnost, a.s. Uvedená akvizice souvisí s transformací uspořádání skupiny Conseq na holdingovou strukturu.

ČNB při výkonu dohledu v roce 2023 zaměřila svoji pozornost na kapitálovou přiměřenost penzijních společností a posuzování jejich systému řízení kapitálu, a to zejména v kontextu zvýšených úrokových sazeb, které mají negativní dopad na hodnotu oceňovacích rozdílů z cenných papírů. V případě transformovaných fondů se ČNB při výkonu dohledu soustředila zejména na plnění požadavku, aby majetek těchto fondů vždy pokrýval jejich závazky.

V reakci na makroekonomickou situaci, zejména vysoké úrokové sazby a inflaci a v tu dobu připravované legislativní změny, týkající se mj. parametrických úprav výpočtu státních příspěvků, byl v sektoru penzijních společností zaznamenán zvýšený nárůst počtu ukončování smluv formou jednorázových vyrovnání a odbytných z fondů penzijních společností. Nárůst byl identifikován především u transformovaných fondů, a to zejména u dosud spořicích účastníků v důchodovém věku. ČNB proto v roce 2023 provedla sérii dohledových šetření, jejímž cílem bylo zmapovat oblast řízení rizika likvidity u všech penzijních společností a jimi obhospodařovaných fondů. Daná dohledová šetření potvrdila, že transformované fondy jsou v rámci svého investičního portfolia konzervativně orientované s významnými podíly likvidních státních dluhopisů v majetku fondů, které v kombinaci s relativně dlouhými lhůtami pro výplatu či převod prostředků z fondu významně snižují likviditní riziko. V případě účastnických fondů je riziko likvidity vzhledem k investování pouze do likvidních aktiv minimální. Penzijní společnosti mají zavedeny systémy pro řízení a průběžné

²⁰ Novela zákona o pobytu cizinců č. 326/1999 Sb. v oblasti komplexního zdravotního pojištění cizinců.

²¹ Zaměřených např. na (i) nastavení kontrolních mechanismů, (ii) převody stávajících klientských portfolií do nových produktů, (iii) pravidla komunikace se zákazníky, (iv) zamítání či krácení pojistného plnění na základě neurčitých smluvních ujednání v pojistných podmínkách, (v) transparentní vymezení pojištění ve smluvní dokumentaci z pohledu, zda se jedná o životní, či neživotní pojištění, (vi) nedostatky v produktovém řízení a (vii) pravidla a procesy likvidace pojistných událostí, zejména průtahy v likvidaci.

²² V dotčeném období se uskutečnily v této souvislosti dvě kontroly na místě, které se zaměřily mj. na (i) produktové řízení v souvislosti s nabídkou životního pojištění s investiční složkou, (ii) pojištění schopnosti splácet spotřebitelský úvěr, (iii) pojištění internetových rizik, (iv) řízení kvality distribuce pojištění a efektivitu kontrolních mechanismů ve vztahu k distribuci investičního životního pojištění, (v) distribuci pojištění schopnosti splácet spotřebitelský úvěr, (vi) cestovní pojištění, (vii) pojištění ztráty nebo odcizení pro držitele platebních karet, (viii) pojištění internetových rizik formou flotilové distribuce, (ix) řízení právních rizik v souvislosti s judikaturou soudů ve vztahu k produktům životního pojištění, (x) likvidaci škodných a pojistných událostí a (xi) plnění informační povinnosti. Byla při nich zjištěna řada nedostatků různé závažnosti.

vyhodnocování rizika likvidity. Tyto systémy jsou pak dále rozvíjeny v reakci na dohledová doporučení a s ohledem na aktuální vývoj prostředí a chování účastníků.

ČNB dále sledovala i vývoj na finančních trzích a vyhodnocovala dopady na aktiva spravovaná dohlíženými subjekty. V oblasti AML/CFT zpracovala ČNB sektorové hodnocení rizik praní peněz a financování terorismu v sektoru penzijních společností.

Z pohledu odborné péče a jednání s klienty ČNB posuzovala dodržování pravidel při správě majetku obhospodařovaných fondů a v incidenčních případech se věnovala procesům souvisejícím s ukončením smluvního vztahu, neboť této oblasti se týká většina přijatých podání veřejnosti, mj. i s ohledem na formální aspekty zpracování výpovědi či dohody o ukončení smluvního vztahu. ČNB se dále zabývá oblastí poskytování úplaty za nabízení a zprostředkování doplňkového penzijního spoření s ohledem na stanovený zákonný limit jejich výše. U penzijních společností bylo provedeno také pravidelné tematické šetření zaměřené na reklamace klientů.

V roce 2023 obdržela ČNB při dohledu penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření celkem 38 podání veřejnosti. Počet obdržených podání se oproti předešlému roku, kdy došlo k mírnému nárůstu počtu podání, vrátil do původních hodnot. Podání rovnoměrně pokrývala oblast doplňkového penzijního spoření i penzijního připojištění. Mimo pravidelných témat (výpočet dávky a termín výplaty, komunikace s účastníky) směřovala velká část podání veřejnosti do oblasti ukončování smluvního vztahu (formální aspekty ukončení smluvních vztahů konkrétních klientů) a menší část také na nižší zhodnocení vložených prostředků, a to zejména u produktu penzijního připojištění.

Na základě podání veřejnosti a dalších informací o činnosti dohlížených subjektů zahájila ČNB prostřednictvím dohledových výzev celkem 18 šetření, jež vyústila v odeslání čtyř upozornění na zjištěné nedostatky, v nichž bylo řešeno více pochybení menší závažnosti. ČNB v těchto případech požadovala dobrovolnou nápravu, jejíž realizace je předmětem následného dohledového monitoringu. V roce 2023 bylo zahájeno jedno sankční řízení, a to s akreditovanou osobou podle zákona o doplňkovém penzijním spoření, které také bylo pravomocně ukončeno uložením pokuty ve výši 80 tis. Kč a opatření k nápravě.

III.4 DOHLED NAD OBCHODNÍKY S CENNÝMI PAPIŘY

ČNB ke konci roku 2023 evidovala 28 obchodníků s cennými papíry.²³ V průběhu roku 2023 ČNB udělila dané povolení čtyřem společnostem, a to CYRRUS CORPORATE SOLUTIONS, s.r.o., Next Wealth s.r.o., WOOD Retail Investments a.s. a CLEVEREST a.s. Činnost v tomto období neukončil žádný obchodník s cennými papíry. Na konci minulého roku v ČR působilo 22 poboček a vázaných zástupců zahraničních obchodníků s cennými papíry.²⁴

ČNB zaměřila v roce 2023 při výkonu dohledu svoji pozornost na **oblast řízení rizik a hodnocení přiměřenosti vnitřně stanoveného kapitálu** obchodníků s cennými papíry s cílem zajistit řádnou implementaci požadavků rámce IFD/IFR v oblasti zavedení strategií a postupů pro stanovení a průběžné udržování vnitřně stanoveného kapitálu a likvidních aktiv potřebných ke krytí veškerých rizik (tj. i nad rámec rizik definovaných nařízením IFR), kterým je nebo by mohl být obchodník s cennými papíry v souvislosti se svou činností vystaven.

ČNB v tomto kontextu rovněž provedla šetření v oblasti informačních technologií a řízení rizik s nimi souvisejících s cílem upozornit dohlížené subjekty na požadavky vyplývající z nařízení DORA. Identifikovaná rizika byla posouzena v rámci **procesu přezkumu a hodnocení (SREP)**, jenž byl v předchozím období přenastaven v souladu s novou evropskou regulací (IFD/IFR) a jehož výsledkem je individuální vyhodnocení rizikového profilu každého obchodníka s cennými papíry na základě analýzy jeho obchodního modelu, posouzení zavedeného systému správy a řízení a zhodnocení rizik pro kapitál a likviditu. Na základě výsledků procesu SREP ČNB přitom vůbec poprvé stanovila obchodníkům s cennými papíry dodatečné kapitálové

²³ Vedle těchto (nebankovních) obchodníků s cennými papíry evidovala ČNB ke konci roku 2023 celkem 14 úvěrových institucí, které měly povolení k poskytování investičních služeb. Pro informace k činnosti těchto subjektů viz kapitolu Dohled nad úvěrovými institucemi.

²⁴ Dále v ČR působilo také 14 poboček zahraničních úvěrových institucí poskytujících investiční služby.

požadavky zohledňující významná rizika, která plynou z jejich činnosti. Účelem tohoto opatření je zabezpečit průběžné udržování dostatečné kapitálové vybavenosti tuzemských obchodníků s cennými papíry s cílem udržovat stabilitu tohoto sektoru.

ČNB se zabývala rovněž řízením **rizik u malých a nepropojených obchodníků s cennými papíry**. Prostřednictvím vydaného úředního sdělení vysvětlila na příkladech dobré praxe plnění požadavků na řízení rizik podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu a uvedla,²⁵ že i malý a nepropojený obchodník s cennými papíry musí zavést a uplatňovat spolehlivé a účinné strategie a postupy pro identifikaci, měření, řízení, sledování a pravidelné přezkoumávání významných zdrojů rizik plynoucích z jeho činnosti tak, aby úroveň jeho kapitálu a likvidních aktiv nepřetržitě dosahovala nejenom minimálních kapitálových požadavků a požadavků na likviditu podle nařízení IFR, ale byla schopna pokrýt dopad všech významných rizik, kterým je nebo by mohl být vystaven. ČNB věnovala zvýšenou pozornost oblasti zpracování dat s cílem zvýšit jejich kvalitu a usnadnit další automatizaci jejich zpracování. V roce 2023 došlo k posílení kontrol výkazů, jehož výsledkem je zefektivnění procesu oprav výkazů, rozvoj automatizace jejich zpracování a zkvalitnění dat předávaných do EBA.

ČNB se v roce 2023 zapojila do **evropských dohledových šetření** týkajících se nastavení zásad v oblasti odměňování. První z nich se týkalo implementace politiky podporující rozmanitost při výběru členů vedoucího orgánu, která má zajistit jejich rozmanitost z hlediska vzdělání, odborné praxe, pohlaví, věku a zeměpisného původu. Druhé šetření se zaměřilo na uplatňování genderově neutrálních zásad odměňování založených na stejné odměně mužů a žen za stejnou nebo rovnocennou práci. Pro získávání potřebných informací byl také nastaven standardizovaný sběr dat prostřednictvím evropských výkazů implementovaných do sběrného systému ČNB SDAT.

ČNB se rovněž zúčastnila společného dohledového šetření národních dohledových orgánů v oblasti dodržování požadavků vycházejících ze směrnice MiFID II, které organizoval orgán ESMA. Prováděné šetření bylo zaměřeno na dodržování pravidel v oblasti propagačních sdělení. Kromě propagačních sdělení šířených „tradičními“ distribučními kanály, zejména pak uveřejněním na webových stránkách ve formě brožur, letáků, factsheetů či prezentací, přímou e-mailovou komunikací se zákazníky či reklamou ve sdělovacích prostředcích (tištěná periodika, webové bannery), byly zahrnuty i příspěvky na sociálních sítích. Závěry ze šetření byly předány v agregované formě orgánu ESMA a ČNB je dále využívá při výkonu dohledu.

ČNB dlouhodobě věnuje pozornost **přeshraničnímu poskytování investičních služeb**. Ve spolupráci s ESMA se zúčastnila dalšího šetření v oblasti poskytování investičních služeb v zahraničí tuzemskými obchodníky s cennými papíry. K přeshraničnímu poskytování investičních služeb bylo oprávněno 15 tuzemských obchodníků s cennými papíry, z toho pět obchodníků je dále oprávněno k poskytování investičních služeb v zahraničí prostřednictvím poboček. Dominantní cílovou zemí pro poskytování investičních služeb je nadále Slovensko. ČNB se dále zabývala šetřením obchodování s CFD²⁶ na českém trhu prostřednictvím poboček nebo vázaných zástupců obchodníků s cennými papíry z jiných členských zemí EU.

ČNB se rovněž zabývala plněním informačních povinností souvisejících s udržitelností v odvětví finančních služeb, které ukládá **nařízení SFDR**. S blížící se účinností **nařízení MiCA** zkoumala ČNB zájem obchodníků s cennými papíry o povolení k činnosti poskytovatelů služeb souvisejících s kryptoaktivy. Další z oblastí, na které se zaměřil dohled ČNB, byla ochrana majetku zákazníka.

Kontroly na místě probíhaly nejen u českých obchodníků s cennými papíry, ale i v pobočkách, resp. u vázaných zástupců zahraničních obchodníků provozujících činnost v ČR. V roce 2023 byl kladen důraz na komplexní kontroly včetně zahrnutí nových oblastí (např. správného určování kapitálových požadavků podle nové obezřetnostní regulace obchodníků s cennými papíry). Nedostatky u subjektů byly stejně jako v předchozím roce zjištěny v oblastech řízení produktů, komunikace se zákazníky a nastavení opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (AML/CFT).

²⁵ Viz [Věstník ČNB](#).

²⁶ Contract For Differences (finanční rozdílové smlouvy).

Oproti roku 2022 se počet podání veřejnosti týkajících se obchodníků s cennými papíry prakticky nezměnil. Polovina podání upozorňovala na činnost zahraničních obchodníků s cennými papíry. Část stížností na zahraniční subjekty se týkala společností, nad jejichž činností ČNB dohled nevykonává. ČNB proto v relevantních případech v souladu s pravidly směrnice MiFID II informovala o stížnosti domovský orgán dohledu.²⁷

V roce 2023 byla v sektoru obchodníků s cennými papíry zahájena čtyři sankční řízení podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu. Právní moci nabyla čtyři rozhodnutí, přičemž v jednom případě byla uložena pokuta, ve dvou případech bylo uloženo opatření k nápravě a v jednom případě bylo řízení zastaveno. Výše uložené pokuty v tomto sektoru činila 50 tis. Kč. V sektoru bylo zahájeno rovněž jedno sankční řízení za porušení AML zákona, přičemž žádné rozhodnutí podle tohoto zákona nenabyla právní moci.

BOX 5: Nová regulace sektoru poskytovatelů služeb skupinového financování (crowdfunding)

V návaznosti na přijetí nařízení o evropských poskytovatelích služeb skupinového financování (nařízení o crowdfundingu²⁸) byla **ČNB ustanovena vnitrostátním orgánem dohledu nad poskytovateli služeb skupinového financování (crowdfunding)**. Nařízení vstoupilo v platnost 10. listopadu 2021, přičemž tuzemské subjekty, které do té doby poskytovaly služby crowdfundingu, byly pro případ pokračování v činnosti povinny do konce přechodného období (do 10. listopadu 2023) získat povolení udělené ČNB. V průběhu roku 2023 zahájila ČNB licenční činnost a posuzovala přijaté žádosti o povolení.

Nařízení o crowdfundingu se vztahuje na právnické osoby poskytující služby skupinového financování spočívající v párování zájmů investorů a vlastníků projektů na financování podnikání prostřednictvím využití platformy pro crowdfunding, přičemž financování může mít podobu umožnění poskytování úvěrů nebo umístování převoditelných cenných papírů a nástrojů vydaných vlastníky projektů. Nařízení o crowdfundingu se použije jak na crowdfundingové platformy, kde je úvěr poskytnut investorem přímo na účet vlastníka projektu, tak i na různé modely s účastí crowdfundingové platformy, kde konečným cílem zapojení crowdfundingové platformy je umožnit poskytnutí úvěru poskytovaného investorem vlastníky projektu, přičemž sama crowdfundingová platforma v žádném okamžiku nejedná v souvislosti s poskytnutím úvěru na vlastní účet a riziko. **Působnost nařízení má však další četné výjimky**, mj. je omezena hodnotou podnikatelského projektu nebo nezahrnuje případy, kdy jsou vlastníci projektů spotřebiteli. Na trhu se tedy mohou vyskytovat případy crowdfundingových platforem, které nejsou regulovány nařízením o crowdfundingu. Crowdfundingové platformy však musí sledovat další regulaci, aby nenaplňily např. znaky pokoutného fondu či černé banky.²⁹

Subjekty poskytující služby crowdfundingu spadající do působnosti nařízení o crowdfundingu, které nezískaly potřebné povolení do konce přechodného období, nemohou po 10. listopadu 2023 na své platformě zveřejňovat žádné nové nabídky a také musí ukončit nabídky stávající. Umožněna jim je pouze správa stávajících smluv týkající se již ukončených nabídek a prováděná v souladu s vnitrostátními právními předpisy.

Na základě kladného posouzení žádostí o povolení ČNB před koncem přechodného období **udělila tři povolení k činnosti poskytovatele služeb skupinového financování**, a to společností Investown Technologies s.r.o., ROIER Invest, s.r.o., a Fingood s.r.o. Zároveň bylo ke konci roku 2023 oprávněno poskytovat své služby na území ČR celkem 17 zahraničních poskytovatelů služeb skupinového financování.

III.5 DOHLED NAD INVESTIČNÍMI SPOLEČNOSTMI A FONDY

ČNB ke konci roku 2023 v ČR evidovala 44 investičních společností, tři pobočky zahraničních investičních společností, jednoho hlavního administrátora, devět depozitářů (z toho čtyři nebankovní), 280 investičních fondů s právní osobností (z toho 28 samosprávných investičních fondů), 238 podfondů investičních fondů a 312 podílových fondů. ČNB udělila povolení k činnosti SNP INVEST, investiční fond, a.s., a změnu povolení k činnosti (rozšíření oprávnění) schválila v případě Patria investiční společnost, a.s., a MONECO investiční společnost, a.s.

²⁷ V případě zahraničních obchodníků s cennými papíry, kteří poskytují služby v ČR s využitím pobočky nebo vázaného zástupce, je dohled rozdělen mezi ČNB a domovský orgán dohledu zahraničního obchodníka s cennými papíry.

²⁸ ECSPR – European Crowdfunding Service Providers Regulation.

²⁹ Blíže viz [stanovisko ČNB k povaze participačních smluv z hlediska regulace finančního trhu](#) (RS2024-03).

Počet subjektů provádějících správu majetku srovnatelnou s obhospodařováním podle § 15 ZISIF zapsaných v seznamu vedeném ČNB dosáhl ke konci roku 2023 počtu 425. Pokračuje tedy dosavadní trend nárůstu počtu subjektů v této kategorii. Jejich činnost nevyžaduje povolení a nepodléhá dohledu ČNB.³⁰

V roce 2023 ČNB participovala na **společném šetření ESMA zaměřeném na oblast integrace rizik udržitelnosti** a zveřejňování informací, které bude pokračovat až do konce roku 2024. Cílem šetření je posoudit, zda správci standardních (UCITS) a alternativních (AIF) investičních fondů dodržují požadavky stanovené v relevantní legislativě k udržitelnosti v odvětví finančních služeb.

ČNB zjišťovala, zda dochází ke zlepšení v oceňování finančních nástrojů v portfoliích jednotlivých fondů a v kvalitě uvádění informací o finančních nástrojích v souladu s požadavky IFRS v příloze účetní závěrky. Poznatky z provedeného šetření, zejména shrnutí základních zjištění při kontrole výročních zpráv a oblasti oceňování aktiv investičních fondů, byly průběžně sdělovány účastníkům trhu.

Vzhledem k rostoucímu významu **fondů kvalifikovaných investorů** prováděla ČNB v roce 2023 plánované kontroly zejména u správců těchto fondů. Nad rámec standardních oblastí působnosti dohledu fondového investování přitom z důvodu přetrvávajících nedostatků zjišťovaných na místě zaměřila zvýšenou pozornost na oblast AML/CFT. Zde ČNB dlouhodobě zjišťuje nedostatky týkající se zavádění přiměřených opatření ke zjištění původu majetku klientů – politicky exponovaných osob. Další obecné nedostatky u tohoto typu fondů identifikovala ČNB zejména v oblastech personálních kapacit a řízení rizik a dále v případě nepřiměřené delegace činnosti obhospodařování. Častým nedostatkem byla také nízká úroveň kvality vnitřních předpisů a ekonomických analýz výhodnosti obchodů. Dále ČNB v tomto segmentu prověřovala také plnění povinností souvisejících se zveřejňováním informací ohledně udržitelnosti v odvětví finančních služeb.

ČNB pokračovala rovněž v kontrolách u nebankovních depozitářů, a to nejen vzhledem k rostoucímu významu tohoto segmentu trhu, ale také s ohledem na uplatnění zásady konzistentního přístupu dohledu vůči bankovním i nebankovním depozitářům. Prověřování úrovně dodržování povinností probíhalo intenzivně také v oblastech oceňování aktiv fondů, systémů prověřování transakcí, kontroly dodržování limitů a komunikace se správci fondů, potažmo s ČNB.

V roce 2023 zahájila ČNB celkem 19 **sankčních řízení** týkajících se investičních společností a investičních fondů a právní moci nabylo 22 rozhodnutí. V devíti případech byla uložena pokuta a ve třinácti případech bylo rozhodnuto o uložení pokuty a výmazu ze seznamu osob vykonávajících správu majetku srovnatelnou s obhospodařováním. Nejvyšší uložená pokuta ve výši 1 mil. Kč byla uložena společnosti Investown Technologies s.r.o. za to, že shromažďovala bez příslušného povolení od veřejnosti peněžní prostředky za účelem jejich společného investování. Celková výše uložených pokut v tomto sektoru činila 2 130 tis. Kč.

III.6 EMISE CENNÝCH PAPÍRŮ A REGULOVANÉ TRHY

Ke konci roku 2023 byly k **obchodování na regulovaném trhu** přijaty cenné papíry 108 společností³¹ (oproti 106 ke konci roku 2022), z nichž 83 podléhalo při plnění informačních povinností plně dohledu ČNB.³² V průběhu roku 2023 byly k obchodování na regulovaný trh nově přijaty cenné papíry 14 emitentů (v sedmi případech se jednalo o dluhopisy a v dalších sedmi případech o akcie). Naopak cenné papíry 11 emitentů byly z obchodování vyřazeny s tím, že ve dvou případech se jednalo o akcie vyřazené na základě rozhodnutí emitenta či organizátora regulovaného trhu a v devíti případech o dluhopisy vyřazené po jejich řádném či předčasném splacení.

Dohledové aktivity se v případě **emitentů cenných papírů** zaměřovaly na plnění informačních povinností (přezkum obsahu výročních a pololetních zpráv všech dohlížených emitentů, detailní přezkum aplikace

³⁰ Registrace v tomto seznamu nepředstavuje podnikatelské oprávnění a neopravňuje ke shromažďování peněžních prostředků od veřejnosti. ČNB není dle zákona oprávněna zkoumat pravdivost nebo přesnost informací obsažených v žádosti o zápis do seznamu a nepřezkoumává ani splnění předpokladů pro zápis do seznamu.

³¹ Daný údaj zahrnuje všechny emitenty (domácí i zahraniční), jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu v ČR, a emitenty se sídlem v ČR, jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu v jiném členském státě EU.

³² Ve zbývajících případech se jednalo o emitenty, jejichž domovským orgánem dohledu byl dohledový orgán jiného členského státu EU (celkem 8), případně emitenty, jejichž domovským orgánem dohledu byla ČNB, avšak požívali některou z výjimek z informační povinnosti (celkem 17).

mezinárodních účetních standardů IFRS v účetních závěrkách vybraných emitentů a uveřejňování nefinančních informací) a na plnění povinností při veřejné nabídce cenných papírů.

Mezi hlavní schvalovací činnosti ČNB patřilo i v roce 2023 **schvalování prospektů cenných papírů** v souvislosti s jejich emisemi. Celkem bylo vydáno 88 (oproti 108 v roce 2022) správních rozhodnutí o schválení prospektů cenných papírů a jejich dodatků, přičemž se jednalo zejména o prospekty korporátních a bankovních dluhopisů.³³ V případě emitentů krytých dluhopisů ČNB udělila dvě povolení pro tzv. krytý blok.³⁴

Mimo správní řízení bylo přezkoumáno značné množství návrhů prospektů a dalších dokumentů souvisejících s veřejnou nabídkou, jako jsou konečné podmínky či propagační sdělení. V rámci dohledu nad dodržováním právních předpisů v oblasti veřejné nabídky cenných papírů ČNB rovněž prověřovala více než dvě desítky případů podezření na veřejnou nabídku dluhopisů bez platného schváleného prospektu.

U **subjektů tržní infrastruktury** byla dohledová pozornost věnována sběru a hodnocení údajů o selhání vypořádání obchodů s cennými papíry, jež jsou vykazovány jak vypořádacím systémem, tak i dalšími subjekty v roli tzv. internalizátorů vypořádání. V této souvislosti došlo u provozovatele vypořádacího systému k nastavení rámce a parametrů pro výběr účastníků do režimu spolupráce zaměřeného na zlepšení efektivity vypořádání. ČNB se dále zabývala pravidelným prověřením a vyhodnocením souladu centrálního deponitáře s nařízením CSDR a rovněž posoudila a schválila změnu pravidel vypořádacího systému. V oblasti obchodování s investičními nástroji ČNB rovněž posuzovala nastavení mechanismu pro řízení vnitrodenní volatility u provozovatele organizovaného obchodního systému. Dále posuzovala metodiku pro stanovení referenční hodnoty (index PX Start).

V oblasti oznamovacích povinností k zajištění **tržní transparentnosti** ČNB provedla šetření ve věci povinnosti oznámit změnu výše základního kapitálu a celkového počtu hlasovacích práv. Současně průběžně hodnotila plnění povinnosti oznámit výši podílu na hlasovacích právech a tzv. manažerské transakce. Posouzeno rovněž bylo 14 oznámení o záměru nefinančních skupin využít osvobození z povinnosti reportingu do registru obchodních údajů podle čl. 9 odst. 1 nařízení EMIR. V rámci ochrany integrity finančního trhu ČNB prověřovala oznámení bank a dalších účastníků trhu o obchodech a pokynech, které vyvolávaly podezření na zneužívání trhu.

V roce 2023 bylo v segmentu emitentů zahájeno celkem deset **sankčních řízení**. Právní moci nabylo 11 rozhodnutí. Ve všech jedenácti případech byla uložena pokuta. Ve čtyřech případech byla uložena pokuta za neuveřejnění výroční zprávy, v jednom případě za porušení povinností při veřejné nabídce, v jednom případě za porušení povinnosti oznámit obchody osoby s řídicí pravomocí (zneužívání trhu), ve třech případech za nesplnění oznamovací povinnosti a konečně ve dvou případech za porušení informační povinnosti. Nejvyšší uložená pokuta ve výši 1 mil. Kč byla uložena společnosti ČEZ, a.s., za porušení povinnosti zveřejnit vnitřní informaci. Celková výše pokut činila v tomto sektoru 2 400 tis. Kč.

III.7 DOHLED NAD POSKYTOVATELI PLATEBNÍCH SLUŽEB A VYDAVATELI ELEKTRONICKÝCH PENĚŽ

V ČR na konci roku 2023 působilo 23 platebních institucí, 13 usazených zahraničních platebních institucí (šest usazených prostřednictvím pobočky, sedm prostřednictvím pověřeného zástupce), tři instituce elektronických peněz, tři usazené zahraniční instituce elektronických peněz (jedna prostřednictvím pobočky a dvě prostřednictvím pověřeného zástupce) a tři správci informací o platebním účtu. ČNB dále dohlížela 50 poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu a 11 vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu. Udělila jedno nové povolení k činnosti platební instituce (Devizová burza a.s.) a jedno nové povolení k činnosti poskytovatele dynamické směny měn (Euronet Services, spol. s r.o.).

V **sektoru platebních služeb** bylo podáno celkem deset nových žádostí o povolení, z toho u čtyř žádostí šlo o povolení nebo změnu povolení platební instituce a u šesti žádostí o povolení nebo změnu povolení

³³ Tento údaj zahrnuje také šest prospektů akcií pro účely jejich veřejné nabídky, z nichž ve dvou případech šlo o veřejnou nabídku s využitím systému START – Veřejná nabídka provozovaného Burzou cenných papírů Praha.

³⁴ Evidenčně oddělená část jmění emitenta krytých dluhopisů tvořená krycím portfoliem a dluhy, k jejichž krytí toto portfolio slouží.

poskytovatele platebních služeb malého rozsahu. Již třetím rokem po sobě dochází v sektoru platebních služeb k mírnému poklesu počtu nových žádostí.

V případě **platebních institucí a institucí elektronických peněz** se dohled průběžně zaměřoval na plnění kapitálových požadavků. V průběhu celého roku se nestalo, že by některý z výše uvedených subjektů vykazoval nedostatečné kapitálové krytí. Naopak většina subjektů udržuje pro případ negativního vývoje dodatečnou rezervu. Nedostatky ve vykazování údajů o kapitálu se týkaly zejména nesprávného zaúčtování položek do struktury použitelného kapitálu. Pokud jde o správce informací o platebním účtu a další poskytovatele platebních služeb, kteří jsou oprávněni poskytovat službu nepřímého dání platebního příkazu a informování o platebním účtu, zaměřoval se dohled na dostatečnost krytí z profesního pojištění odpovědnosti za škodu. Šetření, která byla zaměřena na dodržování maximálního limitu objemu provedených platebních transakcí ze strany poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu a vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu, detekovala překročení tohoto limitu šesti subjekty. V návaznosti na tato zjištění ČNB se subjekty následně řešila, popř. dále řeší nápravu daného stavu (např. řízení o udělení povolení k činnosti platební instituce, odejmutí povolení k činnosti tzv. malého poskytovatele, změna obchodního modelu).

Na základě **změny zákona o platebním styku**³⁵ musí poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu a vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu včetně jejich vedoucích osob a osob, které na nich mají kvalifikovanou účast, od poloviny roku 2022 splňovat podmínku důvěryhodnosti. V návaznosti na tuto změnu zahájila ČNB šetření na prověření důvěryhodnosti příslušných osob u všech výše uvedených subjektů. V návaznosti na přijetí nařízení o trzích kryptoaktiv³⁶ provedla ČNB v závěru roku průzkum trhu za účelem zjištění potenciálního zájmu mezi stávajícími vydavateli elektronických peněz o vydávání elektronických peněžních tokenů tak, aby byla připravena alokovat na danou oblast potřebné personální kapacity. Stejně jako v minulých letech dohled sledoval rovněž plnění opatření přijatých za účelem ochrany peněžních prostředků, které byly poskytovatelům platebních služeb a vydavatelům elektronických peněz svěřeny k provedení platebních transakcí, resp. k vydání elektronických peněz (blíže viz box 6).

BOX 6: Ochrana peněžních prostředků klientů nebankovních poskytovatelů platebních služeb v praxi

Zajištění ochrany peněžních prostředků je jednou z nejdůležitějších licenčních podmínek pro činnost nebankovních poskytovatelů platebních služeb. Jejím účelem je zajistit, aby se svěřenými peněžními prostředky uživatelů bylo nakládáno bezpečným způsobem. Pro splnění podmínky ochrany svěřených prostředků musí poskytovatelé řídit riziko znehodnocení těchto prostředků, které může nastat v důsledku neobezřetného výkonu činnosti daného poskytovatele platebních služeb. **Ochrana svěřených prostředků proto musí být zajišťována po celou dobu poskytování platebních služeb.** Peněžní prostředky, které nebankovní poskytovatelé platebních služeb drží z důvodu provádění platebních transakcí pro uživatele, totiž nejsou vkladem podle zákona o bankách³⁷ a nevztahuje se na ně pojištění vkladů v případě selhání nebankovního poskytovatele platebních služeb. Tyto peněžní prostředky nicméně mají zvláštní právní režim (kromě jiného je nelze postihnout výkonem rozhodnutí ani exekucí na majetek poskytovatele a ani se nestávají součástí majetkové podstaty poskytovatele v insolvenčním řízení).

Zákon o platebním styku³⁸ jako primární předpoklad pro ochranu peněžních prostředků určených pro provedení platební transakce stanovuje **zajištění vedení jejich oddělené evidence od vlastních peněžních prostředků poskytovatele či peněžních prostředků jiných osob** (s výjimkou ostatních peněžních prostředků klientů, které byly příslušnému poskytovateli svěřeny k provedení platebních transakcí). Každý poskytovatel musí zároveň následující pracovní den (resp. po uplynutí pracovního dne následujícího po dni, kdy peněžní prostředky obdržel) tyto prostředky uložit na samostatném účtu u úvěrové instituce (např. banky, spořitelního a úvěrního družstva, popř. zahraniční banky se sídlem v členském státě EU), kde již jako pojištěné vklady chráněny jsou.

Alternativně může poskytovatel využít možnost investovat svěřené peněžní prostředky do likvidních aktiv s nízkým rizikem. Takovými aktivy mohou být zejména státní dluhové cenné papíry (např. pokladniční poukázky Ministerstva financí), resp. cenné papíry, které by podle standardizovaného přístupu pro úvěrové riziko obdržely rizikovou váhu do

³⁵ Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů.

³⁶ Nařízení (EU) 2023/1114 ze dne 31. května 2023 o trzích kryptoaktiv a o změně nařízení (EU) č. 1093/2010 a (EU) č. 1095/2010 a směrnic 2013/36/EU a (EU) 2019/1937.

³⁷ Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

³⁸ Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů.

výše 50 %, a cenné papíry vydané standardním fondem (fondem kolektivního investování), který investuje výhradně do těchto shora uvedených cenných papírů. Poskytovatel tak může využít tyto nástroje k vyššímu zhodnocení, než kdyby prostředky pouze ukládal na účet u úvěrové instituce (např. výnosy státních pokladničních poukázek držených do splatnosti na rozdíl od kreditních úroků z běžného účtu nepodléhají srážkové dani). V takovém případě musí být poskytovatel nicméně připraven dostatečně řídit riziko likvidity a mj. informovat ČNB o způsobu oceňování cenných papírů, které hodlá vykazovat v aktivech pro naplnění zákonné ochrany svěřených prostředků, včetně frekvence jejich případného přeceňování.

Zákon o platebním styku rovněž umožňuje ve prospěch příslušného poskytovatele platebních služeb uzavřít pojistnou smlouvu nebo poskytnout srovnatelné zajištění (plnění pojistitele či poskytovatele záruky pak nastává v případě vydání rozhodnutí o úpadku poskytovatele platebních služeb).

Na českém trhu v praxi převládá u poskytovatelů platebních služeb konzervativní přístup, tj. uložení peněžních prostředků na samostatných účtech u bank či spořitelních a úvěrních družstev. Pouze jedna platební instituce peněžní prostředky investuje také do likvidních aktiv s nízkým rizikem a jeden poskytovatel platebních služeb malého rozsahu využívá do stanoveného limitu svěřených peněžních prostředků neodvolatelnou bankovní záruku.

ČNB nicméně v rámci dohledu často zjišťuje, že poskyvatelé platebních služeb povinnosti spojené s ochranou svěřených peněžních prostředků porušují. **V období od roku 2021 do roku 2023 v rámci kontrol na místě v menší či větší míře zjistila pochybení při ochraně svěřených klientských peněžních prostředků v cca 50 % případů.** Mezi nejzávažnější případy patřily ty, kdy na samostatných účtech u úvěrových institucí nebyly drženy peněžní prostředky v objemu odpovídajícím výši peněžních prostředků svěřených poskytovatelům klienty. Dalším nedostatkem bylo ukládání peněžních prostředků svěřených k provedení platebních transakcí na bankovních účtech, ze kterých byly realizovány i jiné platby, např. úhrady provozních nákladů jednotlivých poskytovatelů. Rovněž docházelo k tomu, že tyto prostředky byly ukládány na účty subjektů finančního trhu, které nebyly úvěrovou institucí, ale např. platební institucí. **V návaznosti na zjištění ČNB v případech méně závažných nedostatků požadovala po subjektech jejich nápravu. V případě závažných nedostatků ukládala sankce, popř. odejmula povolení k činnosti poskytovatele platebních služeb.**

Při výkonu dohledu nad **nebankovními poskytovateli platebních služeb** se ČNB v roce 2023 zaměřila také na oblast rizik informačních a komunikačních technologií a bezpečnosti (rizika IKT a bezpečnosti). V rámci dohledu na dálku uskutečnila ČNB šetření interních auditů v uvedených oblastech, jež ukázalo velké rozdíly v kvalitě a úrovni detailu auditních zpráv, které lze jednoznačně přičíst nevhodné nebo nedostatečné kvalifikaci zpracovatelů, především pak externích společností. Dále se dohled zaměřoval zejména na významné platební instituce. ČNB zde kladla důraz nejen na naplnění legislativních požadavků, ale především na upravení praktických činností v oblasti řízení rizik IKT a bezpečnosti. Cílem kontrol na místě bylo prověřit soulad řídicího kontrolního systému a rizik IKT a bezpečnosti s praktickými aspekty jejich procesního nastavení a reálným stavem uplatnění bezpečnostních opatření v porovnání s tím, jak byla popsána v dokumentaci předložené v licenčním řízení a dalších především provozních dokumentech kontrolovaných společností. Za nejvýznamnější identifikovaný nedostatek lze považovat formalistické vyhodnocování provozních rizik a rizik IKT a bezpečnosti, konkrétně pak rizik plynoucích ze strany poskytovatelů služeb IKT. Dále bude nutné se zaměřit na úroveň kvalifikace interních auditorů zajišťovanou cestou outsourcingu, aby došlo k celkovému zlepšení kvality prováděných interních auditů v oblasti IKT.

V rámci **provedených kontrol** zjistila ČNB přetrvávající nedostatky v plnění povinností v oblasti AML/CFT. ČNB zaujímá u dohledové činnosti rizikově orientovaný přístup a s tím je spojeno i cílení kontrol na poskytovatele platebních služeb malého rozsahu a vydavatele elektronických peněz malého rozsahu, kteří v rámci prováděného každoročního vyhodnocení AML/CFT rizikovosti subjektů vykazují zvýšená rizika v rámci své činnosti (zejména z titulu orientace na rizikové zahraniční klienty ze zemí uvnitř i mimo EU). Systémové nedostatky se přitom nevyhýbají ani etablovaným a významnějším platebním institucím. Ve specifických případech byly při kontrolách ČNB zohledněny informace zaslané FAÚ stran podezření na nedostatky v oblasti AML/CFT. Vybrané kontroly dále prověřily plnění podmínky ochrany peněžních prostředků určených pro provádění platebních transakcí. V neposlední řadě se část kontrol cíleně věnovala způsobům, jak dohlížené subjekty v rámci jimi poskytovaných platebních služeb plní informační povinnosti vůči svým klientům.

V průběhu roku ČNB obdržela celkem 42 podání veřejnosti. Velká část podání poukazovala na neoprávněné zadržování peněžních prostředků ze strany poskytovatele platebních služeb. Další podání se týkala rozsahu

povolené činnosti poskytovatelů platebních služeb, AML/CFT opatření, obsahu rámcových smluv o poskytování platebních služeb apod. Na základě stížností veřejnosti ČNB provedla deset dohledových šetření. V případech, kdy shledala pochybení, následně řešila nápravu nedostatků s poskytovateli platebních služeb.

Podle zákona o platebním styku zahájila ČNB v roce 2023 celkem deset sankčních řízení a právní moci nabylo 18 rozhodnutí. V pěti případech byla uložena pokuta, ve třech případech byla uložena pokuta a řízení bylo částečně zastaveno, ve čtyřech případech bylo odňato povolení k činnosti poskytovatele platebních služeb malého rozsahu, v jednom případě byla uložena pokuta a odejmuto povolení k činnosti poskytovatele platebních služeb malého rozsahu, v jednom případě byla uložena pokuta a odňato povolení k činnosti vydavatele elektronických peněz malého rozsahu, v jednom případě bylo uloženo opatření k nápravě a ve třech případech bylo řízení zastaveno. Nejvyšší pokuta ve výši 3 500 tis. Kč byla společně s odnětím povolení k činnosti vydavatele elektronických peněz malého rozsahu uložena společnosti Fairplay Pay s.r.o. za neoznámení významné změny obchodního plánu předloženého v rámci žádosti o registraci vydavatele elektronických peněz malého rozsahu bez zbytečného odkladu po jejím uskutečnění, za řádné nesplnění informační povinnosti a také za porušení AML zákona. Celková výše uložených pokut v tomto sektoru činila 6 550 tis. Kč. Dále bylo za porušení AML zákona v tomto sektoru zahájeno jedno sankční řízení. Právní moci nenabylo žádné rozhodnutí podle tohoto zákona.

III.8 DOHLED NAD POSKYTOVATELI SPOTŘEBITELSKÉHO ÚVĚRU

Poskytování spotřebitelských úvěrů se věnuje většina úvěrových institucí a nebankovní poskytovatelé spotřebitelského úvěru. ČNB ke konci roku 2023 vykonávala dohled nad 76 nebankovními poskytovateli. V roce 2023 zahájila činnost společnost BMW Financial Services Czech Republic s.r.o. Činnost v průběhu roku 2023 ukončilo 6 nebankovních poskytovatelů spotřebitelského úvěru.

V rámci výkonu dohledové činnosti bylo šetřeno 168 **podání veřejnosti** zaměřených na oblast spotřebitelského úvěru. Oproti roku 2022 došlo k nárůstu doručených podání téměř o 44 %. Vzhledem k vyššímu počtu upozornění na neoprávněná poskytování spotřebitelských úvěrů ČNB k této problematice zveřejnila na svém webu obecné upozornění na neoprávněné sjednávání spotřebitelského úvěru za úplaty (kauci či poplatek), ve kterém zdůraznila, že poskytovatelé spotřebitelského úvěru nesmí přijímat od spotřebitelů platby před uzavřením úvěrové smlouvy. Dále ČNB zveřejnila výstrahu upozorňující na praktiky neoprávněného poskytovatele spotřebitelského úvěru, který pod hlavičkou společnosti Fondo Ahorro se sídlem PH Tower Financial Center, Bella Vista, Panama a kontaktní adresou v České republice Chebská 38/5, 360 03 Karlovy Vary nabízí prostřednictvím sociálních sítí úvěrový produkt Půjčka na cokoliv.

Častým námětem spotřebitelských podání byly parametry úvěrových produktů (ať už se jedná o výši úrokové sazby, RPSN či smluvních pokut za nesplácení dle sjednaných podmínek), dále pak nedostatečné posouzení úvěruschopnosti žadatele před poskytnutím úvěru a postupy poskytovatelů při vymáhání dlužných částek. V souvislosti s přetrvávající geopolitickou situací spojenou s válečným konfliktem na Ukrajině řešila ČNB i v roce 2023 podání týkající se možné diskriminace občanů Ruské federace v oblasti poskytování bankovních služeb a produktů.

ČNB dokončila v roce 2023 v segmentu nebankovních poskytovatelů spotřebitelského úvěru rozsáhlé **dohledové šetření** zaměřené na ověření, zda pracovníci nebankovních poskytovatelů a jejich obchodních zástupců plní podmínku odborné způsobilosti pro výkon činnosti podle zákona o spotřebitelském úvěru. Vzorek, u něhož byla předložena dokumentace prokazující splnění podmínek, čítal 5 370 osob, přičemž nedostatky ČNB zjistila u téměř 21 % z nich. Nebankovní poskytovatelé na základě prokázaných pochybení zjištěných z dohledového šetření ukončili spolupráci s 253 pracovníky nesplňujícími zákonné požadavky. Šetření rovněž iniciovalo rozšíření kontrol ze strany poskytovatelů cílených na splnění požadavků u tohoto okruhu pracovníků.

ČNB provedla každoroční dohledové šetření zaměřené na evidenci a vypořádání reklamací a stížností obdržených nebankovními poskytovateli spotřebitelského úvěru za předchozí rok (tj. 2022). Cílem šetření je ověřit, zda mají poskytovatelé v souladu s požadavky stanovenými obecnými pokyny ESMA a EBA

k vyřizování stížností setrvale nastaveny funkční postupy pro vyřizování reklamací a stížností spotřebitelů, zda vedou jejich řádnou evidenci a zda byly v souvislosti s vypořádáním reklamací v uplynulém období realizovány nějaké změny v nastavených postupech či přijata nápravná opatření.

ČNB přetrvávající nedostatky v posuzování úvěruschopnosti žadatelů o spotřebitelský úvěr postihovala. Celkově ČNB v roce 2023 zahájila podle zákona o spotřebitelském úvěru deset nových **sankčních řízení** s nebankovními poskytovateli spotřebitelského úvěru. Právní moci nabylo patnáct rozhodnutí. V deseti případech byla uložena pokuta, ve dvou případech byla uložena pokuta a zároveň bylo odňato oprávnění k činnosti nebankovního poskytovatele spotřebitelského úvěru, ve dvou případech byla uložena pokuta a řízení bylo částečně zastaveno a v jednom případě bylo odňato oprávnění k činnosti nebankovního poskytovatele spotřebitelského úvěru. Nejvyšší pokuta ve výši 5 mil. Kč společně s odnětím oprávnění k činnosti nebankovního poskytovatele spotřebitelského úvěru byla uložena společnosti MINIHOTOVOST, SE, především za významné nedostatky v oblasti posuzování úvěruschopnosti a poskytování nepravdivých informací. Celková výše uložených pokut v tomto sektoru činila 26 250 tis. Kč.

III.9 DOHLED NAD DISTRIBUTORY FINANČNÍCH PRODUKTŮ A AKREDITOVANÝMI OSOBAMI

V oblasti distribuce finančních produktů ČNB ke konci roku 2023 vykonávala dohled nad 822 samostatnými zprostředkovateli pojištění nebo zajištění, 111 investičními zprostředkovateli, 273 samostatnými zprostředkovateli spotřebitelského úvěru a 102 samostatnými zprostředkovateli doplňkového penzijního spoření. ČNB dále vykonávala dohled nad 26 akreditovanými osobami, celkem disponujícími 74 akreditacemi.

ČNB při **výkonu dohledu** ověřovala dodržování zákonných požadavků kladených na jednotlivé zprostředkovatele a zaměřila se také na činnost akreditovaných osob, které ve všech těchto oblastech distribuce pořádají zkoušky odborné způsobilosti. ČNB provedla rovněž tematická šetření věnovaná například kontrole plnění podmínky zřízení kontrolního orgánu u investičních zprostředkovatelů, podmínek odborné způsobilosti, povinnosti mít sjednáno pojištění profesní odpovědnosti zprostředkovatele finančních služeb či povinnosti v oblasti udržitelného financování pojišťovacími zprostředkovateli. Šetření se soustředila rovněž na srovnávací pojištění. ČNB uskutečnila také tematická šetření zaměřená na kontrolu dat poskytnutých distributory finančních produktů v rámci vykazovací povinnosti a na činnost vykázanou v zahraničí.

V oblasti **distribuce pojištění** ČNB nejčastěji identifikovala nedostatky v oblasti dodržování pravidel jednání a komunikace se zákazníky, zejména při poskytování doporučení zákazníkům pro sjednání pojištění a vyhotovování záznamů z jednání a při plnění informačních povinností vůči zákazníkům, především při poskytování předmluvních informací o pojišťovacím zprostředkovateli. ČNB dále zjistila nedostatky ve vnitřních kontrolních mechanismech pojišťovacích zprostředkovatelů, zejména v oblasti kontroly spolupracujících osob, dále při plnění povinností souvisejících s udržitelností a též v oblasti povinného pojištění profesní odpovědnosti. ČNB rovněž odhalila četné nedostatky týkající se informací uváděných na internetových stránkách pojišťovacích zprostředkovatelů (zejména tzv. srovnávačů pojištění) a v registru ČNB.

V rámci **zprostředkování spotřebitelského úvěru** ČNB zjistila nedostatky týkající se řádného, jasného a včasného informování spotřebitele při zprostředkování spotřebitelských úvěrů včetně nedostatků v informování o rozsahu oprávnění k činnosti na webových stránkách vázaných zástupců samostatných zprostředkovatelů spotřebitelského úvěru. Rovněž bylo identifikováno nedostatečné řízení střetu zájmů či nedostačující kontrola distribuční sítě.

Při **zprostředkování investic** ČNB identifikovala nedostatky ve vztahu k dodržování pravidel jednání se zákazníky, zejména nejasné informování o tom, v jakém postavení vázaný zástupce jedná a jaké investiční služby poskytuje, příp. nejasné informování zákazníků vázanými zástupci o tom, zda jsou nabízené investiční produkty v běžné nabídce produktů zastoupeného investičního zprostředkovatele. Nedostatky byly poměrně často také zjištěny v procesu vyžadování a vyhodnocování informací od zákazníků, v produktovém řízení a informování o přijímaných pobídkách. Identifikováno bylo rovněž nedostatečné řízení střetu zájmů a neoprávněné zprostředkování investičních služeb.

V oblasti **distribuce doplňkového penzijního spoření** ČNB zjistila nedostatky u vyžadování informací od účastníků, nedostatky v informování o pobídkách a dále přijímání pobídek v rozporu s principy odborné péče.

Stejně jako v předcházejícím roce i v roce 2023 poskytla více než tisícovka zprostředkovatelů ČNB informace o své činnosti prostřednictvím **výkazu zprostředkovatele finančních služeb**. Podání výkazu předcházela intenzivní informační kampaň zaměřená na seznámení vykazujících subjektů (včetně příslušných asociací) se zaznamenanými nedostatky při sestavování i poskytování výkazu za předcházející období a implementace nových kontrol logické správnosti údajů i ostatních úprav ve výkazu. ČNB splnění vykazovací povinnosti aktivně kontrolovala a případně upomínala ty, kteří povinnost nesplnili. Nejvýznamnější agregovaná data z výkazu byla zveřejněna na internetových stránkách ČNB³⁹. Údaje z výkazu byly dále využity mj. pro navazující tematická šetření.

V rámci **dohledu nad akreditovanými osobami** ČNB mj. ověřovala, zda jí akreditované osoby řádně oznamují změny ve skutečnostech, které jsou podmínkami pro udělení akreditace (např. věcné, organizační a personální předpoklady), a zda do své vnitřní předpisové základny promítají relevantní změny legislativy. Případné neplnění těchto požadavků bylo s akreditovanými osobami dále řešeno.

ČNB v uplynulém roce aktualizovala **zkouškové sady otázek k ověřování odbornosti osob** podílejících se na distribuci finančních produktů, a to v oblastech pojištění a investic. V oblasti pojištění byly doplněny otázky věnující se problematice ESG produktů. Při ověřování odbornosti jsou tyto zkouškové sady využívány akreditovanými osobami. K 31. prosinci 2023 bylo těchto osob 26, přičemž některé z nich mají oprávnění až pro čtyři sektory.⁴⁰ Akreditované osoby disponovaly celkovým počtem 74 akreditací. Nejvíce odborných zkoušek složili v roce 2023 distributoři za oblast pojištění (viz tabulka A.1).

Správu zkouškových sad určených k odborným zkouškám dle jednotlivých právních předpisů nově od 1. června 2023 zajišťuje Informační systém pro správu zkouškových sad (IS SPOT), který dále umožňuje publikování zkouškových sad na webových stránkách ČNB, zadávání připomínek k otázkám, sběr a vyhodnocení statistických údajů o proběhlých zkouškách a rovněž generování cvičných testů pro zájemce z řad široké veřejnosti.

Tab. A.1 Počet odborných zkoušek vykonaných v roce 2023 a jejich úspěšnost

Sektor / zákonná úprava	Testů celkem	Z toho úspěšných	Úspěšnost
Zákon o spotřebitelském úvěru	7 064	4 686	66,3 %
Zákon o podnikání na kapitálovém trhu	6 372	3 828	60,1 %
Zákon o distribuci pojištění a zajištění	16 313	9 018	55,3 %

Dne 29. prosince 2023 skončilo období pro prodloužení oprávnění k činnosti subjektů působících na finančním trhu. Obnovovací poplatky sehrávají pozitivní roli při zužování příslušných seznamů o ty subjekty, které v praxi nevykonávají nebo nadále nechtějí vykonávat činnost (viz níže tabulka A.2). Největší podíl zaniklých subjektů vykazuje kategorie samostatných zprostředkovatelů podle zákona o spotřebitelském úvěru (6,5 %). Na správních poplatcích bylo zapláceno celkem 40 389 tis. Kč.

Tab. A.2 Zánik subjektů působících na finančním trhu z důvodu nezaplacení správního poplatku za prodloužení oprávnění

	Počet subjektů k 1. 10. 2023 podléhajících prodloužení	Počet subjektů zaniklých pro nezaplacení poplatku	Podíl takto zaniklých subjektů (v %)
Zprostředkovatelé dle zákona o distribuci pojištění a zajištění	30 950	1 025	3,3
v tom:			
Samostatní zprostředkovatelé	798	18	2,3

³⁹ Blíže viz <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/vykon-dohledu/informacni-povinnosti/vykaznictvi-zprostredkovatelu-financnich-sluzeb-vuci-ceske-narodni-bance/agregovana-data-z-vykazu-2022/>.

⁴⁰ V sektoru doplňkového penzijního spoření vytvářejí zkouškovou sadu jednotlivé akreditované osoby.

Vázaní zástupci	26 645	824	3,1
Doplňkoví pojišťovací zprostředkovatelé	3 507	183	5,2
Zprostředkovatelé dle zákona o podnikání na kapitálovém trhu	13 735	426	3,1
v tom:			
Investiční zprostředkovatelé	113	2	1,8
Vázaní zástupci	13 622	424	3,1
Subjekty dle zákona o spotřebitelském úvěru	19 859	803	4,0
v tom:			
Samostatní zprostředkovatelé	262	17	6,5
Vázaní zástupci	17 403	719	4,1
Zprostředkovatelé vázaného spotřebitelského úvěru	2 128	64	3,0
Zprostředkovatelé dle zákona o doplňkovém penzijním spoření	13 419	667	5,0
v tom:			
Samostatní zprostředkovatelé	97	3	3,1
Vázaní zástupci	13 322	664	5,0

Podle zákona o distribuci pojištění a zajištění bylo v roce 2023 zahájeno osmnáct **sankčních řízení** s pojišťovacími zprostředkovateli a právní moci nabylo čtrnáct rozhodnutí. Ve všech čtrnácti případech byla uložena pokuta. Nejvyšší pokuta 500 tis. Kč byla uložena společnosti Synergy Insurance s.r.o. za nezaznamenání informací o klientech, neuchování dokumentů a nedostatky v odbornosti spolupracujících osob. Celková výše pokut v tomto segmentu činila 1 578 tis. Kč. Dále bylo zahájeno pět sankčních řízení podle zákona o ČNB pro porušení vykazovací povinnosti stanovené pro distributory. Právní moci nabylo osm rozhodnutí a ve všech byla uložena pokuta. Pokuty uložené podle zákona o ČNB byly v celkové výši 350 tis. Kč.

Podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu bylo v roce 2023 zahájeno v oblasti distribuce celkem čtrnáct sankčních řízení a právní moci nabylo také čtrnáct rozhodnutí. V šesti případech byla uložena pokuta, v pěti případech bylo odňato povolení k činnosti investičního zprostředkovatele a ve třech případech bylo řízení zastaveno. Nejvyšší pokuta ve výši 5 mil. Kč byla uložena společnosti KULUMBA s.r.o. za neoprávněné poskytování hlavní investiční služby investičního poradenství týkající se finančních rozdílových smluv. Celková výše uložených pokut činila 6 600 tis. Kč. Dále byla zahájena dvě sankční řízení za porušení AML zákona. Právní moci nabyly dvě rozhodnutí. V obou případech byla uložena pokuta. Celková výše pokut za porušení AML zákona v tomto segmentu činila 450 tis. Kč.

Se zprostředkovateli spotřebitelského úvěru ČNB v roce 2023 zahájila jedno sankční řízení a právní moci nabyly dvě rozhodnutí. V obou případech byla uložena pokuta. Nejvyšší pokuta ve výši 1 500 tis. Kč byla uložena společnosti OK KLIENT a.s. za používání zavádějících informací a nezohledňování zájmů spotřebitele. Celková výše uložených pokut byla 1 540 tis. Kč. Dále bylo zahájeno jedno řízení podle zákona o ČNB z důvodu porušení vykazovací povinnosti a právní moci nabylo jedno rozhodnutí, kterým byla uložena pokuta ve výši 60 tis. Kč. Se zprostředkovateli spotřebitelského úvěru zahájila ČNB rovněž jedno sankční řízení podle AML zákona. Právní moci podle tohoto zákona nabylo jedno rozhodnutí, kterým byla uložena pokuta ve výši 100 tis. Kč.

III.10 DOHLED NAD SMĚNÁRNÍKY

Ke konci roku 2023 ČNB evidovala 841 subjektů oprávněných k výkonu činnosti směnárníka. Oprávnění k poskytování směnárenských služeb získalo 24 směnárníků, zatímco evidovaný roční úbytek činil 38 směnárníků. Doručeno bylo také 26 žádostí o udělení povolení v sektoru směnárníků.

V segmentu směnárníků došlo v návaznosti na zvýšené dohledové aktivity ČNB v posledních letech ke kultivaci trhu, a to především v oblasti odborné péče, konkrétně ve vztahu k poskytování informací o podmínkách směny a případnému provedení storna obchodu na žádost zákazníka. V návaznosti na to se prováděné kontroly věnovaly primárně ověřování plnění preventivních opatření v oblasti AML/CFT. V rámci dohledu na dálku byla prověřována důvěryhodnost vedoucích osob a skutečných majitelů, a to návaznosti na změny, které v průběhu roku u směnárníků nastaly.

V roce 2023 obdržela ČNB několik podnětů od různých složek Policie ČR a FAÚ obsahujících podezření (v rozličné míře určitosti i důvodnosti) na zapojení směnárníků do aktivit spojených s legalizací výnosů z trestné činnosti. ČNB tyto informace v maximální míře a v mezích svých dohledových pravomocí využila při prováděných kontrolách. Na rozdíl od uvedených institucí však nedisponuje operativními ani vyšetřovacími prostředky k odpovídající adekvátní verifikaci vznesených podezření. Nedílnou součástí kontrol je i tzv. mystery shopping, jehož prostřednictvím je ověřováno naplňování přijatých AML/CFT opatření, ale i plnění informačních povinností vůči zákazníkům včetně povinnosti vydávat příslušné doklady související s provedeným směnárenským obchodem.

ČNB obdržela v roce 2023 celkem 30 podání veřejnosti, z nichž většina upozorňovala na nevýhodné směnné kurzy (výše kurzu však není regulována žádným právním předpisem) a neposkytnutí dokladu o provedení směnárenského obchodu, popř. předmluvních informací. V návaznosti na podání veřejnosti ČNB provedla devět šetření včetně tří šetření na místě, na jejichž základě pak přistoupila k dalším krokům.

Pro porušení zákona o směnárenské činnosti bylo v roce 2023 zahájeno jedno sankční řízení a právní moci nabylo jedno rozhodnutí, jímž bylo odňato povolení k činnosti směnárníka a uložena pokuta ve výši 50 tis. Kč.

Dále ČNB zahájila čtyři sankční řízení pro porušení AML zákona. Podle tohoto zákona nabylo právní moci šest rozhodnutí. Ve všech šesti případech byla uložena pokuta. Celková výše uložených pokut za porušení AML zákona činila 1 300 tis. Kč.

III.11 DOHLED V OBLASTI OBĚHU BANKOVEK A MINCÍ

Podle zákona o oběhu bankovek a mincí ČNB v roce 2023 zahájila tři sankční řízení. Právní moci nabyly tři rozhodnutí. Ve všech třech případech byla uložena pokuta. Nejvyšší pokuta 100 tis. Kč byla uložena ve dvou případech za to, že provozovatel kasína nezajistil, aby jeho pracovníci, kteří vraceli přijaté tuzemské bankovky nebo mince do oběhu, byli držitelé osvědčení o absolvování odborného kurzu o rozpoznávání bankovek a mincí podezřelých z padělání nebo pozměňování. Celková výše uložených pokut činila v tomto sektoru 220 tis. Kč.

III.12 PŘESHRANIČNÍ POSKYTOVÁNÍ SLUŽEB

V rámci EU/EHP mohou být finanční služby nebo fondy nabízeny nejen na základě práva usazení, ale rovněž v rámci volného pohybu služeb, tedy přeshraničně bez založení pobočky, a to ve všech sektorech finančního trhu. Pro možnost poskytovat své služby v ČR musí zahraniční poskytovatel finančních služeb prostřednictvím orgánu dohledu v domovském členském státě tzv. notifikovat přeshraniční poskytování do ČR českému dohledovému orgánu, tedy ČNB. Stejně tak mohou jednotnou licenci využívat i tuzemští poskytovatelé finančních služeb a působit v režimu volného pohybu služeb v ostatních zemích EU/EHP. Počty vybraných subjektů notifikovaných do ČR podle jednotlivých typů subjektů jsou uvedeny v tabulce B.18.

IV. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

Jako orgán dohledu nad finančním trhem je ČNB zapojena do Evropského systému dohledu nad finančním trhem (ESFS) prostřednictvím svého členství v evropských orgánech dohledu (ESA) pro oblasti bankovníctví (EBA), pojišťovnictví a zaměstnaneckého penzijního pojištění (EIOPA) a cenné papíry a trhy (ESMA) a v Evropské radě pro systémová rizika (ESRB), na jejichž činnosti se aktivně podílí. ČNB je rovněž členem Mezinárodní organizace sdružující komise pro cenné papíry (IOSCO), Mezinárodního sdružení orgánů dohledu v pojišťovnictví (IAIS) a Mezinárodní organizace orgánů dohledu v soukromém penzijním sektoru (IOPS), což jí umožňuje se aktivně účastnit mezinárodních diskusí o regulaci a dohledu a ovlivňovat podobu celosvětových standardů a osvědčených postupů v této oblasti.

ČNB aktivně spolupracuje v rámci kolegií orgánů dohledu, která hrají důležitou roli při zvyšování účinnosti dohledu nad subjekty s přeshraniční působností. ČNB rovněž úzce kooperovala s těmi národními orgány dohledu EU na bilaterální úrovni či v rámci vybraných skupin národních orgánů dohledu, které se nacházejí v podobném postavení hostitelských orgánů dohledu či jsou ze zemí s obdobnou strukturou finančního trhu. Za účelem sdílení regulatorních a dohledových zkušeností ČNB též poskytovala součinnost dalším orgánům dohledu, které o ni projevily zájem.

IV.1 SPOLUPRÁCE V RÁMCI EVROPSKÝCH ORGÁNŮ DOHLEDU

ČNB se v roce 2023 aktivně podílela na činnosti ESA, které se soustředily na další posilování konvergence dohledových postupů příslušných orgánů dohledu EU. ESA se v uplynulém roce ve větší míře zaměřily na oblast digitální provozní odolnosti a udržitelného financování. Během roku se rovněž věnovaly dopadům probíhající války na Ukrajině a dopadům vyšších úrokových sazeb na finanční trhy.

Členové jmenovaní ČNB do rad orgánů dohledu ESA, Zuzana Silberová a Vojtěch Belling, aktivně působili ve správních radách EIOPA a ESMA. Zuzana Silberová, ředitelka sekce dohledu nad finančním trhem, završila během roku své druhé funkční období ve správní radě EIOPA. Vojtěch Belling, ředitel sekce regulace a mezinárodní spolupráce, zastával funkci místopředsedy ESMA. Další zástupci ČNB se pak podíleli na činnosti stálých výborů a pracovních skupin všech tří ESA.

Rizika spojená s vyšší úrovní úrokových sazeb

ČNB se aktivně zapojila do činnosti ESA v souvislosti s posuzováním širších dopadů přechodního výrazného nárůstu základních úrokových sazeb v EU na finanční instituce a finanční trhy. Jednalo se o intenzivnější monitoring vývoje ve finančním sektoru, který se po více než deseti letech nízkých úrokových sazeb přizpůsoboval jejich vyšším úrovním. Důraz byl kladen na riziko vyplývající z pohybu výnosové křivky a z dopadu, které nové úrokové prostředí mělo na ocenění pevně úročených dluhopisů. V této souvislosti EBA uskutečnil mimořádný sběr dat za účelem posouzení kvality řízení úrokového rizika v bilancích bank, poskytl doplňující vodítka v oblasti řízení úrokových sazeb a zveřejnil finální znění standardů a obecných pokynů k úrokovému riziku. Ve zprávách o rizicích a zranitelnostech na finančním trhu pak ESA zejména upozorňovaly na možné dopady zhoršujícího se makroekonomického prostředí a národním orgánům dohledu mj. doporučily počítat s možným zhoršením kvality aktiv ve finančním sektoru a pozorně monitorovat vývoj indikátorů úvěrového rizika a případné náhlé změny rizikových premií investičních aktiv. Celkově ESA dospěly ke zjištění, že se evropské finanční instituce obecně dokázaly na předvídatelná rizika připravit a přizpůsobit se jim.

Implementace basilejského rámce

V roce 2023 EBA pokračoval v jednom ze svých hlavních úkolů, kterým je implementace regulatorního rámce Basel III v EU. V souvislosti s revizí bankovních pravidel implementující v EU zbývající prvky basilejského rámce (tzv. bankovní balíček 2021) EBA zveřejnil harmonogram vydání regulatorních technických a implementačních norem, obecných pokynů a zpráv, které má EBA za úkol připravit do konce roku 2024 před tím, než nová legislativa nabyde účinnosti. První balíček konzultačních materiálů, týkajících se revize regulatorních technických norem pro výpočet kapitálových požadavků v oblasti tržního rizika a oblasti rizika protistrany, byl vydán do veřejné konzultace ke konci roku 2023.

Zástupci ČNB se podíleli na přípravě pravidelné zprávy EBA, která posuzuje dopad plné implementace požadavků rámce Basel III na banky v EU. Přílohou zprávy je i posouzení dopadu implementace specifických úprav a dalších implementačních prvků na EU obsažených v návrzích Komise.

Konvergence dohledových postupů v EU

ESA mají povinnost identifikovat nejdůležitější strategické dohledové priority EU pro období tří let, které jsou závazné i pro příslušné národní orgány dohledu. V oblasti bankovníctví EBA stanovil jako svou hlavní prioritu monitoring a podporu finanční stability a udržitelnosti v kontextu zvýšených úrokových sazeb. Prioritou rovněž bude zaměření na rozvíjení kapacity dohledu ve vazbě na povinnosti vyplývající jak z nové legislativy o digitální a provozní odolnosti, tak z nového unijního právního rámce pro trhy kryptoaktiv.

V oblasti kapitálového trhu ESMA na základě provedené analýzy rizik rozhodl, že upraví své strategické priority dohledu nad kapitálovým trhem v EU tak, aby se v budoucím období při dohledu kladl větší důraz na posílení řízení kybernetických rizik napříč trhy a subjekty působícími ve finančním sektoru. V centru pozornosti dohledu nad kapitálovým trhem nadále zůstane oblast zveřejňování informací o ESG se zaměřením na problémy spojené s greenwashingem či zlepšení informovanosti investorů včetně informovanosti při poskytování investičního poradenství.

V sektoru dohledu nad pojišťovacím sektorem určil EIOPA jako priority témata finanční stability pojišťoven a ochrany spotřebitele v turbulentním prostředí.

Kromě společných celoevropských priorit jsou součástí snahy ESA o sblížení dohledových postupů národních orgánů dohledu v EU pravidelná srovnávací hodnocení a přijímání společných postupů při výkonu dohledu. EBA v roce 2023 provedl srovnávací hodnocení dohledových postupů při aplikaci pravidel pro zacházení s dlužníky hypotečních úvěrů s nedoplatky. ESMA za účasti ČNB rovněž přistoupil ke dvěma společným dohledovým akcím, které se týkaly marketingové komunikace a reklamy obchodníků s cennými papíry a zveřejňování informací a integrace rizik týkajících se udržitelnosti v sektoru investičních fondů.

Digitální provozní odolnost

V roce 2023 ESA pokračovaly v přípravách na implementaci nařízení o digitální provozní odolnosti finančního sektoru (DORA), které obsahuje detailní pravidla pro řízení IKT rizik a které široce dopadne na poskytovatele finančních služeb v EU. Byla vydána první sada prováděcích předpisů k tomuto nařízení, která se týkala zejména vlastního rámce pro řízení rizik v oblasti IKT, kritérií pro klasifikaci incidentů souvisejících s IKT či upřesnění politik týkajících se služeb poskytovaných třetími stranami v oblasti IKT. Ke konci roku ESA započaly veřejnou konzultaci ke druhému souboru technických norem a obecných pokynů, které upravují mj. hlášení závažných incidentů, aspekty penetračního testování či pokyny ke spolupráci při výkonu dohledu a výměně informací mezi ESA a příslušnými orgány dohledu v EU.

V souvislosti s přípravou na implementaci DORA se ČNB zapojila do činnosti nové skupiny ESA na vysoké úrovni⁴¹, která se v první fázi své činnosti zaměří na přípravné činnosti před zahájením dohledu nad kritickými poskytovateli služeb IKT z řad třetích stran a na přípravu informací a návrhů rozhodnutí členů rad orgánů dohledu ESA v dané oblasti.

Ochrana spotřebitelů a investorů

Během roku 2023 ESA věnovaly velkou pozornost plnění svých mandátů přispívat k posílení ochrany vkladatelů, spotřebitelů a investorů. EBA mimo jiné vydal zprávu obsahující přehled indikátorů rizik pro spotřebitele, které mají sloužit k identifikaci potenciálních příčin újmy spotřebitelů v oblasti hypotečních a spotřebitelských úvěrů a platebních účtů. Zástupci ČNB se rovněž podíleli na přípravě zprávy EBA o trendech v oblasti ochrany spotřebitele, která ve sledovaném období identifikovala jako hlavní faktory negativně ovlivňující spotřebitele předluženost a podvody v oblasti platebního styku.

V roce 2023 ESMA projednal legislativní návrh Komise na úpravu unijního právního rámce pro retailové investice. V souvislosti s růstem digitalizace investičních služeb ESMA zveřejnil diskusní materiál o digitalizaci

⁴¹ High-Level Group on DORA Oversight.

retailových investičních služeb a souvisejících aspektech ochrany investora. ESMA rovněž uveřejnil různá veřejná prohlášení pro retailové klienty, a to zejména varování před riziky vyplývajícími z půjčování cenných papírů a varování před riziky, která vznikají, když investiční podniky nabízejí jak regulované, tak neregulované produkty a služby. ESMA dále vypracoval stanovisko pro Komisi, jehož cílem je vyjasnění ustanovení směrnic UCITS a AIFMD k nepřiměřeným nebo nespravedlivě účtovaným nákladům ze strany fondových správcovských společností.

V uvedené souvislosti člen rady jmenovaný ČNB v principu souhlasil s návrhy Komise na úpravu unijního právního rámce pro retailové investice, uvítal návrh na zvýšení transparentnosti v oblasti spolupráce mezi domovským a hostitelskými orgány dohledu a rovněž podpořil návrhy v oblasti pobídek. K nákladům správy fondů pak zdůrazňoval, že finální úpravy směrnic by neměly dostat národní orgány dohledu do pozice cenového regulátora.

EIOPA se zaměřil na vývoj metodiky výpočtu indikátorů a hodnocení rizikových investičních životních produktů z pohledu jejich nákladovosti. Vytvořené benchmarky budou sloužit národním orgánům dohledu pro identifikaci potenciálně problematických produktů, zatímco tvůrcům produktů pro porovnání s konkurenčními poskytovateli.

Udržitelné finance

Téma udržitelných financí postupovalo v roce 2023 činnostmi všech tří ESA. Za významné lze zejména považovat pokračování diskuse posledních let o tom, jakou roli mají hrát ESG rizika v obezřetnostním rámci aplikovaném na finanční instituce. EBA zveřejnil zprávu, ve které zhodnotil, jak současný obezřetnostní rámec pro bankovní sektor zachycuje rizika environmentální a sociální. Současně doporučil Komisi, aby integraci těchto rizik do příslušného rámce požadavků na kapitál urychlila. Zástupci ČNB prosazovali, aby zpráva zachovala všeobecně přijímaný koncept, podle něhož jsou ESG rizika chápána jako faktory ovlivňující stávající finanční rizika, nikoliv jako další rizika stojící na úrovni hlavních rizik.

EBA rovněž zveřejnil svou odpověď na žádost Komise o poskytnutí doporučení, která by vedla k větší podpoře zájmu o segment tzv. zelených úvěrů a hypoték. EBA zejména doporučil, aby Komise zpřístupnila značení EU pro zelené úvěry (green label) s využitím současných tržních postupů a odvětvových standardů. Zástupci ČNB mj. prosazovali, aby preferovanou variantou případného dalšího postupu v této věci nebyl podnět k přijetí legislativního návrhu, ale nejprve příprava nezávazných pokynů a vodítek založených na analýze datové základny a jejím testování.

ESA rovněž připravily odpovědi na žádost Komise o technickou radu ve věci rizik pro finanční sektor spojených s prezentací informací o udržitelnosti, které jasně a poctivě neodrážejí skutečný profil udržitelnosti finančního podniku, produktu nebo služeb. Zástupci ČNB prosazovali, aby společný rámec pro přístupy k tomuto jevu dostatečně reflektoval přetrvávající vysokou dynamiku regulatorního prostředí a rozdílnou úroveň vyspělosti trhů napříč členskými státy. V neposlední řadě ESA navrhly Komisi přijmout řadu úprav prováděcích pravidel pro vybrané informační povinnosti související s udržitelností. Zde zástupci ČNB usilovali o maximální zjednodušení stávajících pravidel, resp. o minimalizaci dodatečných informačních povinností.

IV.2 SPOLUPRÁCE V RÁMCI KOLEGIÍ ORGÁNŮ DOHLEDU

V roce 2023 působila ČNB v šesti kolegiích orgánů dohledu nad evropskými bankovními skupinami, přičemž v pěti případech plnila roli konsolidujícího orgánu dohledu ECB a v jednom případě ČNB. Hlavní náplní práce kolegií bylo pravidelné vyhodnocení rizikového profilu jednotlivých bank, které jsou součástí příslušných skupin, za účelem stanovení kapitálových a likviditních požadavků v rámci tzv. 2. pilíře, případně též kvalitativních opatření za účelem snížení míry podstupovaných rizik, či zlepšení řídicího a kontrolního systému jednotlivých institucí. Tradiční náplní práce bylo též každoroční vyhodnocení ozdravných plánů jednotlivých bankovních skupin. V rámci kolegií docházelo k průběžné výměně informací o vývoji situace jednotlivých skupin a o dohledových činnostech jednotlivých orgánů dohledu.

ČNB se v roce 2023 zapojila do činnosti jedenácti kolegií orgánů dohledu nad evropskými pojišťovacími skupinami, jejichž činnost se zaměřovala zejména na plnění požadavků směrnice Solventnost II a vývoj

kapitálové pozice v kontextu aktuálního ekonomického vývoje, hodnocení rizik dohlížených pojišťoven a skupinové interní modely. Stále častěji se na program kolegií orgánů dohledu dostávala problematika odborné péče a ochrany spotřebitele.

Podílela se rovněž na spolupráci v oblasti AML/CFT na evropské i mezinárodní úrovni. Jednalo se o činnost v rámci kolegií orgánů dohledu k vybraným mezinárodním finančním skupinám, přičemž ve třech případech ČNB jakožto domovský orgán dohledu tato kolegia organizovala. V rámci EBA se zástupce ČNB zúčastnil hodnocení kvality dohledu nad úvěrovými institucemi v roli hodnotitele. Hodnocení kvality dohledu a preventivních opatření v oblasti AML/CFT se zástupci ČNB zúčastnili i v hodnocení MONEYVAL⁴². V souvislosti s mezinárodní spoluprací v oblasti AML/CFT působila ČNB také v rámci deseti kolegií orgánů dohledu k vybraným mezinárodně působícím poskytovatelům platebních služeb a vydavatelům elektronických peněz.

IV.3 SPOLUPRÁCE V OBLASTI MEZINÁRODNÍCH STANDARDŮ REGULACE A DOHLEDU NAD FINANČNÍM TRHEM

ČNB působí v mezinárodních organizacích pro regulaci a dohled nad finančním trhem, které se věnují tvorbě celosvětových standardů a přispívají k hladké přeshraniční spolupráci, k výměně zkušeností a k zajištění žádoucí míry vzájemné rovnocennosti režimů regulace a dohledu.

Mezinárodní sdružení orgánů dohledu v pojišťovnictví (IAIS)

V uplynulém roce se IAIS soustředilo na komplexní vyhodnocení situace na globálním pojistném trhu s důrazem na klíčová rizika, trendy a na ukazatele solventnosti, ziskovosti a likvidity. Byla rovněž provedena hlubší analýza ke klíčovému tématu úrokových sazeb a úvěrových rizik v náročném makroekonomickém prostředí a dále též k strukturálním změnám v sektoru životního pojištění. ČNB ke zprávě aktivně přispěla svým souhrnným kvalitativním a kvantitativním pohledem na český pojistný sektor. IAIS rovněž zahájilo poslední kolo závěrečných konzultací ke globálnímu pojišťovacímu kapitálovému standardu (ICS) před jeho finálním přijetím, které se po deseti letech jeho vývoje očekává ke konci příštího roku. Rovněž pokračovaly práce na aktualizacích zásad v pojišťovnictví (ICP). Ty se soustředily na zvýšení konzistence a větší srozumitelnost zásad týkajících se okruhu požadavků dohledu na oceňování aktiv a závazků pro účely solventnosti a na regulatorní kapitálové zdroje. V roce 2023 se ČNB zúčastnila srovnávacího hodnocení ve věci řízení rizik pro solventnostní účely (ICP16).

Mezinárodní organizace orgánů dohledu v soukromém penzijním sektoru (IOPS)

Během roku 2023 se IOPS zaměřila zejména na tvorbu manuálu zaměřeného na rizikově orientovaný dohled penzijního sektoru. Dokončeny byly práce na analýze pojednávající o rozvoji a využití inovativních technologií k posílení výkonu dohledu. Byly rovněž vyhodnoceny zkušenosti orgánů dohledu s rizikem likvidity ve vazbě na využívání derivátů a refinančních operací ze strany penzijních fondů. Rovněž probíhala diskuse za účelem vytvoření praktické příručky k implementaci existujících doporučení IOPS k integraci ESG faktorů do investic a řízení rizik penzijních fondů. ČNB se do činnosti IOPS aktivně zapojila poskytnutím vstupů do dotazníkových šetření, které sloužily jako podklady pro přípravu agregovaných analýz a zpráv.

Mezinárodní organizace sdružující komise pro cenné papíry (IOSCO)

ČNB se v roce 2023 aktivně zapojila do činnosti IOSCO, která se v uplynulém roce věnovala především oblasti kryptoaktiv. V návaznosti na rostoucí zájem o ni především ze strany retailových investorů vydala IOSCO sadu doporučení pro orgány dohledu s cílem koordinovat na globální úrovni regulatorní přístup. Kromě toho vydala také doporučení pro oblast decentralizovaných financí. IOSCO se v roce 2023 nadále zabývala tématem udržitelných financí a zejména pak způsobům zamezení greenwashingu. V roce 2023 vydala rovněž upravené principy regulace a dohledu komoditních derivátových trhů. Ve sledovaném období ČNB poskytla součinnost v souvislosti se žádostmi o informace pro účely výkonu dohledu nad přeshraničně působícími subjekty.

⁴² Regionální výbor v rámci Rady Evropy, který posuzuje kvalitu opatření v oblasti AML/CFT.

Část B — Statistická část

*Část B Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem doplňuje část A zejména o statistické informace a údaje, které rozšiřují přehled o výkonu dohledu ČNB v roce 2023. Jako primární zdroj dat pro vybrané údaje o sektorech byla použita data z výkazů, které jsou součástí vykazovací povinnosti ekonomických subjektů, jejichž aktivity jsou předmětem dohledové činnosti ČNB.
Data jsou aktualizována k 30. dubnu 2024.*

I. ÚVĚROVÉ INSTITUCE

Tab. B.1 Vývoj počtu subjektů v sektoru úvěrových institucí

Typ subjektu	Stav k 31. 12. 2021	Stav k 31. 12. 2022	Stav k 31. 12. 2023
Úvěrové instituce celkem	52	50	52
z toho:			
Banky ⁱ⁾	23	21	22
Pobočky zahraničních bank z EU/EHP	20	21	22
Pobočky zahraničních bank z třetích zemí	2	2	2
Družstevní záložny	7	6	6
Registrovaná zastoupení zahraničních bank ⁱⁱ⁾	10	6	7

i) Z toho pět stavebních spořitelen.

ii) Registrace zastoupení zahraniční banky podle § 39 zákona č. 6/1993 Sb., o ČNB, neopravňuje podnikat v sektoru bankovníctví v ČR, ale pouze propagovat služby svých centrál na tomto území.

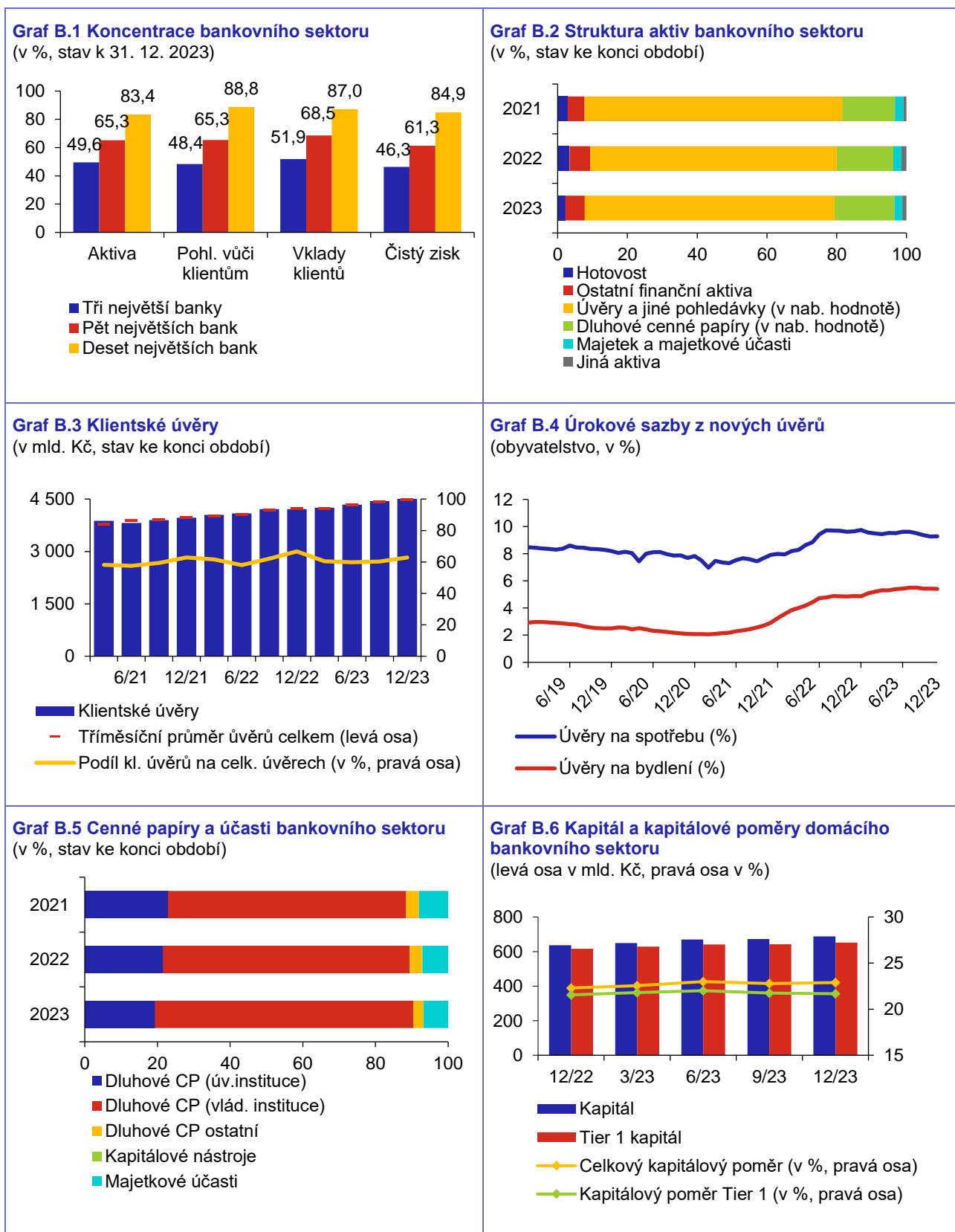
Tab. B.2 Vybrané údaje o bankovním sektoru

	2021	2022	2023
Bilanční suma a její struktura			
Celková aktiva (v mld. Kč)	8 522,7	8 905,7	9 889,3
z toho:			
Klientské úvěry	3 966,7	4 209,2	4 507,0
Cenné papíry a účasti celkem	1 599,2	1 770,5	2 089,0
Závazky celkem	7 820,8	8 200,5	9 116,4
z toho:			
Klientské vklady (v naběhlé hodnotě)	5 661,0	6 029,0	6 927,8
Podíl klientských vkladů na klientských úvěrech (v %)	142,7	143,2	153,7
Vlastní kapitál	701,9	705,1	772,8
Likvidita			
Rychle likvidní aktiva celkem (v mld. Kč)	3 486,1	3 435,8	4 178,8
Rychle likvidní aktiva / aktiva (v %)	40,9	38,6	42,3
Ukazatel krytí likvidity (tzv. LCR; v %)	182,8	194,7	208,3
Kvalita aktiv			
Nevýkonné klientské expozice (v mld. Kč)	97,4	83,0	76,3
Podíl nevýkonných klientských expozic na celkových klientských expozicích (v %)	2,4	1,9	1,7
Míra krytí nevýkonných úvěrových expozic opravními položkami (v %)	50,4	52,0	50,7

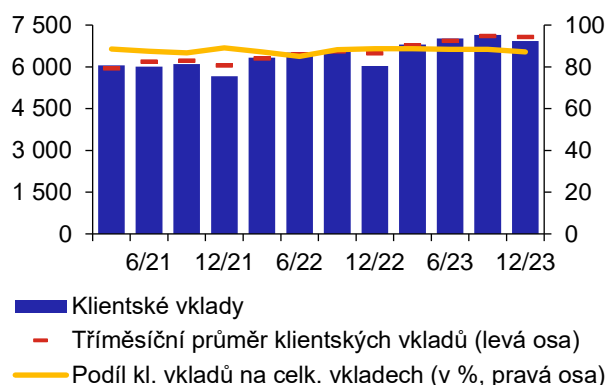
Tab. B.2 Vybrané údaje o bankovním sektoru (pokračování)

	2021	2022	2023
Hospodářské výsledky a ziskovost			
Zisk sektoru po zdanění (v mld. Kč)	70,3	102,2	104,3
Zisk z finanční činnosti (v mld. Kč)	180,3	228,8	233,8
Správní náklady (v mld. Kč)	75,5	79,2	86,0
Poměr nákladů k příjmům (CIR; v %)	48,3	39,9	42,0
Čistá úroková marže (v %)	1,53	1,95	1,81
RoE (v %)	11,33	16,83	16,42
RoA (v %)	0,80	1,09	1,06
Kapitálová vybavenost			
Regulační kapitál celkem (v mld. Kč)	643,0	637,0	687,3
v tom:			
Tier 1	622,9	615,5	651,1
Tier 2	20,2	21,5	36,2
Celkový kapitálový poměr (v %)	23,5	22,3	22,9
Kapitálový poměr Tier 1 (v %)	22,8	21,5	21,7
Pákový poměr (v %)	7,3	7,1	6,6

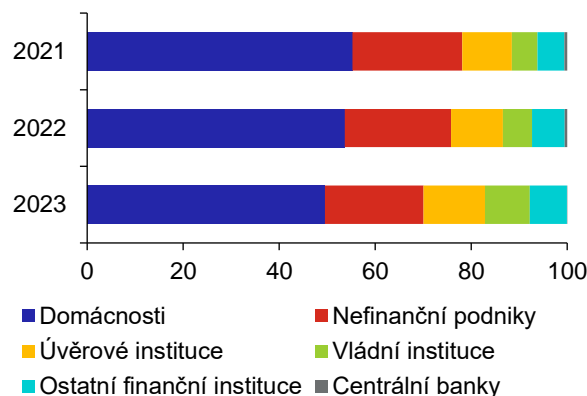
Vybrané údaje o bankovním sektoru – grafy

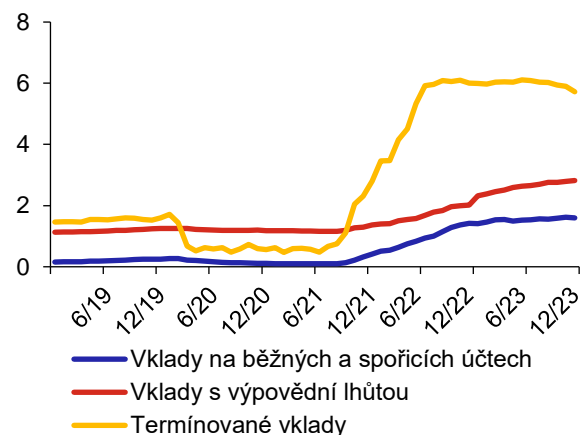
Graf B.7 Klientské vklady
(v mld. Kč, stav ke konci období)

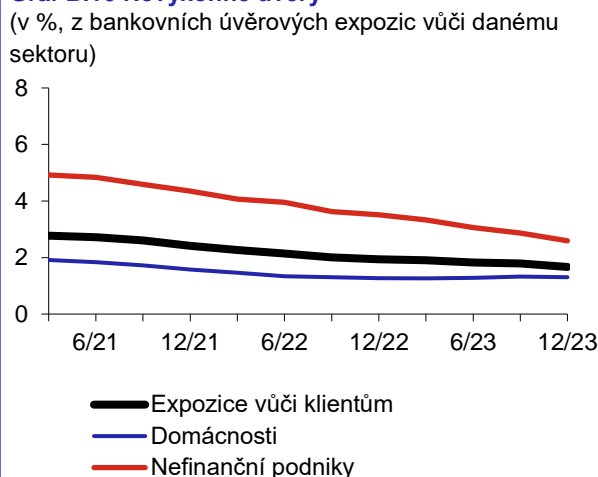
Graf B.8 Vklady dle ekonomických sektorů
(v %, stav ke konci období)

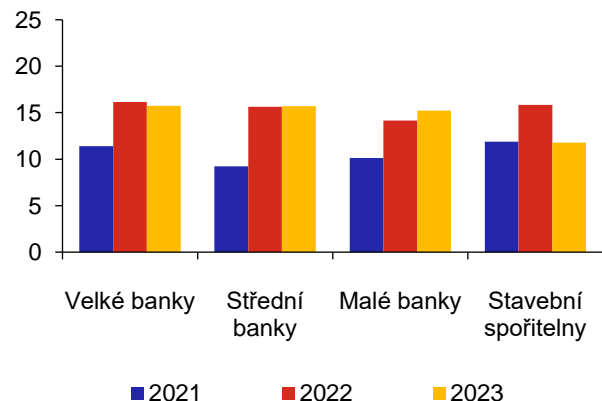
Graf B.9 Úrokové sazby u nových vkladů
(obyvatelstvo, v %)

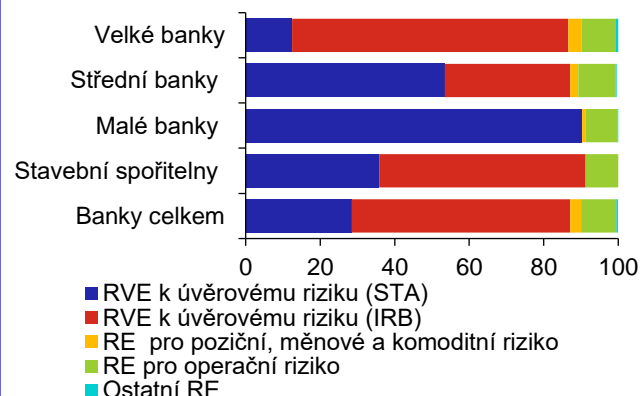
Graf B.10 Nevýkonné úvěry

Graf B.11 Rentabilita Tier 1 (RoE)
(v %, skupiny bank)

Graf B.12 Struktura rizikových expozic
(v %, stav k 31. 12. 2023)

Tab. B.3 Vybrané údaje o sektoru družstevních záložen

	2021	2022	2023
Počet členů družstevních záložen	11 419	11 754	12 152
Celková aktiva (v mil. Kč)	9 087,9	9 444,4	10 028,9
z toho:			
Úvěry a pohledávky	5 826,1	7 092,4	7 873,3
Závazky (v mil. Kč)	7 488,5	7 724,2	8 234,8
z toho:			
Vklady (v naběhlé hodnotě)	7 218,9	7 461,6	7 843,6
Vlastní kapitál (v mil. Kč)	1 599,4	1 720,2	1 794,1
Celkový kapitálový poměr (v %)	24,5	24,8	28,5
Podíl nevykonných úvěrů na celk. poskytnutých úvěrech (v %)	26,1	25,6	27,1
Zisk po zdanění (v mil. Kč)	37,9	78,1	73,8

II. POJIŠŤOVNY

Tab. B.4 Vývoj počtu subjektů v pojistném sektoru

Typ subjektu	Stav k 31. 12. 2021	Stav k 31. 12. 2022	Stav k 31. 12. 2023
Pojišťovny	41	41	41
z toho:			
Tuzemské pojišťovny ⁱ⁾	23	23	23
Pobočky pojišťoven z EU/EHP	18	18	18
Zajišťovny	1	1	1
Akreditované osoby	26	25	26

i) Údaj o počtu pojišťoven zahrnuje také Českou kancelář pojistitelů a Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s.

Tab. B.5 Vybrané údaje o pojistném sektoru ¹⁾

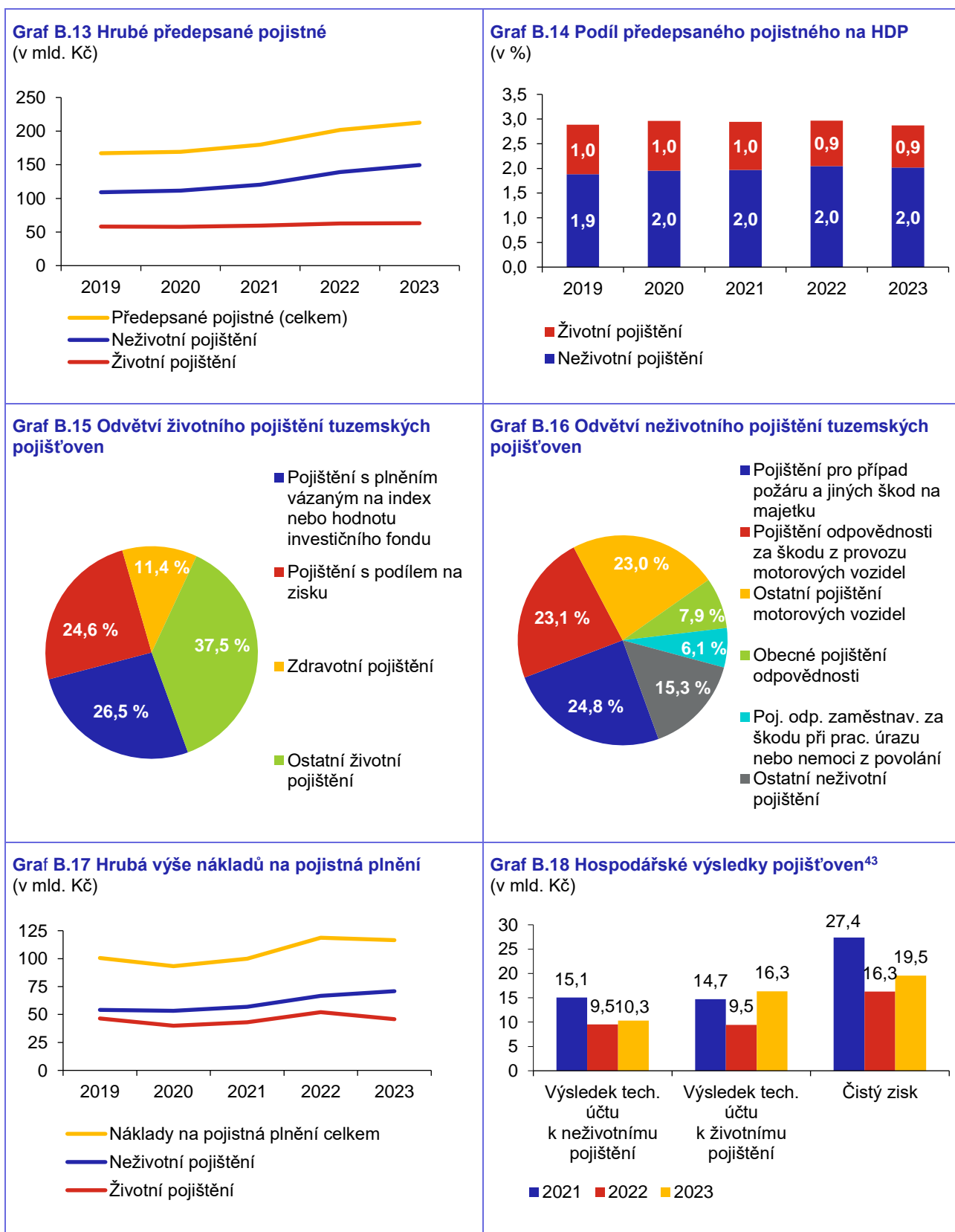
	2021	2022	2023
Bilanční suma a její struktura			
Celková aktiva (v mld. Kč)	506,4	475,3	497,0
Celková aktiva (tuzemské pojišťovny)	449,7	423,0	439,9
z toho:			
Investice	294,0	268,8	278,4
Investice ŽP, je-li nositelem investičního rizika pojistník	86,0	75,3	85,1
Závazky celkem	431,6	404,9	397,9
z toho:			
Technické rezervy	250,0	243,6	244,5
Technické rezervy ŽP, je-li nositelem investičního rizika pojistník	110,7	97,0	94,8
Vlastní kapitál (tuzemské pojišťovny)	74,9	70,4	99,1
Předepsané pojistné			
Hrubé předepsané pojistné (v mld. Kč)	179,8	201,7	212,7
z toho:			
Životní pojištění	59,6	62,6	63,1
z toho: pojistné postoupené zajišťovně	5,1	5,5	6,1
Neživotní pojištění	120,3	139,1	149,6
z toho: pojistné postoupené zajišťovně	32,8	38,7	42,4
Náklady na pojistná plnění			
Hrubá výše nákladů na pojistná plnění (v mld. Kč)	100,0	118,7	116,6
z toho:			
Životní pojištění	43,1	52,1	45,8
Neživotní pojištění	56,9	66,6	70,9

i) V údajích nejsou zahrnuty Česká kancelář pojistitelů, Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s., a VIG RE zajišťovna, a.s.

Tab. B.5 Vybrané údaje o pojistném sektoru (pokračování)

	2021	2022	2023
Hospodářské výsledky a ziskovost			
Zisk po zdanění (v mld. Kč)	27,4	16,3	19,5
RoE (%)	36,9	23,4	19,7
RoA (%)	5,9	3,7	4,2
Čistý zisk k zasluženému pojistnému (v %)	20,8	11,2	12,6
Kapitálová přiměřenost			
Medián poměrů použitelného kapitálu k SCR (v %)	196,3	196,8	191,5
Medián poměrů použitelného kapitálu k MCR (v %)	318,7	328,6	459,5

Vybrané údaje o pojistném sektoru – grafy

⁴³ Od 1. 1. 2023 došlo ke změně účetní metodiky u dvou tuzemských pojišťoven, jež má vliv na porovnatelnost meziročních údajů.

III. PENZIJNÍ SPOLEČNOSTI A FONDY

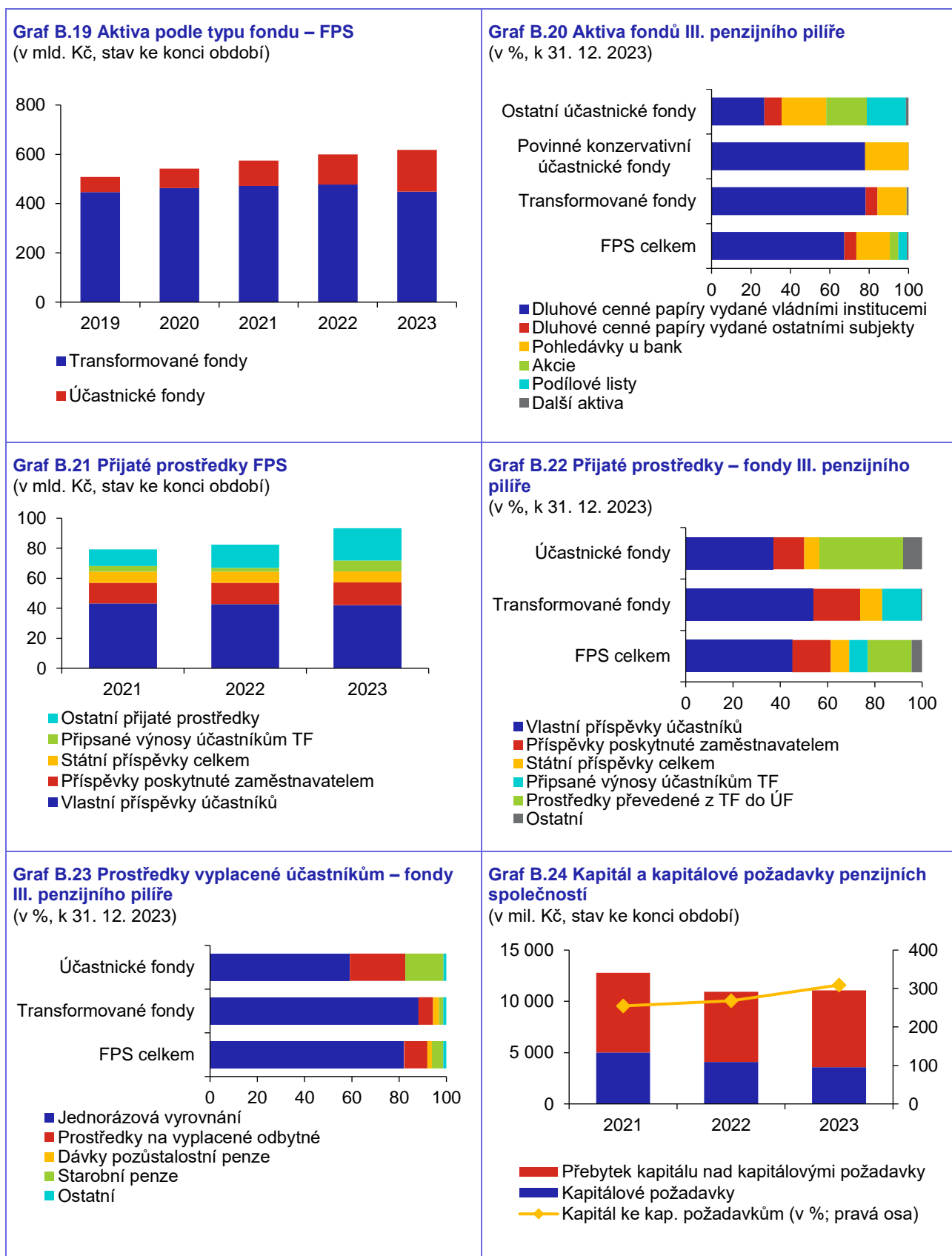
Tab. B.6 Vývoj počtu subjektů v sektoru penzijních společností

Typ subjektu	Stav k 31. 12. 2021	Stav k 31. 12. 2022	Stav k 31. 12. 2023
Penzijní společnosti	9	9	9
Transformované fondy	8	8	8
Účastnické fondy	34	36	36
Akreditované osoby	12	12	12

Tab. B.7 Vybrané údaje o sektoru penzijních společností

	2021	2022	2023
Počet účastníků III. pilíře (v tis.)	4 429,9	4 392,9	4 227,6
z toho:			
Počet účastníků doplňkového spoření	1 467,1	1 639,7	1 807,5
Počet účastníků penzijního připojištění	2 962,8	2 753,2	2 420,1
Aktiva fondů III. pilíře (v mld. Kč)	574,7	599,9	618,1
Prostředky přijaté (v mld. Kč)	79,3	82,3	93,4
Kapitál ke kapitálovým požadavkům	2,5	2,7	3,1
Čistý zisk (v mld. Kč)	2,0	2,1	3,1

Vybrané údaje o sektoru penzijních společností – grafy

IV. OBCHODNÍCI S CENNÝMI PAPIŘY

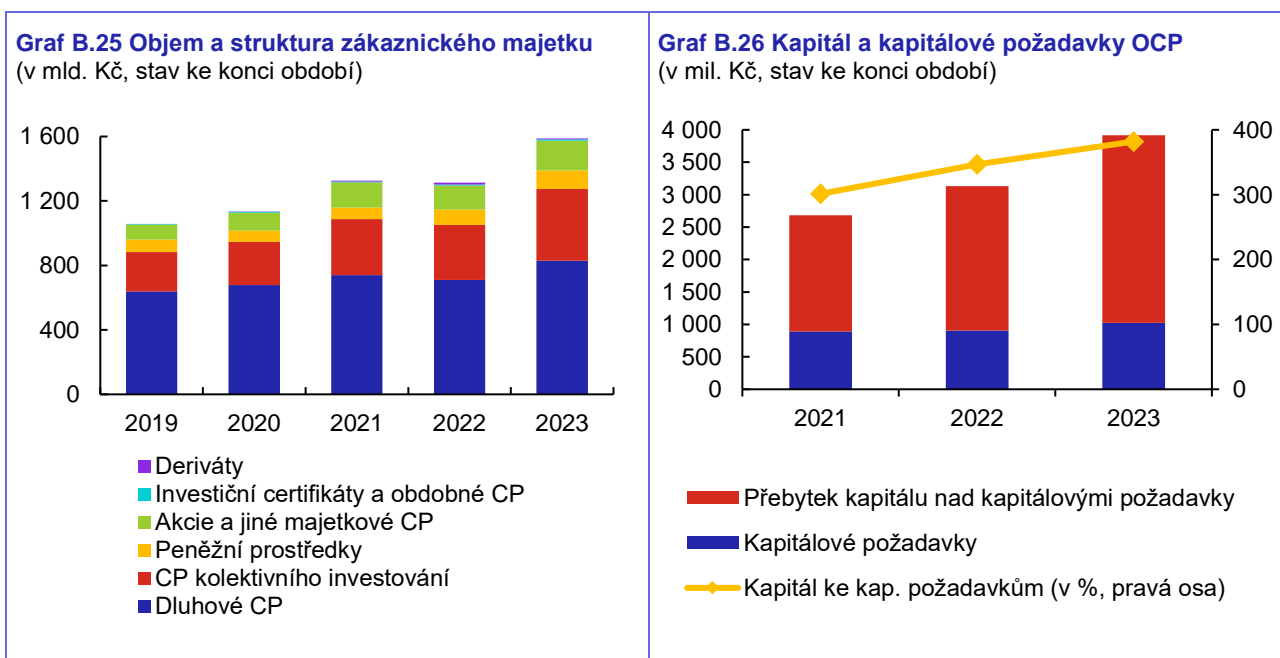
Tab. B.8 Vývoj počtu subjektů v sektoru obchodníků s cennými papíry

Typ subjektu	Stav k 31. 12. 2021	Stav k 31. 12. 2022	Stav k 31. 12. 2023
Obchodníci s cennými papíry	41	38	42
z toho:			
Bankovní	16	14	14
Nebankovní	25	24	28
Pobočky obchodníků s cennými papíry	35	32	36
z toho:			
Bankovní	15	14	14
Nebankovní	20	18	22
Akreditované osoby	17	17	17

Tab. B.9 Vybrané údaje sektoru nebankovních obchodníků s cennými papíry

	2021	2022	2023
Objem zákaznického majetku (v mld. Kč)	1 327,0	1 315,9	1 589,2
Celkový kapitálový poměr (OCP nebankovní, v %)	301,3	346,7	381,9
Zisk po zdanění (OCP nebankovní, v mil. Kč)	1 122,7	1 179,7	1 532,1
RoE (v %)	27,7	25,7	27,5

Vybrané údaje o nebankovních obchodnících s cennými papíry – grafy

V. INVESTIČNÍ SPOLEČNOSTI A FONDY

Tab. B.10 Vývoj počtu subjektů kapitálového trhu

Typ subjektu	Stav k 31. 12. 2021	Stav k 31. 12. 2022	Stav k 31. 12. 2023
Investiční společnosti	41	44	44
Hlavní administrátoři	1	1	1
Pobočky zahraničních investičních společností	3	3	3
Investiční fondy s právní osobností	213	249	280
z toho:			
Samosprávné fondy	30	27	28
Podfondy investičních fondů	174	211	238
Podílové fondy	253	284	312
Depozitáři	9	9	9
Osoby provádějící správu majetku srovnatelnou s obhospodařováním dle § 15 ZISIF ⁴⁴	342	381	425

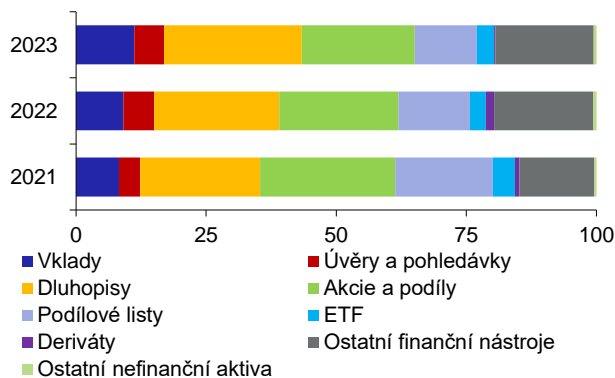
Tab. B.11 Vybrané údaje o investičním sektoru

	2021	2022	2023
Spravovaná aktiva FKI (v mld. Kč)	489,0	564,5	724,0
z toho:			
Dluhopisové fondy	111,2	191,2	314,0
Smíšené fondy	194,4	179,5	187,4
Akciové fondy	110,0	104,7	124,0
Fondy peněžního trhu	0,0	0,0	0,0
Nemovitostní fondy	72,0	86,9	94,6
Ostatní fondy	1,4	2,3	2,8
Spravovaná aktiva FKVI (v mld. Kč)	353,4	454,8	606,8
Kapitál ke kapitálovým požadavkům investičních společností	3,6	3,3	2,9
Čistý zisk investičních společností (v mld. Kč)	1,6	1,9	2,1
Čisté prodeje/odkupy podílových listů (v mld. Kč)	53,1	95,0	101,4

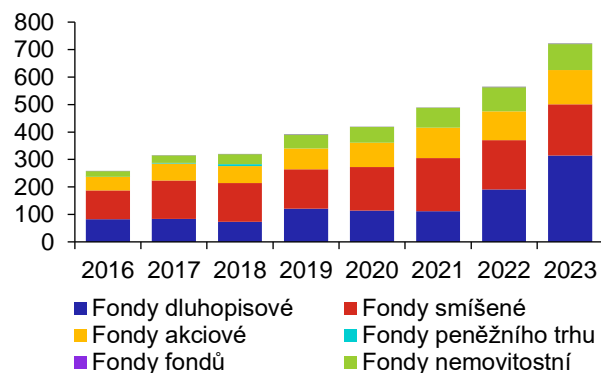
⁴⁴ Správce podle § 15 ZISIF je registrovaný subjekt bez licence ČNB, který nepodléhá dohledu ČNB.

Vybrané údaje o investičních společnostech a fondech – grafy

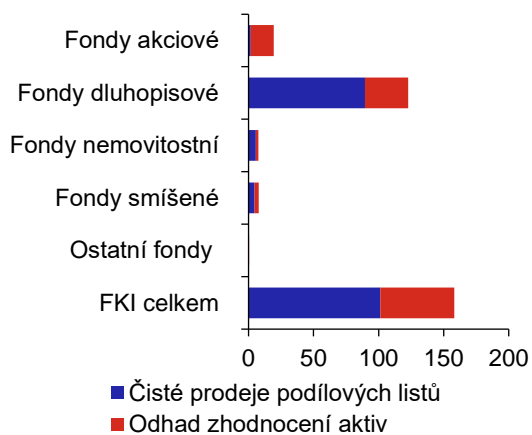
Graf B.27 Aktiva tuzemských investičních fondů
(v mld. Kč, stav ke konci období)

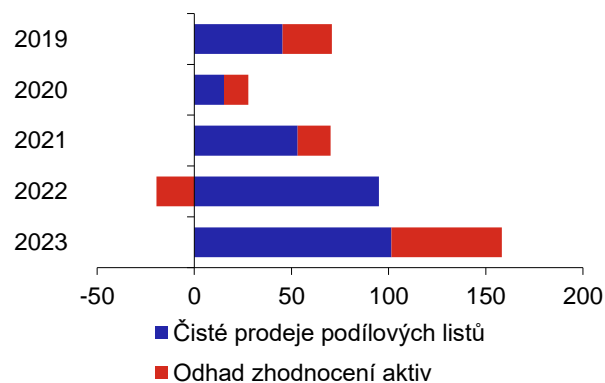
Graf B.28 Aktiva podle typu fondu – FKl
(v mld. Kč, stav ke konci období)

Graf B.29 Dekompozice změny aktiv podle typu fondu
(v mld. Kč, k 31. 12. 2023)

Graf B.30 Dekompozice meziroční změny aktiv – FKl
(v mld. Kč, stav ke konci období)

VI. POČTY OSTATNÍCH SUBJEKTŮ FINANČNÍHO TRHU

Tab. B.12 Vývoj počtu subjektů v sektoru platebních institucí a vydavatelů elektronických peněz

Typ subjektu	Stav k 31. 12. 2021	Stav k 31. 12. 2022	Stav k 31. 12. 2023
Platební instituce	21	22	23
Pobočky platebních institucí	12	11	13
Instituce elektronických peněz	2	3	3
Pobočky institucí elektronických peněz	4	4	3
Správci informací o platebním účtu	3	3	3
Poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu	73	60	50
Vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu	16	13	11
Poskytovatelé dynamické směny měn	0	0	1

Tab. B.13 Vývoj počtu subjektů v sektoru distributorů finančních produktů

	Stav k 31. 12. 2021	Stav k 31. 12. 2022	Stav k 31. 12. 2023
Distributoři investičních služeb			
Investiční zprostředkovatelé	153	138	111
Vázaní zástupci (kapitálový trh)	14 482	15 433	16 517
Distributoři doplňkového penzijního spoření			
Samostatní zprostředkovatelé	102	103	102
Vázaní zástupci (doplňkové penzijní spoření)	14 143	15 438	16 722
Distributoři pojištění a zajištění			
Samostatní zprostředkovatelé	829	822	822
Vázaní zástupci (pojištění a zajištění)	28 473	30 048	32 258
Doplňkoví pojišťovací zprostředkovatelé	1 575	1 578	1 590
Distributoři spotřebitelských úvěrů			
Samostatní zprostředkovatelé spotřebitelského úvěru	307	293	273
Vázaní zástupci (spotřebitelský úvěr)	19 475	19 784	20 032
Zprostředkovatelé vázaného spotřebitelského úvěru	1 047	1 064	1 062
Distributoři panevropského penzijního produktu	0	0	0

Tab. B.14 Vývoj počtu subjektů v sektoru poskytovatelů spotřebitelského úvěru

	Stav k 31. 12. 2021	Stav k 31. 12. 2022	Stav k 31. 12. 2023
Nebankovní poskytovatelé spotřebitelského úvěru	83	81	76
Akreditované osoby	23	19	19

Tab. B.15 Vývoj počtu subjektů v sektoru směnárů

	Stav k 31. 12. 2021	Stav k 31. 12. 2022	Stav k 31. 12. 2023
Směnárny	859	855	841

Tab. B.16 Vývoj počtu subjektů v sektoru zpracovatelů tuzemských bankovek a mincí

Typ subjektu	Stav k 31. 12. 2021	Stav k 31. 12. 2022	Stav k 31. 12. 2023
Zpracovatelé tuzemských bankovek a mincí	5	5	6

Tab. B.17 Vývoj počtu subjektů v sektoru poskytovatelů služeb skupinového financování

Typ subjektu	Stav k 31. 12. 2021	Stav k 31. 12. 2022	Stav k 31. 12. 2023
Poskytovatelé služeb skupinového financování	0	0	3

Tab. B.18 Počet poskytovatelů finančních služeb a fondů notifikovaných do ČR v rámci volného pohybu služeb k 31. 12. 2023

	2021	2022	2023
Notifikované úvěrové instituce	417	460	456
Notifikované pojišťovny	826	839	866
Notifikované zahraniční instituce zaměstnaneckého penzijního připojištění	0	0	0
Notifikovaní poskytovatelé investičních služeb	580	592	612
Notifikovaní centrální depozitáři cenných papírů	5	5	5
Notifikované fondy UCITS	1 453	1 464	1 527
Notifikované fondy AIF ⁱ⁾ s výjimkou EuVECA ⁱⁱ⁾ a EuSEF ⁱⁱⁱ⁾	345	491	632
Notifikované fondy EuVECA	92	132	168
Notifikované fondy EuSEF	1	1	1
Notifikované UCITS investiční společnosti	51	52	52
Notifikovaní správci alternativních investičních fondů	44	47	55
Notifikované instituce elektronických peněz	167	197	214
Notifikované platební instituce	263	277	293
Notifikovaní správci informací o platebním účtu	5	8	8
Notifikovaní pojišťováci zprostředkovatelé	5 495	5 491	5 613
Notifikovaní zprostředkovatelé spotřebitelského úvěru na bydlení	10	11	10
Notifikované PEPP ^{iv)}	0	1	1
Notifikovaní poskytovatelé služeb skupinového financování	0	0	17

i) AIF (Alternativní investiční fond), zkratka pro speciální fondy a fondy kvalifikovaných investorů.

ii) EuVECA (European Venture Capital Fund), zkratka pro evropský fond rizikového kapitálu.

iii) EuSEF (European Social Entrepreneurship Fund), zkratka pro evropský fond sociálního podnikání.

iv) PEPP (Pan-European Pension Personal Product), zkratka pro panevropský osobní penzijní produkt.

VII. EMISE CENNÝCH PAPIRŮ A REGULOVANÉ TRHY

Tab. B.19 Vývoj počtu emitentů a subjektů tržní infrastruktury

Typ subjektu	Stav k 31. 12. 2021	Stav k 31. 12. 2022	Stav k 31. 12. 2023
Emitenti cenných papírů přijatých na evropském regulovaném trhu ⁱ⁾	110	106	108
Tržní infrastruktura ⁱⁱ⁾	10	10	10

ⁱ⁾ Zahnuje všechny emitenty (domácí i zahraniční), jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu v ČR, emitenty se sídlem v ČR, jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu v jiném členském státě EU, a také emitenty se sídlem mimo ČR, jejichž cenné papíry byly přijaty k obchodování na regulovaném trhu v ČR.

ⁱⁱ⁾ Role subjektů v postavení organizátora regulovaného trhu, provozovatele mnohostranného obchodního systému, provozovatele organizovaného obchodního systému, provozovatele vypořádacího systému s neodvolatelností vypořádání, centrálního deponitáře a administrátora referenčních hodnot.

Tab. B.20 Vybrané údaje o trhu s cennými papíry

	2021	2022	2023
Počet emisí akcií (BCPP)	55	59	61
Celkový objem obchodů s akciemi (BCPP, mld. Kč)	140,5	166,2	123,5
Tržní kapitalizace akcií (BCPP, mld. Kč)	15 659,2	16 585,2	17 390,5
Celkový objem obchodů s akciemi (RM-Systém, mld. Kč)	4,8	6,0	4,2

Tab. B.21 Přehled emitentů cenných papírů přijatých k obchodování na regulovaném trhu v ČR

	2021	2022	2023
Emitenti CP přijatých k obchodování na reg. trhu v ČR	110	106	108
z toho:			
Emitenti, jejichž domovským členským státem je ČR	103	99	100
z toho:			
Emitenti se sídlem v ČR	97	93	98
Emitenti se sídlem v jiném státě EU	5	5	2
Emitenti se sídlem mimo EU	1	1	0
Emitenti požívající výjimky dle § 119c zákona o podnikání na kapitálovém trhu	25	22	17
Emitenti plně podléhající dohledu ČNB	78	76	83
z toho:			
Emitenti se sídlem v ČR	73	72	81
Emitenti se sídlem v jiném státě EU	4	3	2
Emitenti se sídlem mimo EU	1	1	0
Emitenti akcií	44	43	47

VIII. SOUHRNNÉ INFORMACE O DOHLEDU

Tab. B.22 Počty zahájených kontrol v sektorovém členění

	2021	2022	2023
Banky ⁱ⁾	28	37	31
Družstevní záložny	1	1	1
Pojišťovny	10	11	9
Penzijní společnosti a fondy	1	1	10
Obchodníci s cennými papíry – nebankovní	2	2	1
Pobočky zahraničních OCP	2	3	2
Investiční společnosti a fondy	3	4	3
Směnárný	6	6	5
Poskytovatelé platebních služeb	6	4	3
Vydavatelé elektronických peněz	1	0	0
Poskytovatelé spotřebitelského úvěru	11	8	7
Akreditované osoby	7	2	2
Distributoři finančních produktů	25	30	26
Zpracovatelé tuzemských bankovek a mincí	1	1	1

i) Včetně kontrol zahájených dle zákona o oběhu bankovek a mincí.

Tab. B.23 Přehled evidovaných přestupků

	2021	2022	2023
Počet přijatých podnětů	164	208	196
Počet zahájených řízení	97	141	103
Počet odložených případů	67	67	93
Počet zastavených řízení	16	13	8
Počet pravomocných rozhodnutí	124	133	116
Celková výše uložených pokut	44 900 000 Kč	66 680 000 Kč	78 658 000 Kč
Počet rozhodnutí, kterými bylo upuštěno od uložení trestu	0	0	0
Počet podaných rozkladů ⁴⁵	25	27	31

⁴⁵ 31 rozkladů bylo proti rozhodnutí ve věci. Ve 21 případech bylo již rozhodnuto – ve 13 případech byl rozklad zamítnut a rozhodnutí

1. stupně potvrzeno, ve třech případech byl částečně upraven výrok a v ostatních částech bylo rozhodnutí 1. stupně potvrzeno, ve dvou případech bylo rozhodnutí 1. stupně zrušeno a věc se vrátila k novému projednání, v dalších dvou případech bylo rozhodnutí 1. stupně zrušeno a řízení byla zastavena a v jednom případě byl rozklad zamítnut jako opožděný.

Tab. B.24 Vedení sankčních správních řízení

Právní úprava	Počet sankčních správních řízení přecházejících z roku 2022	Počet sankčních správních řízení zahájených v roce 2023	Počet sankčních správních řízení ukončených v roce 2023	Celková výše uložených pokut (v tis. Kč)
Zákon o bankách a zákon o spořitelních a úvěrních družstvech	3	8	7	9 700
Zákon o pojišťovnictví a zákon o distribuci pojištění a zajištění	3	19	15	2 078
Zákon o podnikání na kapitálovém trhu	5	29	30	11 800
Zákon o investičních společnostech a investičních fondech	9	20	23	2 210
Směnárenský zákon	0	1	1	50
Zákon o ochraně spotřebitele	1	1	1	1 000
Zákon o platebním styku	13	10	18	6 550
Zákon o oběhu bankovek a mincí	0	3	3	220
Zákon o spotřebitelském úvěru	15	11	17	27 790
Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu	4	12	12	16 850
Zákon o České národní bance	3	6	9	410
Dohled nad finančním trhem celkem	56	120	136	78 658

Tab. B.25 Subjekty finančního trhu v likvidaci⁴⁶

Typ subjektu	Stav k 31. 12. 2021	Stav k 31. 12. 2022	Stav k 31. 12. 2023
Banky	3	2	2
Družstevní záložny	5	4	3
Pojišťovny a zajišťovny	0	0	0
Investiční společnosti	3	3	3
Investiční fondy	7	8	9
Podílové fondy	8	6	4
Penzijní společnosti	0	0	0
Obchodníci s CP	0	0	1
Celkem	26	23	22

Tab. B.26 Žádosti o informace

Druh žádosti	2020	2021	2022	2023
Žádosti od zahraničních regulátorů	47	48	64	49
Žádosti dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím	49	86	85	86

⁴⁶ V důsledku ukončení likvidace ČNB přestala dohlížet dvě družstevní záložny (Družstevní záložna Kredit, v likvidaci a Úvěrní družstvo PDW, Praha v likvidaci), jednoho obchodníka s cennými papíry (MTX Capital Services a.s. v likvidaci) a čtyři podílové fondy v likvidaci. V roce 2023 do likvidace vstoupila jedna družstevní záložna (Úvěrní družstvo PDW, Praha v likvidaci, která se do likvidace vrátila po ukončení konkursu a byla vzápětí vymazána z obchodního rejstříku), jeden investiční fond (Arca Capital CEE, uzavřený investiční fond, a.s. v likvidaci), jeden obchodník s cennými papíry (MTX Capital Services a.s. v likvidaci, který likvidaci i ukončil) a tři podílové fondy.

Tab. B.27 Přehled podání veřejnosti

	2021	2022	2023
Úvěrové instituce	858	1759	984
Pojišťovnictví	452	481	510
Penzijní společnosti a fondy	27	57	38
Nebankovní obchodníci s CP	76	101	96
Investiční společnosti a fondy ¹⁾	45	31	64
Směnářská činnost	14	36	30
Poskytovatelé platebních služeb a vydavatelé elektronických peněz	21	46	42
Nebankovní poskytovatelé spotřebitelského úvěru	142	117	168
Distributoři finančních produktů	229	185	201
z toho zprostředkování:			
Pojistných produktů	146	91	96
Investičních produktů	41	60	51
Spotřebitelských úvěrů	38	31	51
Akreditované osoby ⁴⁷	4	3	3

i) Včetně obdobných zahraničních subjektů.

Tab. B.28 Centrální registr úvěrů

	Stav k 31. 12. 2020	Stav k 31. 12. 2021	Stav k 31. 12. 2022	Stav k 31. 12. 2023
Počet evidovaných dlužníků	642 759	642 266	641 719	637 620
z toho:				
fyzických osob podnikatelů	317 719	312 747	309 243	304 258
právnických osob	325 040	329 519	332 476	333 362
Celkový objem zůstatků úvěrů (v mld. Kč)	1 897	1 957	1 974	2 148
Počet uživatelů aplikace CRÚ	2 233	2 344	2 285	2 168
Ad hoc dotazy na úvěrové zatížení (v tis. ks / rok)	364	337	561	571
Počet dotazů na úvěrové zatížení klienta v měsíčních sestavách (v tis. ks / rok)	3 416	3 315	3 328	3 322
Počet pořízených výpisů pro klienty (v ks/rok)	442	456	326	394

⁴⁷ Za oblast distributorů finančních produktů jsou vykazována i podání veřejnosti poukazující na činnost akreditovaných osob.

IX. REGULATORNÍ AKTIVITY ČNB V ROCE 2023

Vyhlášky ČNB

- Vyhláška č. [54/2023](#) Sb., kterou se mění vyhláška č. 424/2017 Sb., o informačních povinnostech některých osob podnikajících na kapitálovém trhu, ve znění vyhlášky č. 327/2019 Sb.
- Vyhláška č. [55/2023](#) Sb., kterou se mění vyhláška č. 346/2013 Sb., o předkládání výkazů bankami a pobočkami zahraničních bank České národní bance, ve znění pozdějších předpisů, a vyhláška č. 426/2013 Sb., o předkládání výkazů spořitelny a úvěrními družstvy České národní bance, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. [56/2023](#) Sb. kterou se mění vyhláška č. 355/2020 Sb., o žádostech a některých informacích podle zákona o bankách a zákona o spořitelních a úvěrních družstvech

Vybraná úřední sdělení a další sdělení

- Úřední sdělení České národní banky ze dne [20. ledna 2023](#) o zrušení úředního sdělení České národní banky k výkonu činnosti bank – uveřejňování informací o expozicích, které jsou předmětem opatření uplatňovaných v souvislosti s krizí vyvolanou pandemií COVID-19 (č. 1/2023 Věst. ČNB)
- Úřední sdělení České národní banky ze dne [13. března 2023](#) ke způsobu výpočtu rizikových vah pro účely stanovení příspěvků do Fondu pojištění vkladů (č. 5/2023 Věst. ČNB)
- Úřední sdělení České národní banky ze dne [19. prosince 2023](#) k požadavkům na řízení rizik malým a nepropojeným obchodníkem s cennými papíry (č. 16/2023 Věst. ČNB)
- Sdělení ČNB o obecných pokynech EBA podle čl. 84 odst. 6 CRD k úrokovému riziku investičního portfolia institucí, ze dne [1. března 2023](#)

Vybraná výkladová stanoviska

- Stanovisko k institutu bankovního tajemství ze dne [1. února 2023](#)
- Stanovisko ke způsobu průběžného prokazování důvěryhodnosti (zejména bezúhonnosti) pracovníků poskytovatelů investičních služeb s důrazem na vnitřní kontrolu ze dne [7. března 2023](#)
- Stanovisko k přístupu k platebním účtům u úvěrových institucí pro účely poskytování platebních služeb ze dne [16. března 2023](#)
- Stanovisko k uplatnění limitu pro ukládání peněžních prostředků zákazníka svěřených obchodníkovi s cennými papíry u propojených osob ze dne [27. března 2023](#)
- Stanovisko k přípustnosti nepeněžitých vkladů či investic do fondu kvalifikovaných investorů ze dne [27. března 2023](#)
- Stanovisko k možnosti investičních fondů investovat do kryptoaktiv ze dne [15. května 2023](#)
- Stanovisko k popisu finančních a personálních vztahů v žádostech podle ZISIF ze dne [19. května 2023](#)
- Stanovisko k povinnosti instituce elektronických peněz získat oprávnění k poskytování platební služby předávání platebního příkazu a zpracování platebních transakcí pro akceptaci platebních karet ze dne [31. května 2023](#)
- Stanovisko k dohodám umožňujícím výměnu informací jako jedna z podmínek nabízení investičních služeb zahraničním obchodníkem s cennými papíry z jiného než členského státu EU bez pobočky ze dne [31. května 2023](#)
- Stanovisko k povinnosti získat povolení k platební službě vydávání a správa platebních prostředků ze dne [16. června 2023](#)
- Stanovisko k ukončení investice do úvěru před jeho splatností podle nařízení o crowdfundingu ze dne [13. července 2023](#)
- Stanovisko k používání zkratky ETF v označení investičního fondu ze dne [25. července 2023](#)
- Stanovisko k obchodním slevám poskytovaným zákazníkovi při distribuci pojištění ze dne [27. července 2023](#)
- Stanovisko ke správě pohledávek ze smlouvy o spotřebitelském úvěru osobou, které zaniklo oprávnění k poskytování spotřebitelského úvěru ze dne [28. července 2023](#)
- Stanovisko k povinnosti mzdových účetních získat povolení k poskytování platebních služeb podle zákona o platebním styku ze dne [10. srpna 2023](#)
- Stanovisko k otázce, zda lze zvýšit odloženou variabilní odměnu o inflaci v případě osoby s rizikovým vlivem v úvěrové instituci, na niž se vztahuje povinnost odkladu části variabilní odměny ze dne [30. srpna 2023](#)
- Stanovisko k dotačnímu poradenství a administraci dotací ze strany bank v souvislosti se stavebním spořením ze dne [8. září 2023](#)

- Stanovisko ke sčítání emisí pro účely veřejné nabídky u více emitentů z jednoho podnikatelského seskupení ze dne [11. září 2023](#)
- Stanovisko k simulovanému obchodování na demo účtu ze dne [28. září 2023](#)
- Stanovisko k některým otázkám ohledně prokazování odborných znalostí a dovedností pro distribuci pojištění ze dne [6. října 2023](#)
- Stanovisko k otázce, jaké povolení vyžaduje provozování internetové platformy pro nabízení emisí dluhopisů, ze dne [10. října 2023](#)
- Stanovisko k obchodovatelnosti jako základnímu definičnímu znaku investičních cenných papírů ze dne [10. října 2023](#)
- Stanovisko k vybraným otázkám nařízení vlády o investování investičních fondů a o technikách k jejich obhospodařování ze dne [13. října 2023](#)
- Stanovisko k možnosti souběhu činnosti pověřeného zástupce dle zákona o platebním styku a nebankovního poskytovatele podnikatelského úvěru ze dne [20. října 2023](#)
- Stanovisko k otázce, zda banky mohou obchodovat se zlatými mincemi či zlatými medailkami, ze dne [20. října 2023](#)
- Stanovisko k možnosti zohlednění majetku/aktiv v rámci posouzení úvěruschopnosti spotřebitele podle zákona o spotřebitelském úvěru ze dne [22. listopadu 2023](#)
- Stanovisko k možnosti poskytovatele platebních služeb přenechat čísla jím vedených účtů, případně IBAN těchto účtů, jinému poskytovateli ze dne [22. listopadu 2023](#)
- Stanovisko k povaze některých závazků zahrnujících uvolnění kapitálu prodejem nemovitosti spotřebitele s právem spotřebitele následně nemovitost užívat a za určitých podmínek nabýt zpět do vlastnictví ze dne [30. listopadu 2023](#)
- Stanovisko k plnění vybraných povinností podle § 306 ZISIF při veřejném nabízení investic do zahraničního UCITS fondu v České republice ze dne [13. prosince 2023](#)
- Stanovisko k možnosti provést opravné zúčtování dle § 20c zákona o bankách na loro účtech ze dne [14. prosince 2023](#)
- Stanovisko k možnosti zřídit tzv. virtuální pobočku zahraničního obchodníka s cennými papíry ze dne [21. prosince 2023](#)
- Stanovisko k možnosti aplikace výjimek pro omezené sítě podle zákona o platebním styku na stravenkové nebo benefiční karty umožňující dobíjení z vlastních peněžních prostředků držitele ze dne [21. prosince 2023](#)
- Stanovisko k předkládání seznamu zasvěcených osob ČNB ze dne [21. prosince 2023](#)

Dohledové benchmarky a sdělení

- Dohledové sdělení č. [1/2023](#) k vyžadování a vyhodnocování informací při poskytování investičních služeb obcím a krajům ze dne 21. února 2023
- Dohledový benchmark č. [2/2023](#) k provádění kontroly klienta prostřednictvím systému k monitoringu transakcí ze dne 3. července 2023
- Dohledové sdělení č. [2/2023](#) k poskytování cizoměnových úvěrů úvěrovými institucemi a řízení rizika likvidity a financování v cizích měnách ze dne 18. prosince 2023

Seznam tabulek

Tab. A.1 Počet odborných zkoušek vykonaných v roce 2023 a jejich úspěšnost	40
Tab. A.2 Zánik subjektů působících na finančním trhu z důvodu nezaplacení správního poplatku za prodloužení oprávnění	40
Tab. B.1 Vývoj počtu subjektů v sektoru úvěrových institucí	48
Tab. B.2 Vybrané údaje o bankovním sektoru	48
Tab. B.2 Vybrané údaje o bankovním sektoru (pokračování)	49
Tab. B.3 Vybrané údaje o sektoru družstevních záložen	52
Tab. B.4 Vývoj počtu subjektů v pojistném sektoru	53
Tab. B.5 Vybrané údaje o pojistném sektoru	53
Tab. B.5 Vybrané údaje o pojistném sektoru (pokračování)	54
Tab. B.6 Vývoj počtu subjektů v sektoru penzijních společností	56
Tab. B.7 Vybrané údaje o sektoru penzijních společností	56
Tab. B.8 Vývoj počtu subjektů v sektoru obchodníků s cennými papíry	58
Tab. B.9 Vybrané údaje sektoru nebankovních obchodníků s cennými papíry	58
Tab. B.10 Vývoj počtu subjektů kapitálového trhu	59
Tab. B.11 Vybrané údaje o investičním sektoru	59
Tab. B.12 Vývoj počtu subjektů v sektoru platebních institucí a vydavatelů elektronických peněz	61
Tab. B.13 Vývoj počtu subjektů v sektoru distributorů finančních produktů	61
Tab. B.14 Vývoj počtu subjektů v sektoru poskytovatelů spotřebitelského úvěru	61
Tab. B.15 Vývoj počtu subjektů v sektoru směnárén	61
Tab. B.16 Vývoj počtu subjektů v sektoru zpracovatelů tuzemských bankovek a mincí	62
Tab. B.17 Vývoj počtu subjektů v sektoru poskytovatelů služeb skupinového financování	62
Tab. B.18 Počet poskytovatelů finančních služeb a fondů notifikovaných do ČR v rámci volného pohybu služeb k 31. 12. 2023	62
Tab. B.19 Vývoj počtu emitentů a subjektů tržní infrastruktury	63
Tab. B.20 Vybrané údaje o trhu s cennými papíry	63
Tab. B.21 Přehled emitentů cenných papírů přijatých k obchodování na regulovaném trhu v ČR	63
Tab. B.22 Počty zahájených kontrol v sektorovém členění	64
Tab. B.23 Přehled evidovaných přestupků	64
Tab. B.24 Vedení sankčních správních řízení	65
Tab. B.25 Subjekty finančního trhu v likvidaci	65
Tab. B.26 Žádosti o informace	65
Tab. B.27 Přehled podání veřejnosti	66
Tab. B.28 Centrální registr úvěrů	66

Seznam grafů

Graf A.1 Vybrané klientské úvěrové agregáty	10
Graf A.2 Struktura klientských vkladů	11
Graf A.3 Struktura výnosů a nákladů	11
Graf A.4 Hrubé předepsané pojistné	12
Graf A.5 Kapitál a plnění kapitálových požadavků podle Solventnosti II	13
Graf A.6 Aktiva tuzemských investičních fondů	14
Graf B.1 Koncentrace bankovního sektoru	50
Graf B.2 Struktura aktiv bankovního sektoru	50
Graf B.3 Klientské úvěry	50
Graf B.4 Úrokové sazby z nových úvěrů	50
Graf B.5 Cenné papíry a účasti bankovního sektoru	50
Graf B.6 Kapitál a kapitálové poměry domácího bankovního sektoru	50
Graf B.7 Klientské vklady	51
Graf B.8 Vklady dle ekonomických sektorů	51
Graf B.9 Úrokové sazby u nových vkladů	51
Graf B.10 Nevýkonné úvěry	51
Graf B.11 Rentabilita Tier 1 (RoE)	51
Graf B.12 Struktura rizikových expozic	51
Graf B.13 Hrubé předepsané pojistné	55
Graf B.14 Podíl předepsaného pojistného na HDP	55
Graf B.15 Odvětví životního pojištění tuzemských pojišťoven	55
Graf B.16 Odvětví neživotního pojištění tuzemských pojišťoven	55
Graf B.17 Hrubá výše nákladů na pojistná plnění	55
Graf B.18 Hospodářské výsledky pojišťoven	55
Graf B.19 Aktiva podle typu fondu – FPS	57
Graf B.20 Aktiva fondů III. penzijního pilíře	57
Graf B.21 Přijaté prostředky FPS	57
Graf B.22 Přijaté prostředky – fondy III. penzijního pilíře	57
Graf B.23 Prostředky vyplacené účastníkům – fondy III. penzijního pilíře	57
Graf B.24 Kapitál a kapitálové požadavky penzijních společností	57
Graf B.25 Objem a struktura zákaznického majetku	58
Graf B.26 Kapitál a kapitálové požadavky OCP	58
Graf B.27 Aktiva tuzemských investičních fondů	60
Graf B.28 Aktiva podle typu fondu – FKI	60
Graf B.29 Dekompozice změny aktiv podle typu fondu	60
Graf B.30 Dekompozice meziroční změny aktiv – FKI	60

Seznam zkratk

AIF	Alternative Investment Fund (alternativní investiční fond)
AML/CFT	Anti-Money Laundering / Combating the Financing of Terrorism (opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti (praní peněz) a financování terorismu)
AMLA	Anti-Money Laundering Authority (unijní orgán dohledu v AML oblasti)
BCPP	Burza cenných papírů Praha, a.s.
BRRD	Bank Recovery and Resolution Directive (směrnice o ozdravných postupech a řešení krizí bank)
CBPR	Cross-Border Payments Regulation (nařízení o přeshraničních platbách)
CMDI	Crisis Management and Deposit Insurance Framework (rámec EU pro řešení krizí a pojištění vkladů)
COREPER	Committee of the Permanent Representatives of the Governments of the Member States to the European Union (Výbor stálých zástupců vlád členských států Evropské unie)
CP	cenný papír
CRD VI	Capital Requirements Directive VI (šestá směrnice o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky)
CRR III	Capital Requirements Regulation III (třetí nařízení o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky)
CRÚ	Centrální registr úvěrů
CSDDD	Corporate Sustainability Due Diligence Directive (směrnice o náležité péči podniků v oblasti udržitelnosti)
CSDR	Central Securities Depositories Regulation (nařízení o zlepšení vypořádání obchodů s cennými papíry v EU a centrálních depozitářích cenných papírů)
DGSD	Deposit Guarantee Scheme Directive (směrnice o systémech pojištění vkladů)
DORA	Digital Operational Resilience Act (nařízení o digitální a provozní odolnosti)
EBA	European Banking Authority (Evropský orgán pro bankovníctví)
EHP	Evropský hospodářský prostor
EIOPA	European Insurance and Occupational Pensions Authority (Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění)
ELTIF	European long-term investment fund (evropský fond dlouhodobých investic)
EMIR	European Market Infrastructure Regulation (nařízení o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů)
ESA	European Supervisory Authorities (Evropské orgány dohledu nad finančním trhem)
ESAP	European Single Access Point (jednotné evropské přístupové místo)
ESFS	European System of Financial Supervision (evropský systém dohledu nad finančním trhem)
ESG	Environmental, Social and Governance (environmentální, sociální faktory a systém správy a řízení společností)
ESMA	European Securities and Markets Authority (Evropský orgán pro cenné papíry a trhy)
ESRB	European Systemic Risk Board (Evropská rada pro systémová rizika)
ETF	exchange traded funds (burzovně obchodovatelné fondy)
EuGB	European Green Bond (evropský zelený dluhopis)
EuSEF	European Social Entrepreneurship Funds (evropské fondy sociálního podnikání)
EuVECA	European Venture Capital Funds (evropské fondy rizikového kapitálu)
FIDA	Financial Data Access Regulation (nařízení o rámci pro přístup k finančním údajům)
FKI	fondy kolektivního investování
FKVI	fondy kvalifikovaných investorů
FPS	fondy penzijního spoření

IAIS	International Association of Insurance Supervisors (Mezinárodní sdružení orgánů dohledu v pojišťovnictví)
IFD	Investment Firms Directive (směrnice o obezřetnostním dohledu nad investičními podniky)
IFR	Investment Firms Regulation (nařízení o obezřetnostních požadavcích na investiční podniky)
IFRS	International Financial Reporting Standards (Mezinárodní standardy účetního výkaznictví)
IKT	informační a komunikační technologie
IMD	Insurance Mediation Directive (směrnice o distribuci pojištění)
IOPS	International Organization of Pension Supervisors (Mezinárodní organizace orgánů dohledu v soukromém penzijním sektoru)
IOSCO	International Organization of Securities Commissions (Mezinárodní organizace sdružující komise pro cenné papíry)
IRRD	Insurance Recovery and Resolution Directive (směrnice, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize pojišťoven a zajišťoven)
LCR	liquidity coverage ratio (poměr rezervy v oblasti likvidity a čistého odtoku likvidity)
MAR	Market Abuse Regulation (nařízení o zneužití trhu)
MCR	Minimum Capital Requirement (minimální kapitálový požadavek)
MiCA	Markets in Crypto-Assets (nařízení o trzích s kryptoaktivy)
MiFID	Markets in Financial Instruments Directive (směrnice o trzích finančních nástrojů)
MiFIR	Markets in Financial Instruments Regulation (nařízení o trzích finančních nástrojů)
MONEYVAL	Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism (výbor expertů pro hodnocení opatření proti praní peněz a financování terorismu)
MREL	Minimum Requirement for own funds and Eligible Liabilities (minimální požadavek na kapitál a způsobilé závazky)
OCP	obchodník s cennými papíry
ORSA	Own Risk and Solvency Assessment (vlastní posouzení rizik a kapitálu)
PEPP	Pan-European Pension Personal Product (paneurospý osobní penzijní produkt)
PSD II	Payment Services Directive II (druhá směrnice o platebních službách)
PSR	Payment Services Regulation (nařízení o platebních službách)
RPSN	roční procentní sazba nákladů na spotřebitelský úvěr
SCR	Solvency Capital Requirement (solventnostní kapitálový požadavek)
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
SEPA	Single Euro Payments Area (jednotná oblast pro platby v eurech)
SFD	Settlement Finality Directive (směrnice o neodvolatelnosti zúčtování)
SFDR	Sustainable Finance Disclosure Regulation (nařízení o zveřejňování informací souvisejících s udržitelností v odvětví finančních služeb)
SREP	supervisory review and evaluation process (proces přezkumu a vyhodnocení orgánem dohledu)
SRMR	Single Resolution Mechanism Regulation (nařízení o jednotném mechanismu pro řešení krizí)
SRP	supervisory review process (proces přezkumu orgánem dohledu)
TFR	Transfer of Funds Regulation (nařízení o informacích doprovázejících převody prostředků)
UCITS	Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities (subjekty kolektivního investování do převoditelných cenných papírů)
ZISIF	zákon o investičních společnostech a investičních fondech
ŽP	životní pojištění

Vydává:
ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA
Na Příkopě 28
115 03 Praha 1
Česká republika

Kontakt:
ODBOR KOMUNIKACE SEKCE KANCELÁŘ
Tel.: 224 413 112
www.cnb.cz

ISBN 978-80-88424-24-6